

**LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA
LOKALNE AKCIJSKE SKUPINE
»OD POHORJA DO BOHORJA«
ZA OBDOBJE 2007-2013**

APRIL 2008

KAZALO

KAZALO	1
UVOD	3
1 ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS	7
1.1 SPLOŠNE GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA	7
1.1.1 Velikost območja	7
1.1.2 Geografska zaokroženost območja	7
1.1.3 Strukturne danosti območja (stanje naravnih virov, naravna dediščina, delež gozdov, delež kmetijstva ...)	9
1.1.4 Stanje infrastrukture (prometna, komunalna, IKT ...)	13
1.2 GOSPODARSKI POLOŽAJ OBMOČJA LAS	20
1.2.1 Osnovni gospodarski kazalci za območje	20
1.2.2 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti (kmetijstvo, predelovalna industrija, storitve, turizem ...)	21
1.3 DEMOGRAFSKE IN SOCIOLOŠKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA	38
1.3.1 Število in gostota prebivalcev na obravnavanem območju	38
1.3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih	41
1.3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva	47
1.3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS	47
1.4 OPIS DOSEDANJIH AKTIVNOSTI NA OBMOČJU LAS	53
1.4.1 Izkušnje v pripravi razvojnih programov, uspešnost njihovega izvajanja ter njihov opis (CRPOV, RPP, INTERREG ...)	53
1.4.2 Vključenost območja v druge razvojne programe (regionalni razvojni programi, programi ostalih skladov EU ...)	60
1.4.3 Popis in možnost izrabe obstoječih razvojnih struktur na območju LAS (RRA, podjetniški centri, razvojni centri ...)	61
2 SWOT ANALIZA	65
2.1 SWOT ANALIZA OBMOČJA LAS PO PODROČJIH	65
2.2 SKUPNA SWOT ANALIZA OBMOČJA LAS	69
3 VIZIJA IN CILJI	71
3.1 IZBRANA TEMA IN CILJI	71
3.2 RAZVOJNI PROGRAMI IN UKREPI	73
4 STRATEGIJA ZA IZVEDBO	89
4.1 METODOLOGIJA IN NAČIN PRIPRAVE STRATEGIJE	89

4.1.1 Opis aktivnosti za vzpostavitev partnerstva in načina priprave Razvojnega programa podeželja ter izvedbenih aktivnosti RPP	89
4.1.2 Metodologija priprave Lokalne razvojne strategije LAS »Od Pohorja do Bohorja« v obdobju 2007-2008	91
4.2 OPERATIVNI IN TERMINSKI NAČRT IZVAJANJA STRATEGIJE.....	93
4.3 ENAKE MOŽNOSTI	95
4.4 INOVATIVNOST STRATEGIJE	96
4.5 OCENA PRENOSLJIVOSTI STRATEGIJE NA DRUGA OBMOČJA.....	98
4.5.1 Prenosljivost strategije, izkušenj in znanj.....	98
4.5.2 Sodelovanje z drugimi regijami v Sloveniji in v tujini.....	99
4.6 OCENA TRAJNOSTI STRATEGIJE	100
4.7 FINANČNI VIRI ZA IZVAJANJE STRATEGIJE	101
4.8 SPREMLJANJE IN OCENJEVANJE STRATEGIJE	103
4.8.1 Spremljanje	103
4.8.2 Ocenjevanje	103
5 USKLAJENOST Z OSTALIMI PROGRAMI IN POLITIKAMI	105

UVOD

RAZVIJAMO PRIHODNOST S TRADICIJO

VIZIJA

S skupnimi močmi na podlagi tradicije, bogate naravne in kulturne dediščine naših prednikov ter podjetnosti prebivalcev krepi gospodarstvo našega podeželja ter njegovo prepoznavnost kot območja, ki je znalo na inovativen način uspešno spojiti preteklost s prihodnostjo in pri tem ohraniti in nadgraditi svojo podeželsko identiteto.

Z oblikovanjem Lokalne razvojne strategije LAS »Od Pohorja do Bohorja« kot podlage za spodbujanje razvoja na območju LAS smo zasledovali tri osnovne cilje, in sicer ob spoštovanju načel **trajnostnega razvoja** ustvariti **pogoje za delo in za kvalitetno življenje** ljudi na območju. Trajnostni razvoj pri tem ne razumemo kot obliko ohranjanja obstoječega, temveč kot priložnost, kjer z ozaveščenim odnosom do narave iščemo razvojne priložnosti, ki bodo tudi prihodnjim generacijam v čim večji meri ohranjale naravne vire. Toda ključni cilj trajnostnega razvoja je, znotraj teh okvirov, v čim večji meri **izkoristiti vse raznovrstne razpoložljive lastne vire** območja in ustvariti čim boljše možnosti za življenje in delo, da bodo ljudje ostajali v teh krajih. Pri tem je potrebno krepi celotno območje in se izogibati razvoju, ki bi pomenil nadaljnje praznjenje podeželja. Razvoj bo sicer tudi v prihodnje potekal neenakomerno, tako da bo tudi v bodoče več dejavnosti skoncentriranih v večjih centrih, toda ob krepitvi funkcij občinskih središč ne smemo pozabljati na potrebe prebivalcev manjših naselij in vasi, v kolikor želimo območje ohraniti poseljeno. Pod oznako trajnostni razvoj razumemo tako okolju prijazen gospodarski razvoj, ki ohranja sedanje vire tudi za prihodnje generacije, kot tudi prostorsko uravnotežen razvoj.

Razvojna strategija zajema vizijo, strateške cilje, programe in ukrepe z aktivnostmi, ki so bili oblikovani skozi širok in dolgotrajen dialog. Pri pripravi lokalne razvojne strategije smo **izhajali iz naslednjih izhodišč vezanih na Leader pristop k celostnemu in trajnostnemu razvoju podeželja**:

- **pristop »od spodaj navzgor«** priprava strategije in projektov ob aktivnem sodelovanju lokalnih prebivalcev in predstavnikov vseh sektorjev),
- **participativni in dialoški pristop** (vključevanje čim širšega kroga akterjev in usklajevanje interesov in stališč skozi enakopraven dialog),
- **partnerski pristop** (sodelovanje javnega sektorja, civilne družbe in privatnega sektorja),
- **celostni pristop** (medsektorsko povezovanje in sodelovanje),
- **območni pristop** (vključevanje celotnega območja in upoštevanje načel skladnega in enakomernega razvoja celotnega območja),
- **trajnostni pristop** (upoštevanje načel trajnostnega razvoja),
- **interdisciplinarnost** (upoštevanje različnih strok),

- **inovativnost** (usmerjenost na nove rešitve in aktivnosti oz. drugačne načine delovanja in izvajanja aktivnosti),
- **mreženje** (vzpostavitev mrežnega sodelovanja med akterji na posameznih področjih in med področji),
- **odgovornost** (prevzemanje odgovornosti za razvoj svojega območja in lastno delovanje),
- **odprtost** (odprtost navznoter in navzven, ki se izraža skozi pripravljenost sprejemanja novih članov, pobud, predlogov iz lokalnega okolja kot tudi sodelovanje z drugimi območji),
- **enakost in enakopravnost** (enake možnosti za različne skupine, še posebej ženske, mlade, invalide, dolgotrajno nezaposlene in nediskriminatornost glede na osebne razlike).

Gre torej za pristop, ki v izhodišče razvojnih prizadevanj postavi lokalne prebivalce, njihove potrebe in interese. Strategijo morajo lokalne skupnosti in prebivalci namreč sprejeti za svojo, da bodo lahko pri prihodnjem razvoju območja odigrali vlogo, ki jim je namenjena.

Takšen pristop zagotavlja vrsto prednosti, in sicer med drugim:

- kot rezultat sodelovanja celotnega območja v procesu planiranja in priprave razvojne strategije bodo viri uporabljeni za doseganje tistih ciljev, ki v kar največji meri odražajo lokalne potrebe,
- skupna razvojna strategija, ki je rezultat medsebojnega dogovarjanja in sprejeta konsenzualno, povečuje možnosti za uspešno doseganje zastavljenih ciljev ter ustrezno mobilizacijo razpoložljivih virov v opredeljeni smeri,
- izmenjava znanja in izkušenj med udeleženci prispeva k ustvarjanju osnovnih pogojev za inovativnost in razvoj.

Lokalna razvojna strategija povezuje:

- modrost in vedenje starejših z znanjem in inovativnostjo mladih,
- kulturno dediščino preteklih rodov s sodobnimi načini kulturnega izražanja, gospodarskega in družbenega življenja,
- ohranjanje narave z razvojem sonaravnih gospodarskih dejavnosti,
- posameznika s skupnostjo, saj bomo le skupaj zmogli ohranjati in razvijati naše podeželje,
- kmetijske proizvajalce in druga podjetja med seboj, da bodo tudi skozi skupno proizvodnjo in trženje uspešno nastopali na trgu.

Uspešno uresničevanje lokalne razvojne strategije zavisi od tistih, ki jo bodo izvajali. Zato je za zagotavljanje nadaljnega razvoja bistvenega pomena medsebojno povezovanje vseh, ki lahko prispevajo k celostnemu in trajnostnemu razvoju območja. Bistvena je predvsem **dobra organiziranost**, ki bo omogočala aktivno iskanje priložnosti in čim boljše izkoriščanje vseh ponujenih možnosti. Seveda pa ne spontano, ampak na osnovi jasne vizije in strategije ter dogovorjenih prioritiet z vidika zagotavljanja pogojev za nadaljnji razvoj območja, zato je bilo potrebno pripraviti lokalno razvojno strategijo. Pogoj takšnega načina dela pa je pripravljenost za sodelovanje. Skozi krepitev medsebojnega sodelovanja se bo razvijala tudi skupna identiteta območja in skupno zastopanje in uresničevanje njegovih interesov.

LAS »Od Pohorja do Bohorja« je tisti, ki povezuje in združuje ključne nosilce razvoja in obenem s svojo odprtostjo ponuja priložnost vsem, da tudi sami prispevajo svoj delček k skupnemu razvoju.

Ključne naloge LAS so:

- s sprejeto Lokalno razvojno strategijo zagotoviti skupne razvojne usmeritve območja in povezati območje skozi njeno implementacijo,

- skrbeti za izbor projektov, ki bodo prispevali k uresničevanju strategije in njenih ciljev,
- krepiti sposobnost lokalnih skupnosti da sodelujejo pri izvajanju lokalne razvojne strategije,
- krepiti socialni kapital in identiteto območja,
- skrbeti za vključevanje marginalnih skupin (žensk, mladih, socialno izključenih) v Leader aktivnosti,
- zagotoviti proaktivno delovanje LAS, tako da bo sposoben hitrega odgovora na spremenjene razmere, priložnosti in izzive,
- krepiti in razvijati medsebojno sodelovanje in povezovanje pri iskanju odgovorov na izzive razvoja območja,
- zagotoviti implementacijo Leader pristopa k razvoju podeželja, saj Leader pristop predstavlja priložnost tako v smislu trajnostnega družbenega, gospodarskega in okoljskega razvoja kot tudi razvijanja in krepitve lokalne demokracije in aktivne participacije prebivalcev,
- zagotoviti spoštovanje evropskih in nacionalnih pravil pri izvajanju Leader pristopa v okviru Razvojnega programa podeželja,
- zagotoviti spoštovanje javnega interesa, človekovih pravic, ter etičnih in strokovnih standardov pri svojem delu.

1 ZNAČILNOSTI OBMOČJA LAS

1.1 SPLOŠNE GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA

1.1.1 Velikost območja

Območje LAS, ki zajema občine Dobje, Šentjur, Slovenske Konjice, Vitanje, Dobrna, Zreče in Oplotnica meri **528,9 km²**, kar predstavlja 2,6% površine Slovenije. Na območju je ob popisu prebivalstva, leta 2002, živel 47.601 prebivalec, leta 2007 pa **49.018 prebivalcev**, kar predstavlja 2,4% vseh prebivalcev Slovenije. Občine se močno razlikujejo, tako po številu prebivalstva kot po površini. Največja občina je Šentjur z 18.500 prebivalci, najmanjša pa Dobje s tisoč prebivalci. Med male občine se uvrščajo tudi občine Dobrna, Vitanje in Oplotnica, med srednje velike občine pa se uvrščata občini Slovenske Konjice in Šentjur.

Tabela 1: Osnovni statistični podatki

Občina	Velikost (km ²)	Število naselij	Število prebivalcev		Gostota (preb/km ²)	Indeks staranja
			(Popis 2002)	(I. 2007)		
Dobje	17,5	13	1.008	1.002	57,26	97,0
Dobrna	31,7	11	2.083	2.105	66,40	104,9
Oplotnica	33,2	21	3.866	3.966	119,46	94,1
Slovenske Konjice	97,8	58	13.612	14.226	145,46	86,6
Šentjur	222,3	108	18.470	18.838	84,74	94,1
Vitanje	59,4	8	2.317	2.359	39,71	84,8
Zreče	67	27	6.245	6.522	97,34	76,5
Skupaj	528,9	246	47.601	49.018	92,68	89,5

Vir: SURS, Letopis 2007, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002.

Pretežni del območja, ki ga pokriva LAS, spada v Savinjsko statistično regijo (območje občin Dobje, Dobrna, Slovenske Konjice, Šentjur, Vitanje in Zreče), medtem ko območje občine Oplotnica, spada v Podravsko regijo.

Tabela 2: Razdelitev območja po statističnih regijah

Regija	Velikost (km ²)	Delež (%)	Št. prebivalcev (Popis 2002)	Delež (%)
Savinjska	495,2	94	43.735	92
Podravje	33,2	6	3.866	8
Skupaj	528,4	100	47.601	100

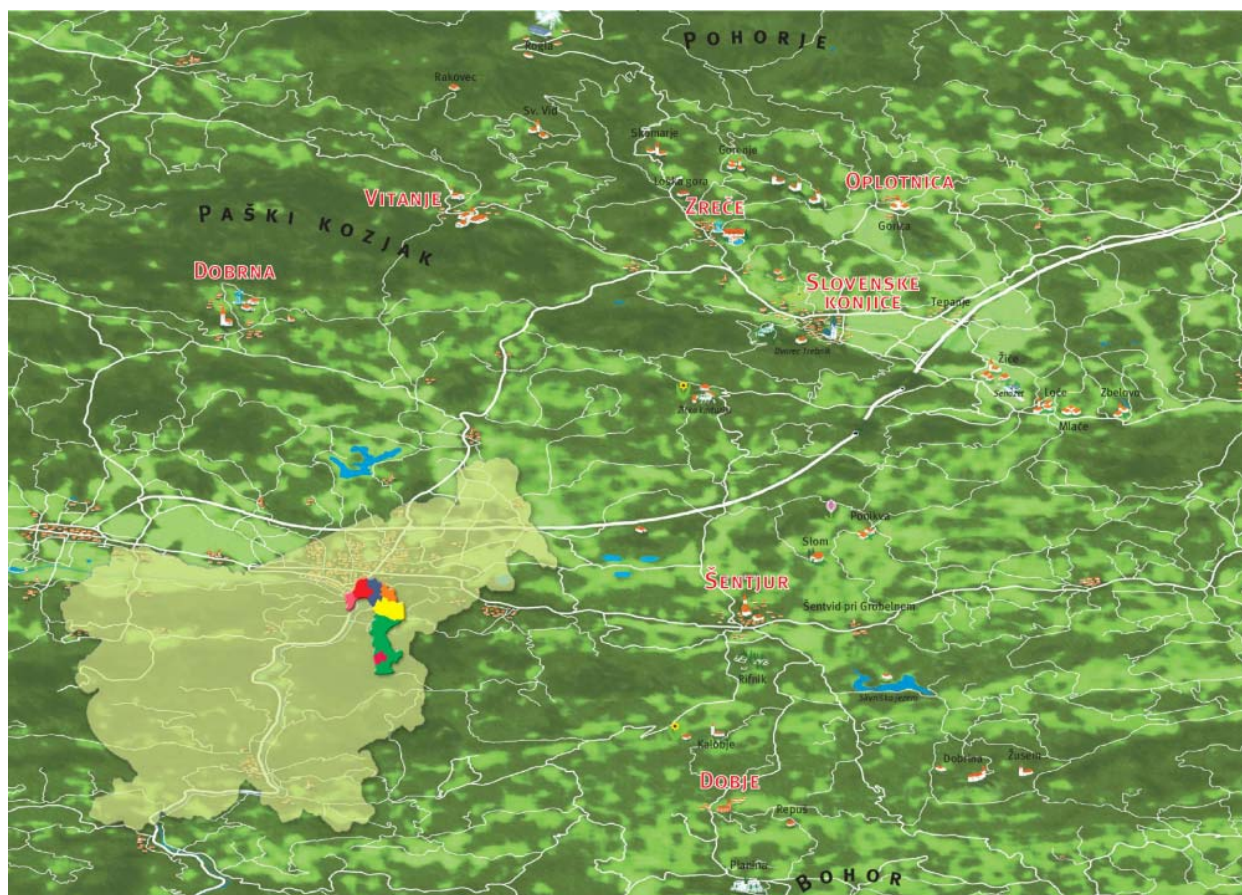
Vir: SURS, Popis 2002.

1.1.2 Geografska zaokroženost območja

LAS pokriva strnjeno območje sedmih občin, ki so že v preteklosti zaradi skupnih značilnosti, potreb in interesov razvile medsebojno sodelovanje na različnih področjih.

Območje se nahaja na jugovzhodu Slovenije in **združuje Dravinjsko oz. Pohorje s Paškim Kozjakom in severozahodni del Kozjanskega do Bohorja**. Večina območja se nahaja v Savinjski regiji, le občina Oplotnica spada v Podravsko regijo, vendar se je območju, zaradi povezav z Dravinjskim, pridružila že ob začetku priprave razvojnega programa podeželja.

Slika 1: »Območje LAS 'Od Pohorja do Bohorja'«, RA Kozjansko

Območje ima **dve manjši gravitacijski urbani središči**, in sicer **Slovenske Konjice** in **Šentjur**, ki imata status mesta. Regionalno središče za celotno območje predstavlja regijsko središče Celje, ki leži zunaj območja in kjer so koncentrirane upravne in družbene dejavnosti, vendar ga z opravljanjem določenih funkcij dopolnjujeta Slovenske Konjice in Šentjur kot medobčinski središči. Krepitev vloge teh dveh središč skupaj z ostalimi lokalnimi središči je izjemnega pomena za razvoj območja. Pri tem le Slovenske Konjice in Šentjur izpolnjujeta kriterije za urbana oz. mestna naselja z več kot 3.000 prebivalci, medtem ko se Zreče uvrščajo med naselja z mestnim značajem, Vitanje, Dobrna, Oplotnica in Dobje pa predstavljajo občinska in upravna središča lokalnega značaja.

Po naravnogeografski tipizaciji Slovenije na tem območju **alpsko hribovje**, kamor sodijo Posavsko hribovje, Velenjsko in Konjiško hribovje s Paškim Kozjakom, Stenico in Konjiško goro, Strojna, Kozjak, Pohorje ter Ložniško in Hudinjsko gričevje (občina Dobrna, Vitanje, severni del občin Oplotnica in Zreče, jug občine Šentjur in jugozahod občine Slovenske Konjice), **prehaja v panonsko gričevje**, kamor sodijo Dravinjske gorice, Boč in Macelj ter Voglajnsko in Zgornjesotelsko gričevje (severni del občine Šentjur, severni, osrednji, vzhodni in jugovzhodni del občine Slovenske Konjice, jug Zreč ter osrednji in južni del občine Oplotnica).

Za območje, kjer prevladuje hribovit oz. gričevnat svet, je značilna **velika razpršenost naselij** in poseljenosti nasploh. Večje zgoščitve prebivalstva so v dolinah in kotlinah, zato so tam nastala večja oz. manjša središča, tudi mesta. Tako je na območju vsega **skupaj 256 naselij**.

Prevladujejo **razložena naselja**, kjer so kmečki domovi razporejeni po večjem območju, zato naselje ni strnjeno zazidano, temveč so med hišami kmetijska zemljišča (v občinah Šentjur, Dobje, Slovenske Konjice, južni del občine Zreče, južni del občine Dobrna). Domovi so postavljeni po vrhovih slemen, lahko pa se razprostirajo po robovih dolin ali na pobočjih. Na območju najdemo tudi **samotne kmetije** (v Vitanju, severnem delu občin Dobrna in Zreč), ki stojijo na samem, toliko oddaljene druga od druge, da med njimi ni funkcijskih povezav. Kmečke domove obdaja kultivirano zemljišče, ki je navadno iztrgano gozdu.

Območje **se uvršča med območja z omejenimi dejavniki za kmetovanje** z gričevnato hribovsko reliefno zgradbo, ki onemogoča razvoj intenzivnega kmetijstva. Prav tako spada med območja s posebnimi razvojnimi problemi, ki se je v procesu tranzicije spopadalo s problemi prestrukturiranja in izgubilo številna delovna mesta, še posebej v lesni, tekstilni, živilsko-predelovalni in kovinarski industriji. Zaradi neugodnih razmer **prihaja do odseljevanja prebivalstva z višje ležečih predelov** v nižje ležeča središča lokalnega in (med)občinskega značaja oz. v bolj oddaljena središča intenzivnejšega gospodarskega razvoja. Zato se določena območja praznijo in so vse bolj demografsko ogrožena, tako da postajajo zaradi svoje demografske šibkosti dodaten razvojni problem.

1.1.3 Strukturne danosti območja (stanje naravnih virov, naravna dediščina, delež gozdov, delež kmetijstva ...)

a) Naravni viri in naravna dediščina

Geološka zgradba območja je pestra, saj so zastopane plasti iz najstarejših obdobij predkambrija in kambrija na severu preko triasa in miocena pa vse do najmlajšega pliocena in kvartarja. Na območju se pojavljajo magmatske, metamorfne in sedimentne kamnine (apnenec, dolomit, peščenjak, lapor ...), pohorski tonalit se je uveljavil kot pohorski marmor, ki so ga uporabljali že Rimljani in včasih je bila nanj vezana razvita kamnoseška obrt. Ob tektonskih prelomih pride na površje **termalna voda v Dobrni in Zrečah**.

V celotnem območju **prevladujejo rjave prsti na karbonatnih kamninah**, laporju in flišu (v gričevju in hribovju), z vmesnimi pasovi kisljih rjavih prsti na nekarbonatnih kamninah in flišu ter psevdoglejene prsti na glini in pesku. Na severu in na skrajnem jugu so kisle rjave prsti na nekarbonatnih kamninah in flišu ter na severozahodu pokarbonatne prsti in rendzine.

Celotno območje ima **zmerno celinsko podnebje**, vendar prihaja do prepletanja zmerno celinskega podnebja osrednje Slovenije in zmerno celinskega podnebja vzhodne Slovenije. Za zmerno celinsko podnebje osrednje Slovenije, ki na tem območju prevladuje, je značilno, da je povprečna letna količina padavin od 1000 do 1300 mm, pri zmerno celinskem podnebju vzhodne Slovenije, ki prevladuje v vzhodnem delu območja, pa je povprečna letna količina padavin nižja, in sicer med 800 – 1000 mm.

Tekoče vode so na tem območju oblikovale **gosto rečno omrežje**. Večji vodotoki na območju občin so Dobrnica, Hudinja, Koprivnica, Oplotnica, Paka, Pešnica, Tesnica, Voglajna in Dravinja. Včasih je bilo na tem območju **veliko število mlinov in žag**, ki so izkoriščali vodno silo. Veliko jih je povsem izginilo, še obstoječi pa večinoma propadajo. **Obnovitev nekaterih izmed njih pa bi lahko predstavljala turistično zanimivost za obiskovalce.**

Na obravnavanem območju, po obronkih Konjiške gore, poteka tudi razvodnica med porečjema Save in Drave. Območje ima **večje zaloge pitne vode**, in sicer predvsem v Vitanju, od koder se napaja tudi širši del območja Celja in na območju Slivnice in Javorja v občini Šentjur, od koder se napaja Šmarje pri Jelšah.

K hidrološkim značilnostim tega območja štejemo tudi **izvira termalne vode v Dobrni in Zrečah**. Tretji vir zdravilne vode se nahaja v **Dobrini** (Grajski vrelec), ki pa še ni povsem raziskan in se sedaj še ne izrablja intenzivneje v turistične namene.

Med večja **ekološko pomembna območja hidrološke dediščine** in Natura 2000 spadajo **Vogljajna, Ličenca ter ribniki pri Ločah, na Blagovni in Pohorju**.

Posebnost predstavlja Slivniško jezero z naravnim rezervatom ptic. Jezero je akumulacijskega nastanka, vendar so se v njem in ob njem razvili naravni habitati velike vrednosti. V njem in ob njem je mogoče najti pestre rastlinske in živalske vrste, v močvirnem delu pa je tudi naravni rezervat s 125 vrstami ptic. Primeren je za ribolov in različne vodne športe.

Bogato naravno dediščino predstavljajo tudi **rastišča ogroženih in zaščiteneh rastlinskih vrst**: velikonočnica, navadna jarica, žički grobeljnik; starodavna drevesa: turška lipa, stari divji kostanji, dobi, jesenolistni javor, cigarovec, pacipresa, rdečelistna bukev, platana, beli topol, ameriški krek, hiba, čuga, orjaška sekvoja, ginko, beli topol, platana; parki in zaščitena območja: Paški Kozjak, območje Partovec, Zdraviliški park v Dobrni; jezera in ribniki: rezervat Slivniško jezero (številne ptice, ribe, vodni orešek), Lovrenška jezera, Ribniško jezero, Črno jezero, ribniki Stranice, na Blagovni, Cankarjevi ribniki; izviri: Dobrnica, izvir sedmih studencev Hudinje, Grajski vrelec v Dobrini, termalni vrelec; ter še mnoga naravna bogastva, kot so: soteska Hudičev graben, soteska Fužine, soteska Lobnice, vinorodno območje Škalce, kartuzijanski zeliščni vrt, rimski kamnolom »Kranjčev pruh«, pragozd Šumnik, Ribniški vrh, Brinjeva gora, Votla Peč, Resevna, Rogla, Pohorje ter jugovzhodno vznožje Pohorja ter prostrani gozdovi, ki ponujajo dodatne možnost: lov, gorsko kolesarjenje.

Za območje je značilna precejšnja **biotska pestrost** in **ohranjena narava**, kot tudi kvalitetna kulturna krajina, kar prispeva k bogastvu vrst in habitatov, ki jih je mogoče najti na območju. Biotska pestrost se je ohranila zaradi preteklih načinov rabe, ki niso ogrožali habitatov posameznih živalskih in rastlinskih vrst. V pohorskih gozdovih in drugih težje dostopnih predelih (Bohor, Konjiško hribovje) je mogoče najti **gamsa, divjega prašiča, jelena in srnjad, na Pohorju tudi divjega petelina**. Poleg tega tu živijo še **poljski zajec, fazan, jazbec, lisica, podlasica, kuna, dihur in jerebica, ob ribnikih pa gnezdiyo divje race**. Prisotnost teh živalskih vrst je prispevala k razvoju lovskih družin, s tem pa obstaja možnost za razvoj lovskega turizma in dopolnilnih dejavnosti. Seveda je na območju najti tudi številne druge, za Slovenijo običajne, živalske vrste. Na umetno nastalem Slivniškem jezeru so se naselile številne ptice (okoli 200 vrst ptic), tako da je del jezera postal ptičji rezervat. V jezerih, številnih rekah, potokih in ribnikih najdemo veliko vrst rib. Na Blagovni se je ob tamkajšnjih ribnikih naselila tudi štoklja.

Del območja zaradi ohranjenega okolja in ohranjenih redkih vrst spada v Naturo 2000 oz. med druga zavarovana območja. Delež območij Natura 2000 je na ozemlju LAS relativno majhen (8 %), največ varstvenih območij je v občini Šentjur in Slovenske Konjice. Ob tem pa velja omeniti, da je **predvidena širitev Kozjanskega parka na južni del Občine Šentjur in Občine Dobje**, saj gre za naravovarstveno pomembno območje Bohorja. Prav tako so prisotna **prizadevanja za zavarovanje Paškega Kozjaka**, pri čemer z Velenjem sodelujejo tudi občine Zreče, Vitanje in Dobrna ter **ustanovitev širšega parka na območju Pohorja**.

Tabela 3: Območja Natura 2000 in ekološko pomembna območja

Občina	Površina Natura 2000 (km ²)	Delež Nature 2000 (%)	Ekološko pomembna območja (km ²)	Delež ekološko pomembnih območij (%)
Dobje	0,05	0,3	0,05	0,3
Dobrna	0,56	1,8	6,9	21,8
Oplotnica	0,79	2,4	28,6	86,1
Slovenske Konjice	12,2	12,5	26,1	26,7
Šentjur	17,8	8,0	21,6	9,7
Vitanje	2,8	4,8	45,9	77,3
Zreče	6,3	9,4	39,5	59,0
Skupaj	40,5	7,6	168,6	31,9

Vir: <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=45>, citirano 19. 12. 2007; Zavod za varstvo narave RS, 2008.

Zelo prepoznavne naravne vrednote na tem območju so: rastišče žičkega grobeljnika (Žiče), rastišče velikonočnice (Boletina), rastišče navadne jarice (Veliki Koprivnik in Veliki Javornik), vodni orešek (ribniki na Blagovni), soteska potoka Dobrnica z zanimivo alpsko floro, redke in ogrožene vrste kačjih pastirjev na poplavnih travnikih z ribniki ob meandrirajočem potoku Ličenca, miocenskih fosili v Votli peči.

Večja ekološko pomembna območja so:

- **Pohorje** – del občine Vitanje, Zreče in Oplotnica sega na območje bodočega regijskega parka Pohorje, saj gre za izjemno ohranjen, edinstven in biotsko bogat ekosistem, kjer so življenjski prostor našle številne redke in ogrožene rastlinske in živalske vrste. Obenem Rogla s svojimi klimatskimi značilnostmi izjemno ugodno vpliva na človeka, zato je pridobila tudi status klimatskega zdravilišča. Na tem območju izjemno krajino predstavljajo tudi **celki**, ki sodijo med krajine travnatega sveta, kjer prevladuje travinje kot posledica težavnih razmer za kmetovanje (predvsem Resnik – Skomarje).
- **Paški Kozjak, Konjiška gora** – pretežno gozdnato, deloma zakraselo hribovje z ekstenzivnimi kmetijskimi površinami južno od Pohorja. Širše območje Paškega Kozjaka v smeri proti Konjiški gori je homogeno, pa kljub temu zelo razgibano, različnih strmin, prerezano z mnogimi soteskami. Prisotnost različnih vodnih pojavov ustvarja zanimiva razmerja med prostorninami in ploskvami. Značilnost tega območja so tudi številni objekti naravne dediščine, med njimi izstopajo geomorfološki spomeniki. Zaradi ekstenzivnega kmetijstva se je ohranila tradicionalna kulturna krajina, kjer so habitati številnih zanimivih, redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih (nevretenčarskih) vrst. Po slemenu Paškega Kozjaka poteka Hayekova vegetacijska linija, meja med ilirskim in srednjeevropskim rastlinstvom.
- **Volčeke** – mokrotno območje med Celjem in Proseniškim, kjer se je ohranil kompleks vlažnih habitatov z obsežnim jelševjem, v katerem je manjše območje velikega trstičevja in večja območja vlažnih travnikov. Izmed ogroženih vrst dnevnih metuljev so na tem območju prisotne: veliki cekinček, strašničin modrin, močvirski modrin, sviščev modrin, izmed sovka pa *Apamea ophiograma*, *Photedes pygmina*, *Mythimna impura*, *Calogonia virgo*, *Mamestra splendens* – redke in za vlažne habitate značilne vrste.
- **Dravinjska dolina** – njen ravninski del predstavlja pomemben habitat ogroženih vrst ptic, in sicer bele štokrlje, vodomca, pivke, rjavega srakopera in sršenarja ter tudi drugih vrst ptic.
- **Bohor** – pomemben gozdni ekosistem listnatega (bukev, hrast, jesen, kostanj) in deloma mešanega gozda (smreka, tisa) z ohranjenimi habitati nekaterih ogroženih vrst (npr. alpski kozliček, bukovi kozliček, navadni koščak, itd.) in s precejšnjim deležem varovalnih gozdov.

b) Gozdovi

Gozdovi pokrivajo **slabo polovico površja** (48,4 %), čeprav na območju prevladuje gozdnati tip krajine, saj je prevladujoča raba tal v hribovitem in gričevnatem delu gozd. Predvsem za Pohorje, Bohor in Konjiško goro je značilna velika gozdnatost. V ostalih predelih so običajno severne lege hribov poraščene z gozdom, medtem ko se na južnih pobočjih (če klimatske razmere to dopuščajo) pojavljajo nasadi vinske trte (Drameljske in Dravinjske gorice) in nasadi jabolk. Z vidika gospodarjenja z gozdovi je **problematična lastniška struktura, ki je razdrobljena, saj ima večina lastnikov le od 1-3 ha gozda**, kar v današnjih pogojih neugodno vpliva na gospodarjenje z gozdovi. Na območju **prevladujejo listnati in mešani gozdovi**, in sicer se delež iglavcev vzdiguje od juga (kjer je ta delež do četrtine) proti severu, kjer se poveča nad polovico. Letni prirastek je dokaj visok in se giblje v razponu od 5-9 m³ na hektar. Čeprav gozd ponuja priložnost za razvoj lesne industrije in koriščenje lesne gospodarske funkcije gozda, je ta premalo izkoriščena. Na območju (Pohorje, Bohor) je nekaj manjših lesno-predelovalnih podjetij, postopno se uveljavlja tudi ogrevanja na bio-maso (individualno in sistemi daljinskega ogrevanje – npr. Loče), vendar je v osnovi gospodarski potencial gozdov slabo izkoriščen. Poleg gospodarske je pomembna tudi njegova varovalna funkcija (še posebej v delu Pohorja, Bohorja in Paškega Kozjaka) ter socialna funkcija gozdov, saj gozdovi v vse večjem obsegu služijo tudi rekreaciji, izobraževanju in turističnim aktivnostim, za kar se je uredilo tudi že večje število gozdnih poti (učnih, trim, sprehajalnih itd.). Na Bohorju in Konjiški gori se nahajata tudi zavarovani območja gozdnih rezervatov, obenem pa velika gozdnata območja Pohorja, Bohorja, Paškega Kozjaka in Konjiške gore spadajo med ekološko pomembna območja.

Tabela 4: Osnovni kazalci o stanju gozdov

Občina	Površina (km ²)	Površina gozdov (km ²)	Delež gozda (%)	Površina zasebnega gozda (km ²)	Delež zasebnega gozda (%)
Dobje	17,5	6,0	34,3	6,0	99,9
Dobrna	31,7	18,8	59,3	13,4	71,1
Oplotnica	33,2	14,3	43,1	13,4	93,5
Slovenske Konjice	97,8	43,9	44,9	28,8	65,6
Šentjur	222,3	103,5	46,5	84,4	81,5
Vitanje	59,4	27,4	46,1	16,3	59,5
Zreče	67,0	42,1	62,8	36,8	87,4
Skupaj	528,9	256	48,4	199,0	78,0

Vir: <http://www.gov.si/zgs-biomasa>, citirano dne 26.4.2007

c) Kmetijske površine

Kmetijske površine predstavljajo dobro polovico vseh površin v uporabi (53 %). Med obdelovalnimi površinami kar **tri četrtine** obsegajo **travniki in pašniki**, ki so osnova živinoreje. V nižinskem delu so večje njivske površine, kjer se je uveljavilo intenzivno kmetijstvo, ki ga danes vse bolj spodriva urbanizacija. Na ugodnih prisojnih legah so se ohranili vinogradi, nadpovprečno pa so še zmeraj ohranjeni kmečki sadovnjaki (6 %, medtem ko je ta delež za Slovenijo 1,7 %). Kmečki sadovnjaki so pomembni z vidika ohranjanja avtohtonih sadnih vrst drevja in biotske pestrosti.

Tabela 5: Raba kmetijskih zemljišč

	Vsa kmet. zemljišča v uporabi	Njive in vrtovi	Travniki in pašniki	Kmečki sadovnjaki	Intenzivni sadovnjaki	Vinogradi
Površina	18.053	3.755	13.596	1.109*	87	350
Delež od vseh kmetijskih zemljišč	100	20,7	75,3	6	0,4	1,9

Vir: SURS, Popis kmetijskih gospodarstev 2000

Zaraščanje kulturne krajine je problem vezan na hribovitost območja, zato je v teh predelih prisotno večinoma ekstenzivno kmetijstvo, ki je ekonomsko nezanimivo, kar vodi k postopnemu zaraščanju kmetijskih površin, s čimer se zgublja kulturna krajina in zmanjšuje tudi biotska raznovrstnost. Izvajanje S(KOP) programa je v preteklih letih prispevalo k temu, da se je proces zaraščanja upočasnili in ponekod celo zaustavili.

d) Dejavnosti

Struktura dejavnosti na območju pokaže, da je **kmetijstvo nadpovprečno zastopano**, saj je 7 % delovno aktivnega prebivalstva zaposlenega v kmetijstvu, medtem ko na ravni Slovenije znaša 4 %. Največji delež ima občina Vitanje s kar 15 %. Nekmetijske dejavnosti predstavljajo 46 %, kar je prav tako nad slovenskim povprečjem, ki znaša 38 %. Manjši od slovenskega povprečja (53 %) pa je delež storitvenih dejavnosti (44 %), kar kaže na podhranjenost storitvenega sektorja in obenem možnosti njegovega razvoja v prihodnje. Velik delež zaposlenih v kmetijstvu je deloma odraz nerazvitosti in visoke brezposelnosti, ko je ljudem kmetija osnova preživetja, navkljub težkim pogojem za kmetovanje (npr. Vitanje), obenem pa dobro izhodišče za razvoj dopolnilnih dejavnosti in osebnega dopolnilnega dela, kot tudi drugih obrtnih in podjetniških dejavnosti. Še posebej tistih, vezanih na kmetijstvo in lokalne vire.

Tabela 6: Delovno aktivno prebivalstvo po dejavnosti

Občina	Skupaj	%	Kmetijske	%	Nekmetijske	%	Storitvene	%	Neznano	%
Dobje	344	100	31	0,09	140	0,41	161	0,47	12	0,03
Dobrna	779	100	37	0,05	298	0,38	408	0,52	36	0,05
Oplotnica	1.588	100	105	0,07	873	0,55	551	0,35	59	0,04
Slovenske Konjice	5.576	100	287	0,05	2.756	0,49	2.316	0,42	217	0,04
Šentjur	7.281	100	478	0,07	2.936	0,40	3.631	0,50	236	0,03
Vitanje	929	100	141	0,15	485	0,52	278	0,30	25	0,03
Zreče	2.777	100	185		1.450	0,52	1.046	0,38	96	0,03
Skupaj	19.274	100	1.264	0,07	8.938	0,46	8.391	0,44	681	0,04

Vir: SURS, Popis 2002, velja za 1. 1. 2007

1.1.4 Stanje infrastrukture (prometna, komunalna, IKT ...)

Infrastrukturalna opremljenost je nujni pogoj za razvoj, saj je brez ustrezne **fizične infrastrukture**, to je prometne, komunalne in informacijsko-komunikacijske, razvoj zelo otežen. Pri tem ne gre samo za opremljenost lokalnih središč, temveč tudi hribovskih vasi, zaselkov in posameznih kmetij, saj se bo drugače nadaljevalo izseljevanje in praznjenje teh območij, kar pa negativno vpliva na ohranjanje kulturne krajine in podedovanih naselbinskih vzorcev.

Vendar je poleg tovrstne fizične infrastrukture za razvoj območja pomembna tudi **družbena infrastruktura**, saj zapiranje podružničnih šol, oddaljenost vrtcev, neustrezni ali neobstoječi prostori za kulturno in društveno dejavnost, športni objekti in športne površine, spodbujajo predvsem mlade k odseljevanju v večja središča, kjer so tovrstne usluge zagotovljene.

Tudi **ekonomska infrastruktura** igra svojo vlogo, kot so manjše obrtne cone oz. površine namenjene gospodarski rabi z ustrežno komunalno opremljenostjo, ki so pomembne za razvoj podjetništva na podeželju. Sem lahko prištejemo še turistično infrastrukturo, ki je pogoj za razvoj kakovostne in raznovrstne turistične ponudbe na podeželju. Zelo pogost pojav in problem je **neusklajen razvoj različnih dejavnosti v prostoru**, še posebej s spreminjanjem narave vasi (od kmetijstva, dopolnilnih dejavnosti, turizma, bivanja), tako da prihaja do konfliktov različnih rab. To neusklajenost najbolj občuti kmečko prebivalstvo na podeželju, še zlasti tisti, ki želijo razvijati kmetijsko dejavnost oz. razvijati druge dopolnilne dejavnosti, zato bo v prihodnje v okviru prostorskega urejanja podeželja temu potrebno namenjati ustrežno pozornost in poiskati primerne prostorske rešitve.

Slika 2: »Ošlakova kovačija, Zreče«, Zdravko Ivačič

a) Prometna infrastruktura

Cestno omrežje predstavlja najpomembnejši del prometne infrastrukture na območju in vključuje avtocesto (Ljubljana–Celje–Maribor), več magistralnih in regionalnih cest ter vrsto lokalnih cest in javnih poti, v skupni dolžini 959 kilometrov. Avtocesta omogoča relativno ugodno dostopnost do dela območja, ki leži v njeni bližini. Vendar **je dostopnost bolj oddaljenih delov otežena**, zaradi slabega stanja precejšnjega dela, sicer zelo razvejanega, cestnega omrežja. Tako je na območju še zmeraj kar nekaj makadamskih cest, poleg tega so nekatere povezave, tudi regionalnega značaja, neustrezne in slabe, celo še zmeraj makadamske. Ker je relief območja LAS relativno razgiban in plazovit, sta gradnja in vzdrževanje cest zahtevna in draga. Zaradi razvejanosti omrežja so vlaganja v številne lokalne ceste, še bolj pa v javne poti, daleč

pod potrebami prebivalcev, ki so vezani na te ceste. Neurejenost cestnih povezav negativno vpliva tudi na razvoj turizma in drugih dejavnosti.

Tabela 7: Dolžine cest na območju leta 2005 (v km)

Občina	Javne ceste – skupaj	Državne ceste	Občinske ceste - skupaj	Javne poti
Dobje	37,7	7,0	30,7	21,7
Dobrna	73,1	5,8	67,3	37,6
Oplotnica	128,8	12,2	116,6	83,2
Slovenske Konjice	250,6	50,0	200,6	120,2
Šentjur	398,9	87,4	311,5	190,3
Vitanje	95,8	13,1	82,7	29
Zreče	178,9	29,5	149,4	85,9
Skupaj	1.163,8	205,0	958,8	567,9

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal, Ministrstvo za promet-Direkcija RS za ceste.

Z vidika gospodarske izrabe gozda so pomembne **gozdne ceste**, še posebej na bolj gozdnatih območjih Pohorja, Bohorja, Paškega Kozjaka in Konjiške gore, vendar so velikokrat slabo vzdrževane zaradi pomanjkanja javnega denarja in težavnega usklajevanja med lastniki gozda o zagotavljanju lastnih virov.

Številne lokalne ceste, javne poti in gozdne ceste niso vrisane v kataster in ni urejena javna lastnina oz. služnost, kar vse pogosteje postaja problem. Še posebej v primerih, ko te ceste dobivajo tudi drugačno rabo (turistično, rekreacijsko), lastniki pa se s takšno rabo ne strinjajo. Obenem je neurejenost zemljiškega katastra in knjige tudi ovira za sofinanciranje ureditev teh cest iz javnih virov.

Javni promet je relativno slabo razvit, tako da je v mnogih bolj oddaljenih predelih redek, kar otežuje dnevne migracije in dostop obiskovalcev oz. turistov do teh predelov. Tako se povečuje osebni promet, kar povzroča večje negativne vplive na okolje, obenem pa povečuje stroške, ki jih imajo prebivalci zaradi bolj oddaljenega kraja bivanja.

Železniška proga Zidani most-Maribor in Celje-Rogatec poteka skozi Šentjur, tako da ima ta del območja tudi železniško progo prvega reda (dvoirno), kar ustvarja ugodne pogoje za razvoj. Včasih je imelo tudi Dravinjsko svojo železniško progo, ki pa je bila ukinjena in lahko sedaj objekti vezani na progo (železniška postaja v Zrečah) in trasa proge služijo v turistične namene (kolesarska pot).

Kolesarsko omrežje na območju **ni razvito** (skorajda ni urejenih kolesarskih poti), kar bi bilo z vidika rekreacije in razvoja turizma ter omogočanja uporabe kolesa kot prevoznega sredstva nujno. Vendar se v prihodnje pričakuje postopno urejanje kolesarskih poti in povezav. Na področju razvoja kolesarske mreže so že bile izvedene nekatere aktivnosti, kljub temu pa področje terja posebno pozornost. Posebnega pomena za območje je vzpostavitev kakovostne (varne) mreže kolesarskih in peš poti, kar bo imelo multiplikativne učinke: zmanjšanje avtomobilskega prometa, dvig kakovosti življenja in višji nivo turistične ponudbe.

b) IKT infrastruktura

Telekomunikacijsko omrežje je relativno dobro razvito v večjih krajih oz. občinskih središčih. Še vedno pa v določenih odročnih predelih, v katerih ni razvitega gospodarstva in turističnih dejavnosti, ni širokopasovnega dostopa do interneta in je prisotna pomanjkljiva pokritost s signalom mobilne telefonije ali ga sploh ni (npr. v občinah Dobje, Šentjur, Zreče). Uporaba IKT se sicer širi, tudi širokopasovnih omrežij, tako da so v zadnjem času tudi nekatere vasi dobile

širokopasovne e-točke, ki omogočajo brezžični dostop in so bile vzpostavljene z državnim sofinanciranjem.

c) Oskrba z energijo

Oskrba z energijo je zadovoljiva, vendar je v prihodnje potrebno dati večji poudarek obnovljivim virom energije. Energetska oskrba občin temelji na električni energiji in tekočih gorivih ter zemeljskem plinu v večjih središčih, kjer je bila plinifikacija zanimiva za koncesionarje. Na območju so tudi primeri **uporabe geotermalne energije za daljinsko ogrevanje** (Zreče), obstajajo pa tudi primeri individualnih hiš, vendar bi bilo treba tovrstne rešitve bolj spodbujati. V vaških območjih še vedno v pretežni meri uporabljajo trda, delno tekoča, goriva za ogrevanje.

Postopno se razvija tudi oskrba z energijo z izrabo **biomase** v sistemih daljinskega ogrevanja (npr. Loče, Bohor Šentjur), vendar zelo počasi, še posebej, če se upoštevajo velike zaloge biomase na območju. Raste tudi zanimanje za uporabo biomase pri individualnih lastnikih objektov. V Konjicah deluje energetska pisarna, katere obiskovalci kažejo veliko zanimanje za svetovanje za učinkovitejšo rabo energije in za uporabo biomase kot energenta, vendar je poznavanje področja še zmeraj premajhno, zato bo v prihodnje potrebno temu posvetiti več pozornosti. Oviro razvoju sistemov daljinskega ogrevanja na biomaso predstavlja tudi težavnost povezovanja prebivalcev določenega naselja s ciljem uvedbe novega načina ogrevanja.

Nekaj je tudi izrabe **sončne energije**, vendar v majhnem obsegu na individualnih objektih. V Zrečah so bile opravljene tudi meritve jakosti vetra za potrebe izrabe **vetrne energije**, a so pokazale, da je jakost vetra nezadostna za ekonomičnost izrabe vetrne energije.

Električno omrežje je zgrajeno na celotnem območju, del omrežja je potreben obnove. Za potrebe z oskrbo z električno energijo je potrebno dodatno zgraditi daljnovod iz Slovenskih Konjic do Zreč, večje pa so potrebe pri izgradnji ostale infrastrukture (vročevodi, plinovodi itd.).

d) Vodooskrba

Velika večina prebivalstva na območju se z vodo oskrbuje preko javnega vodovoda, približno petina pa se še zmeraj oskrbuje preko vaških ali privatnih vodovodov. **Vodovodno omrežje je v marsikaterem delu območja zastarelo in ga je potrebno obnoviti** (v Dobrni, Slovenskih Konjicah, Zrečah, Šentjurju), saj prihaja do visokih izgub vode. Pri vaških in individualnih vodovodih se pojavljajo težave na področju oskrbe z vodo, saj je občasno ponekod problematična kvaliteta vode v zajetjih, določena naselja trpijo zaradi pomanjkanja vode v sušnih obdobjih, ponekod so neurejeni varstveni pasovi. Velik problem predstavlja tudi razpršenost virov in odjemnih mest, kar pomeni, da je cena vode relativno visoka. Občine so v preteklih letih veliko vlagale v vodooskrbo s ciljem, vsakemu prebivalcu zagotoviti kvalitetno pitno vodo.

e) Okoljska infrastruktura

Območje sodi med tista, ki zaradi svoje relativne nerazvitosti niso doživela hude degradacije okolja, čeprav določeni okoljski problemi obstajajo in jih bo potrebno reševati, kot na primer na področju odvajanja in čiščenja odpadnih vod, ločenega zbiranja odpadkov, sanacije črnih odlagališč, kvalitetnega varovanja virov pitne vode in podtalnice, sonaravnega gospodarjenja z vodami in varovanja pred poplavami itd. Večji del odprtega prostora zaznamuje pretežno še zdravo okolje in zato je ohranjena biotska pestrost. Še je deloma ohranjena tudi visoko vredna krajina in zanimiva kulturna dediščina.

Odvajanje in čiščenje odpadnih voda je na območju šele v začetni razvojni fazi, vendar se zadnjih nekaj let posveča temu velika pozornost. Za območje je značilna razpršena gradnja in

neurejenost odvajanja komunalnih odpadnih vod. Prevladujejo individualne greznice, ki so večinoma neustrezno urejene. Neurejeno je tudi odvajanje in čiščenje tehnoloških odpadnih vod iz industrijskih obratov. Kanalizacijski sistem je mešanega tipa in je večinoma urejen le v centralnih naseljih občin (Dobje, Dobrna, Oplotnica, Slovenske Konjice, Šentjur, Vitanje, Zreče). Sistem je ponekod dotrajan in bi ga bilo potrebno za priključitev na čistilno napravo obnoviti. Manjša naselja so praviloma brez kanalizacijskih sistemov. Občani večinoma odvajajo odpadne vode v odprte odvodnike in naprej v vodotoke, v obeh primerih pa je nujno zagotoviti čiščenje odpadnih vod oziroma odplak. V zadnjem času narašča osveščenost o nujnosti gradnje čistilnih naprav, tako da nekaj lokalnih čistilnih naprav že deluje. V izgradnji pa je ČN Šentjur, kanalizacija v Zrečah, pripravljena pa se tudi izgradnja ČN za potrebe Slovenskih Konjic in Zreč, kar kaže na povečano dejavnost občin na tem področju. Na sistemski ravni bo treba najti rešitev za majhna naselja in zaselke ter individualne hiše, saj zaradi prevladujočega vzorca razpršene poselitve predstavljajo pomemben segment onesnaževalcev. Tukaj se odpira prostor za rastlinske ČN, ki bi jih lahko vzdrževali posebej za to dejavnost dodatno usposobljeni kmetje kot dopolnilno dejavnost.

Ravnanje z odpadki je še zmeraj neustrezno. V zadnjih dveh letih poteka na območju intenzivno vključevanje prebivalcev v organiziran odvoz komunalnih odpadkov, vendar so še zmeraj težave, saj vsi še niso vključeni in bo potrebno vložiti dodatne napore za večjo vključenost. Problem pri odvozu predstavljajo tudi lokalne ceste, ki niso bile zgrajene za redno uporabo s strani težjih tovornih vozil. Škoda na cestah je velika, še posebej v deževnih obdobjih in zimskih mesecih. Območje se vključuje tudi v sistem ločenega zbiranja odpadkov, ki pa ga je marsikje še potrebno dopolniti z novimi ekološkimi otoki ter informiranjem prebivalcev. Nekateri programi že potekajo, predvsem v vrtcih (eko-vrtci) in osnovnih šolah (eko-šole), vendar jih je potrebno razširiti. Še posebej črna odlagališča na območjih vodnih zbiralnikov predstavljajo veliko nevarnost. Pod okriljem krajevnih skupnosti vsako leto potekajo spomladanska čiščenja okolja, ki dosegajo dober odziv občanov. Nevarni in kosovni odpadki se zbirajo enkrat letno. Odpadke se odvažna na odlagališče v Slovenskih Konjicah in na CERO v Celju.

Tabela 8: Količine odpadkov zbrane z javnim odvozom (v tonah) po letih

Količine zbranih odpadkov (t)	2002	2003	2004	2005	2006
Dobje	68	96	260	515	117
Dobrna	918	825	1.362	893	792
Oplotnica	1.372	951	1.134	1.062	1.050
Slovenske Konjice	5.048	5.268	5.144	5.002	5.174
Šentjur	3.498	3.705	6.358	4.314	4.562
Vitanje	442	405	388	425	474
Zreče	3.910	4.457	4.173	4.069	3.525
Skupaj	15.256	15.707	18.819	16.280	15.694

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal.

f) Kulturna dediščina in identiteta

Območje ima **bogato in raznovrstno kulturno dediščino**. Na izpostavljenih mestih se pogosto nahajajo sakralni ali posvetni umetnostni spomeniki (cerkve in gradovi). Pomemben del dediščine in identitete območja predstavlja kmečka hiša. Zasnovana je glede na tehniko stavbarstva, umetnostno zgodovinski slog, razpoložljiv gradbeni material v okolici ter družbeni in gmotni položaj lastnika. Na tem območju gre za osrednjeslovenski tip hiš. Proti vzhodu je vzhodnoosrednjeslovenska različica: tu so panonske prvine izrazitejše. Hiša je majhna, čeprav

večja od panonske. Delno je zidana, delno lesena. Ima strmo dvokapno streho s čopi. Pogosta je slamnata kritina. Značilna so majhna okna in ozek napušč. Pojavlja se kot vrhhlevna hiša ali dom v gruči. Žal se v preteklih desetletjih ohranjanju arhitekturne dediščine in identitete vaških naselij ni posvečalo potrebne pozornosti, je pa kljub temu nekaj še ohranjene, zavarovana pa so tudi nekatera vaška jedra.

Tabela 9: Vrste dediščine

Občina	Vrste dediščine (št. enot)								
	stavbna dediščina			arheološka dediščina	naselbinska dediščina	memorialna dediščina	vrtno-arhitekturna dediščina	kulturna krajina	skupaj
	profana	sakralna	sakralno profana						
Dobje	10	2	0	0	1	0	0	0	13
Dobrna	83	5	0	2	1	4	1	0	96
Oplotnica	17	38	2	6	0	5	0	0	68
Sloven. Konjice	165	11	2	4	4	1	2	2	191
Šentjur	211	39	1	3	8	2	1	0	265
Vitanje	45	9	1	1	1	0	0	0	57
Zreče	44	7	0	7	1	1	0	1	61
Skupaj	575	111	6	23	16	13	4	3	751

Vir: Register nepremične kulturne dediščine, marec 2008.

Kulturna dediščina je številna, saj je na območju **751 enot vpisanih v register**, nekaj deset pa jih je še v postopku vpisa. Izstopa stavbna dediščina, še posebej profana, ki je pomembna z vidika arhitekturne identitete območja. Del je urejen, in predstavlja primer vključevanja arhitekturne in etnološke dediščine v turistično ponudbo, s prikazi življenja na območju nekoč: Kozjanska domačija Pr'Šafarji, črne kuhinje, etnološka zbirka Mlače, Skomarska hiša, Ošlakova kovačija, Beškovnikova kašča, Pustova hiša, spodnji in zgornji Vovkov mlin; sakralna dediščina: Žička kartuzija, cerkev sv. Marije, žarna grobišča na Brinjevi gori, gotška cerkev sv. Pavla in Petra, baročna cerkev sv. Marije, cerkev sv. Jurija, kovačnica na Tratah; številni muzeji in zbirke: Muzej južne železnice, Muzej mlinarstva, pekarski muzej, Muzej skladateljev in zdravnikov Ipavcev, spominska soba Hermanu Potočniku – Noordungu, mestna galerija Riemer; arheološke najdbe: arheološki park na Rifniku s sledovi poselitve od mlajše kamene dobe naprej, ostanki gradu na Planini, ostanki rimske ceste, Kačji in Novi grad, Graščina s pristavo, stari grad, dvorec Trebnik, Škofijski dvorec; ostala dediščina: Kalobški rokopis, glažute v Žusmu, Rakovec – glažuta iz leta 1781, kozolec Toplar v Repušu, Dolina mlinov ob Temnjaškem potoku in v dolini Dobrnice, Markov mlin, rojstna hiša Ivana Minnatija, rojstna hiša Antona Martina Slomška na Ponikvi, partizanski bolnišnici Zima in Javorščica.

Ogledati si jo možno tudi **številne prireditve**, ki se odvijajo skozi celo leto in tudi tako začititi utrip življenja na območju: Jurjevanje v Šentjurju in Slovenskih Konjicah, Ipavčevi kulturni dnevi, Martinovanje, prireditve v sklopu občinskih praznikov, poletne prireditve, srečanja ljudskih pevcev in godcev, ki ohranjajo staro ljudsko izročilo, pohodi, Jakobovi dnevi na Resniku, Vodovnikovi dnevi na Skomarju, Žive jaslice v jami Ledenica, Slomškov pohod in Martinovi dnevi, Srečanje zeliščarjev Slovenije, tradicionalna srečanja planincev na Paškem Kozjaku, srečanja bivših Rakočanov, Holcerija, Dušni sejem, Zreški teden ter tradicionalne zimske in letne prireditve na Rogli.

Za ohranjanje kulturne dediščine skrbita Zavoda za kulturno dediščino iz Celja in Maribora (Oplotnica) kot strokovna institucija. Za obnovo, vzdrževanje in vključenost dediščine v turistično dejavnost pa tudi različne druge ustanove (občine, podjetja, turistična društva, posamezniki ...).

V prihodnje se mora **ohranjanju in prenovi podeželske dediščine nameniti več sredstev**, saj je skupaj z naravno dediščino **pomembna tudi z vidika razvoja turizma**. Ker je številne objekte potrebno obnoviti in revitalizirati, bo potrebno marsikje iskati primerno obliko javno-zasebnega partnerstva oz. druge vire.

Nezadostno je raziskana tudi nesnovna dediščina, čeprav se številna kulturna in turistična društva trudijo z ohranjanjem običajev, pesmi, jedi in drugega izročila območja. Ravno **ohranjenost tovrstnega izročila in njegova vpetost v turistično ponudbo in sodobni način življenja ohranjata enkratnost območja in razvijata njegove posebnosti in identiteto**. Del premične dediščine je zbran in predstavljen skozi manjše etnološke zbirke, toda zaradi pomena tovrstne dediščine in njenega hitrega izginjanja, bo potrebno vložiti trud, da se ohrani in v večji meri vključi v turistično ponudbo območja. Še posebej velja izpostaviti kulinarčno dediščino, ki je lahko podlaga za specifično ponudbo jedi, vezanih na tradicijo območja. Zato mora območje aktivneje pristopiti k zbiranju, popisu in ohranjanju tehnološke, etnološke in druge duhovne dediščine območja. Obenem lahko na ta način prispeva h krepitvi identitete in samopodobe prebivalcev območja.

Slika 3: »Izdelek domače obrti«, Občina Oplotnica

1.2 GOSPODARSKI POLOŽAJ OBMOČJA LAS

1.2.1 Osnovni gospodarski kazalci za območje

Na območju je leta 2007 delovalo **3.120 poslovnih subjektov**. Največji delež imajo javne, osebne in skupne storitve, sledijo pa predelovalne dejavnosti ter trgovina in popravilo motornih vozil. Močno zastopani so tudi gradbeništvo, poslovne storitve ter promet.

Pomemben segment predstavlja obrt, saj je na območju registriranih skoraj **2.700 samostojnih podjetnikov**. Tudi med njimi jih je kar 882 v predelovalnih dejavnostih, 627 v gradbeništvu, 440 v dejavnosti trgovine in popravila motornih vozil, 327 v prometu in 189 v gostinstvu.

Tabela 10: Število poslovnih subjektov po področjih SKD na dan 31. 3. 2007

Občina	Skupaj	Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	Ribištvo	Rudarstvo	Predelovalne dejavnosti	Oskrba z elektr., plinom, vodo	Gradbeništvo	Trgovina, popravilo motornih vozil
Dobje	53	4	-	-	2	-	8	7
Dobrna	96	2	-	-	7	-	12	9
Oplotnica	188	12	-	3	22	2	13	26
Slovenske Konjice	1.048	28	-	-	181	3	149	175
Šentjur	1.170	32	3	2	172	1	157	187
Vitanje	130	1	-	6	21	-	15	18
Zreče	435	9	-	5	83	2	43	61
Skupaj	3.120	88	3	16	488	8	397	483

Vir: AJPES, Poslovni register Slovenije, Zadnje poročilo I. 2007

Tabela 11: Število poslovnih subjektov po področjih SKD na dan 31. 3. 2007 – nadaljevanje

Občina	Gostinstvo	Promet, skladiščenje, zveze	Finančno posredništvo	Nepremičnine, najem, poslovne storitve	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	Izobraževanje	Zdravstvo, socialno varstvo	Javne, skupne in osebne storitve
Dobje	2	10	-	2	2	1	-	15
Dobrna	13	9	-	9	2	1	3	29
Oplotnica	15	20	3	22	2	1	10	37
Slovenske Konjice	45	56	10	129	27	14	34	197
Šentjur	47	111	6	125	30	14	29	254
Vitanje	11	4	3	3	3	2	4	39
Zreče	51	40	3	31	11	2	12	82
Skupaj	184	250	25	321	77	35	92	653

Vir: AJPES, Poslovni register Slovenije, Zadnje poročilo I. 2007

Na območju je bilo decembra 2007 skoraj 16.974 delovno aktivnih oseb, od tega jih je bilo 84 % (14.299) zaposlenih pri pravnih in fizičnih osebah, 16 % pa je imelo status samozaposlene osebe. Petina delovnih mest je pri samostojnih podjetnikih, tako da predstavljajo pomembnega zaposlovalca. **Kmetijstvo še zmeraj zagotavlja 9 % vseh delovnih mest**, kar je močno nad slovenskim povprečjem, ki znaša le 4 %, kar kaže na velik pomen kmetijstva za območje.

Tabela 12: Delovno aktivno prebivalstvo na območju leta 2007 (december)

Občina	Delovno aktivno prebivalstvo	Zaposlene osebe			Samozaposlene osebe			
		Skupaj	Pri pravnih osebah organizacijah	Pri fizičnih osebah	Skupaj	Samostojni podjetniki posamezniki	Osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost	Kmetije
Dobje	149	84	61	23	65	18	-	47
Dobrna	508	388	347	41	120	33	2	85
Oplotnica	611	413	252	161	198	91	7	100
Slov. Konjice	5.535	4.878	3.839	1.039	657	337	29	291
Šentjur	5.157	4.015	3.124	891	1.142	437	25	680
Vitanje	490	313	253	60	177	37	4	136
Zreče	4.524	4.208	3.933	275	316	139	12	165
Skupaj	16.974	14.299	11.809	2.490	2.675	1.092	79	1.504

Vir: SURS, Statistične informacije, št. 13/2008

1.2.2 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti (kmetijstvo, predelovalna industrija, storitve, turizem ...)

1.2.2.1 Kmetijstvo

Na celotnem območju je 3.507 kmetij, kar **predstavlja 4,1 % delež vseh slovenskih kmetij, vendar na njih dela 9 % delovno aktivnega prebivalstva**, kar kaže, da je povprečno število zaposlenih na kmetijo višje od slovenskega, medtem ko velikost kmetij ni na nad slovenskim povprečjem. Iz tega je razviden **problem podzaposlenosti** na kmetijah, saj so v obdobju odpuščanj kmetije reševale socialne probleme odpuščenih delavcev, sedaj pa bo treba iskati nove možnosti zaposlitve oz. ustvarjanja dohodka na kmetijah, da bodo lahko zagotavljale delovna mesta in eksistenco kmetov in njihovih družinskih članov.

Z vidika človeških virov, s katerimi razpolaga kmetijstvo, so razmere težavne. **Starostna in izobrazbena struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev** je z vidika nadaljnjega razvoja kmetijstva in z njim povezanih dejavnosti **zelo zaskrbljujoča**. Na območju predstavljajo gospodarji, ki so starejši od 55 let, polovico vseh gospodarjev, kar pomeni relativno staro kmečko populacijo. Čeprav so podatki v primerjavi s Slovenijo nekoliko ugodnejši, saj je le 26 % gospodarjev starejših od 64 let (Slovenija 32 %), medtem ko je mlajših od 35 let 8 % (Slovenija 5 %), je stanje še zmeraj neugodno. Številne kmetije ne morejo zagotoviti naslednika, nekateri kmečki gospodarji pa ne želijo predati kmetije mlajšim, ker jim pomeni ekonomsko in socialno varnost. Velika večina kmetov nima kmetijske izobrazbe, imajo pa bogate praktične izkušnje, vendar bi jih bilo treba bolj spodbujati k dodatnemu usposabljanju, saj podatki kažejo, da se zanj težko odločajo, je pa nujno potrebno glede na nove zahteve in izzive, ki so pred kmetijstvom.

Tabela 13: Starostna struktura gospodarjev v letu 2000

Občina	Skupaj		Pod 35 let		35-44 let		45-54 let		55-64 let		Nad 64 let	
	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM
Oplotnica	287	166	20	12	57	36	71	48	64	44	75	27
Sl. Konjice	728	404	62	34	131	69	188	121	183	117	164	64
Šentjur	1.568	938	102	62	261	151	380	242	384	282	441	202
Vitanje	255	171	21	15	51	31	69	52	59	47	55	26
Zreče	342	203	34	22	74	42	86	52	88	59	60	28
Dobje	152	86	11	6	22	14	32	20	41	29	46	16
Dobrna	175	94	14	8	35	18	52	29	36	27	38	13
Skupaj	3.507	2.062	264	195	621	362	878	564	855	605	919	376

Vir: SURS, Popis kmetijskih gospodarstev 2000

Izobrazbena struktura je v spodnjem delu boljša od slovenskega povprečja, saj je brez osnovne šole le 6,6 % gospodarjev, medtem ko je ta delež v Sloveniji 11,3 %. Vendar je slabša, če primerjamo deleže gospodarjev s poklicno, srednjo in visoko izobrazbo. Največ gospodarjev ima osnovnošolsko izobrazbo (55 %), sledijo gospodarji s poklicno izobrazbo (24,8 %) in srednješolsko izobrazbo (10,3 %). Gospodarjev z višjo, visoko, strokovno univerzitetno ali podiplomsko izobrazbo je le 1,7 %, medtem ko je na slovenski ravni takšnih 3,2 %. V prihodnje bodo morali kmetje več vlagati v izobrazbo, saj je kmetija podjetje, na kateri je mogoče razvijati poleg kmetijske tudi različne druge dejavnosti, seveda pa jih je nujno tudi tržiti, za vse to pa je potreben izobražen in usposobljen kmet, ki se je tudi ob delu pripravljen še dodatno usposabljanje in izobraževati, saj se na področju kmetijstva znanje hitro razvija in mu je v določeni meri nujno slediti tudi na ravni posamezne kmetije.

Tabela 14: Družinske kmetije po šolski izobrazbi gospodarjev

Občina	Skupaj		Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska izobrazba		Osnovnošolska izobrazba		Poklicna izobrazba		Srednješolska izobrazba		Višja, visoka, strokovna, univerzitetna ali podiplomska izobrazba	
	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM	Gosp.	PDM
Dobje	152	86	-	-	109	61	25	15	5	2	-	-
Dobrna	175	94	9	6	92	55	44	19	27	14	3	1
Oplotnica	287	166	17	8	152	95	71	40	41	20	6	3
Sl. Konjice	728	404	41	24	350	215	214	120	105	41	18	4
Šentjur	1.568	938	137	78	895	571	370	208	137	71	29	9
Vitanje	255	171	-	-	151	110	51	32	12	5	-	-
Zreče	342	203	28	17	181	113	94	54	35	17	4	1
Skupaj	3.507	2.062	232	133	1.930	1.220	869	488	362	170	60	18

Vir: SURS, Popis kmetijskih gospodarstev 2000

Kmetijske površine predstavljajo dobro polovico vseh površin v uporabi (53 %). Med obdelovalnimi površinami kar **tri četrtine** obsegajo **travniki in pašniki**, ki so osnova živinoreje. V nižinskem delu so večje njivske površine, kjer se je uveljavilo intenzivno kmetijstvo, ki ga danes vse bolj spodriva urbanizacija. Na ugodnih prisojnih legah so se ohranili **vinogradi**, nadpovprečno pa so še zmeraj ohranjeni **kmečki sadovnjaki** (6 %, medtem ko je ta delež za Slovenijo 1,7 %). Kmečki sadovnjaki so pomembni z vidika ohranjanja avtohtonih sadnih vrst drevja in biotske pestrosti.

Slika 4: »Polje ajde«, Občina Šentjur

Tabela 15: Kmetije po rabi zemljišč v uporabi

Občina	Vsa zemljišča v uporabi		Vsa kmet. zemljišča v uporabi		Njive in vrtovi		Travniki in pašniki		Kmečki sadovnjaki		Intenzivni sadovnjaki		Vinogradi	
	Družinske kmetije	Površina ha	Druž. kmetije	Površina ha	Druž. kmetije	Površina ha	Druž. kmetije	Površina ha	Druž. kmetije	Površina ha	Druž. kmetije	Površina ha	Druž. kmetije	Površina ha
Dobje	152	1.205	152	799	147	178	149	600	135	18	Ni pod.	Ni pod.	14	2
Dobrna	175	2.188	175	952	167	147	175	801	119	1	6	2	10	2
Oplotnica	287	2.607	287	1.315	264	346	268	829	129	30	25	39	182	69
Sl. Konjice	728	5.842	727	3.619	682	976	690	2.474	565	24	23	21	456	123
Šentjur	1.568	13.724	1.567	7.835	1.522	1.869	1.530	5.643	1.287	161	110	25	740	135
Vitanje	255	3.868	255	1.697	218	87	255	1.599	231	10	Ni pod.	Ni pod.	Ni pod.	Ni pod.
Zreče	342	4.573	342	1.836	313	152	340	1.650	291	865	Ni pod.	Ni pod.	74	19
Skupaj	3.507	34.007	3.502	18.053	3.313	3.755	3.407	13.596	2.848	1.109	164	87	1.476	350

Vir: SURS, Popis kmetijskih gospodarstev 2000

Zaradi naravnih danosti, ko tri četrtine površin obsegajo travniki in pašniki, **se največ kmetij (40 %) ukvarja s pašno živinorejo, sledi mešana živinoreja (33 %)**, kjer delež presega slovensko povprečje, v vseh preostalih dejavnostih pa so deleži bistveno manjši. Omembe vreden je še delež kmetij, ki se ukvarjajo z mešano rastlinsko pridelavo in živinorejo (13 %). Po deležu pašne živinoreje izstopa pohorski del (Vitanje, Zreče), kjer se povzpne na dve tretjine in več, medtem ko je v Dravinjski dolini prisotnih tudi precej trajnih nasadov, saj Slovenske Konjice in Oplotnica dosegata slovensko povprečje.

Tabela 16: Kmetije po tipu kmetovanja

Občina	Skupaj	Poljedelstvo	Vrtnarstvo	Trajni nasadi	Pašna živina	Prašiči in perutnina	Mešana rast. pridelava	Mešana živinoreja	Mešana rast. pridelava in živinoreja	Nerazvrščene kmetije
Dobje	152	1	1	1	41	-	7	81	20	-
Dobrna	175	-	-	1	63	2	8	78	23	-
Oplotnica	287	1	1	46	77	2	45	72	34	-
Sl. Konjice	728	1	1	80	246	17	54	225	104	-
Šentjur	1.568	10	1	47	556	18	125	584	226	1
Vitanje	255	-	-	-	195	1	3	46	10	-
Zreče	342	-	1	12	218	6	7	67	31	-
Skupaj	3.507	13	5	187	1.396	55	249	1.153	448	1

Vir: SURS, Popis kmetijskih gospodarstev 2000

Zaradi naravnih danosti in tradicije je **območje usmerjeno predvsem v prirejo govedi in mleka**. V zadnjem času se ponovno **uveljavljajo tudi konjereja, ovčjereja in kozjereja**, tako da se v tem pogledu kmetije diverzificirajo. Reja drobnice je pomembna tudi z vidika preprečevanja zaraščanja površin, kjer je košnja zelo težavna, konjereja pa se vse pogosteje povezuje s turizmom na kmetiji.

Tabela 17: Kmetije po številu GVŽ, govedi, kravah molznicah in prašičih

Občina	Glav velike živine		Govedo		Krave molznice		Prašiči	
	Kmetije	GVŽ	Kmetije	Živali	Kmetije	Živali	Kmetije	Živali
Dobje	148	716	140	895	30	116	114	351
Dobrna	171	842	150	945	18	77	99	269
Oplotnica	262	2.099	229	2.189	79	537	219	929
Slov. Konjice	676	5.421	592	6.176	352	1.725	532	3.063
Šentjur	1.470	8.915	1.305	10.376	590	2.645	1.074	3.632
Vitanje	253	2.006	246	2.501	104	613	168	440
Zreče	328	2.632	309	2.792	183	817	250	984
Skupaj	3.308	22.631	2.971	25.874	1.356	6.530	2.456	9.668

Vir: SURS, Popis kmetijskih gospodarstev 2000

Kmetije na območju so majhne, saj v povprečju posedujejo dobrih 5 ha kmetijskih zemljišč in se gibajo v slovenskem povprečju, vendar ima **slaba polovica kmetij (48 %) manj kot 2 ha zemljišč**. Nadaljnja dobra četrtina (28 %) jih ima med 2 in 4 ha in 15 % med 4 – 8 ha zemljišč,

medtem ko ima le 6 % kmetij od 8 – 16 ha in zgolj 2,5 % več kot 16 ha zemljišč. Tako jim njihova zemljišča največkrat ne zadoščajo za ustvarjanje dohodka, s katerim bi živeči na kmetiji lahko preživeli. Zaradi tega jih veliko kombinira kmetovanje s službo ali v zadnjem času tudi z dopolnilno dejavnostjo ali z osebnim dopolnilnim delom.

Zaradi majhnosti kmetije v povprečju **redijo 6,8 GVŽ**, kar je sicer nekaj nad slovenskim povprečjem, a še zmeraj malo z vidika ekonomičnosti reje. Usmerjene so predvsem v prirajo govedo zaradi mesa in krav molznic zaradi oddaje mleka. Z oddajo mleka se ukvarja 333 kmetij na območju, ki so v letu 2006 skupaj oddale skoraj 18 milijonov litrov mleka.

Zaradi težav z ureditvijo vaških klavnic in zahtevnih predpisov na tem področju je predelava mesa slabo razvita, vendar se pričakuje v prihodnje izboljšanje razmer in večjo usmerjenost kmetij v predelavo mesa, za kar kmetije tudi izražajo interes.

Od kulturnih rastlin na njivah prevladujejo **žitariče in krompir**, od sadnega drevja uspevajo jabolka, hruške, češnje, slive in orehi. Narašča tudi **zanimanje za oljno ogrščico** (ki jo uporabljajo za pridobivanje biodizla), čeprav jo zaenkrat gojijo v še zelo omejenem obsegu.

Čeprav **vinogradi predstavljajo le slaba dva odstotka vseh površin, so pomembni z vidika nadaljnjega razvoja**. Za vinogradništvo je sicer značilna velika razdrobljenost vinogradov. Po velikosti izstopa v Slovenskih Konjicah ohranjen kompleks vinogradov na griču Škalce, ki obsega 80 ha in je v lasti podjetja Grič, ki se je uspelo uveljaviti s svojimi vini. Čeprav je v register vinogradnikov vpisanih veliko pridelovalcev, je le malo polnilcev vin, ki lahko prodajajo ustekleničena vina, medtem ko drugi vina prodajajo v kletih. Vsi ostali pridelujejo vino za lastne potrebe. En vinogradnik v Šentjurju prideluje vino po biološko-dinamični metodi in lahko svoja vina prodaja pod blagovno znamko Demeter. So pa **vinogradi osnova za razvoj turizma ob vinsko-turističnih cestah**, katerega razvoj je v prihodnjih letih potrebno spodbuditi s primernimi ukrepi. Pri tem je pomembno, da so v preteklih letih vinogradniška društva ob podpori občin veliko vlagala v izobraževanje vinogradnikov, tako z vidika pridelave grozdja kot tudi pridelave vina in kletarjenja, kar je bistveno izboljšalo kvaliteto domačih vin in sedaj že sodijo tudi mali proizvajalci med ponudnike kakovostnih vin. Turistično ponudbo povezujeta **Podpohorska vinsko turistična cesta**, ki poteka po večjem delu območja in **Šmarsko-virštanjska vinsko turistična cesta**, saj se tu srečujeta vinorodna dežela Podravje, mariborski vinorodni okoliš in vinorodna dežela Posavje, šmarsko-virštanjski vinorodni okoliš, vendar sta vinsko-turistični cesti kot turistična produkta premalo razviti in izkoriščeni, kot je premalo razvita ponudba vezana na njiju.

Okolju prijazno in ekološko kmetovanje se počasi uveljavlja, tako da se vse več kmetij odloča za tovrsten način proizvodnje. K temu pripomore tudi (S)KOP, ki z različnimi ukrepi spodbuja okolju in živalim prijaznejše kmetovanje ter upošteva multifunkcionalno vlogo kmetijstva. V program je vključenih skoraj tri četrtine kmetij, s trendom povečevanja števila vključenih.

Tabela 18: Izvajanje Slovenskega kmetijsko okoljskega programa, 2006

Občina	Število kmetij skupaj	Število kmetij po posameznih ukrepih															
		ERO	KOL	IPS	IVS	IVG	IPL	IVR	EK	TSA	REJ	ETA	KZO	S35	S50	ZEL	PAS
Dobje	70	0	0	0	0	0	0	1	6	1	53	4	0	43	6	0	1
Dobrna	61	0	0	0	0	0	0	0	10	2	46	0	7	41	0	1	
Oplotnica	76	0	0	19	0	13	0	0	8	0	43	0	63	25	0	3	
Slov. Konjice	98	3	1	8	0	11	1	2	8	4	74	0	9	33	20	0	4
Šentjur	685	1	9	0	7	11	2	2	44	1	557	21	5	367	132	2	21
Vitanje	125	0	0	0	0	0	0	0	18	2	103	2	71	78	20	0	4
Zreče	129	0	0	4	0	5	1	0	26	0	95	0	46	65	34	0	9
Skupaj	1.244	4	10	31	7	40	4	5	120	10	971	27	201	652	212	2	43

Vir: KSS Slov. Konjice, Šentjur, Slov. Bistrica, Celje, leto 2006

Legenda ukrepov SKOP	
ERO: zmanjšanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	REJ: sonaravna reja domačih živali
KOL: ohranjanje kolobarja	ETA: ohranjanje ekstenzivnega travinja
IPS: integrirano sadjarstvo	KZO: ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih
IVG: integrirano vinogradništvo	S35: košnja strmih travnikov z nagibom 35 – 50%
IPL: integrirano poljedelstvo	S50: košnja strmih travnikov z nagibom nad 50%
IVR: integrirano vrtnarstvo	ZEL: ozelenitev njivskih površin
EK: ekološko kmetovanje	PAS: reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali
TSA: travniški sadovnjaki	

V okoljski program je vključenih 1.244 kmetij, kar predstavlja približno polovico vseh kmetij. Vanj se večinoma vključujejo kmetije, ki imajo več kot 2 ha kmetijskih zemljišč, saj se zelo majhnim kmetijam ne izplača. Velik delež je vključen v ukrepe, ki prispevajo k ohranjanju kulturne krajine na strminah, kar ima v zadnjih letih že pozitivne učinke na podobo krajine, saj se je upočasnilo procese zaraščanja, ponekod pa celo povsem zaustavilo. Košnja se jim namreč brez subvencij ni izplačala, medtem ko je sedaj drugače. Obenem so ti ukrepi posredno spodbudili tudi rejo drobnice, ki je v strmih predelih bolj primerna kot govedo, obenem pa s pašo prispeva k ohranjanju kulturne krajine.

Slika 5: Kozjanska domačija«, Občina Dobje

Povečuje se število ekoloških kmetij, tako da se je v primerjavi z letom 2003 njihovo število podvojilo. Leta 2006 je bilo na območju že 120 ekoloških kmetij, vendar je interes za ekološko pridelavo vse večji, tako da jih bo v prihodnje še več, kar je pomembno, saj je sedaj količina ekološko pridelanih proizvodov premajhna, tako da z njo ni mogoče zagotavljati količin, ki bi bile zanimive za redne odjemalce. Z rastjo števila ekokmetij bo tudi ponudba tovrstnih pridelkov in proizvodov večja, obenem pa so ekoproizvodi tudi dohodkovno zanimivejši za kmeta, ki ima manjšo kmetijo in ta ne omogoča intenzivnih oblik kmetovanja.

Dopolnilne dejavnosti zaradi majhnosti kmetij **dobivajo vse večji pomen, vendar se kmetije** zaradi različnih razlogov (nezadostno poznavanje možnosti, pomanjkanje izobrazbe in usposobljenosti, pomanjkanje podjetniškega duha in znanj, zahtevna in omejevalna zakonodaja, pomanjkanje finančnih virov za zagotovitev ustreznih pogojev – prostori, oprema, itd.) **težko in počasi odločajo za razvoj dejavnosti**, čeprav želja obstaja. Kljub temu, da se število povečuje, tako da je bilo v letu 2006 registriranih 159 dopolnilnih dejavnosti, je to še zmeraj glede na velikost območja in njegove potenciale ter potrebe bistveno premalo. Zato bo treba v prihodnje **nuditi kmetijam več pomoči na tem področju, tako da bo podjetniška prenova podeželja uspešnejša.**

Tabela 19: Pregled dopolnilnih dejavnosti in osebnega dopolnilnega dela, 2006

Občina	Število registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	Število registriranih oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo na kmetijah
Dobje	11	0
Dobrna	4	3
Oplotnica	20	6
Slovenske Konjice	14	8
Šentjur	59	8
Vitanje	21	2
Zreče	30	1
Skupaj	159	28

Vir: Upravne enote Celje, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice in Šentjur, leto 2006

Tabela 20: Vrste registriranih dopolnilnih dejavnost na kmetijah, 2006

Dejavnost	Število izvajalcev
1. Predelava, obdelava, dodelava, zamrzovanje in pakiranje kmetijskih pridelkov in gozdnih sortimentov.	24
2. Prodaja predpisano označenih pridelkov in izdelkov okoliških kmetij na kmetiji.	0
3. Nabiranje, predelava in prodaja gozdnih sadežev in zelišč.	4
4. Turizem na kmetiji.	26
5. Dejavnost, povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji	10
6. Pridobivanje in prodaja energije iz biomase.	0
7. Pridobivanje in prodaja energije iz vodnih, vetrnih in drugih virov.	0
8. Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo	65
9. Storitve delovne sile s kmetij, ki so povezane z znanji iz kmetijstva in gozdarstva.	0
10. Drugo izobraževanje na kmetijah, povezano z dejavnostjo na kmetiji.	0
11. Vrtnarstvo, čebelarstvo, perutninarstvo, ribogojstvo, gobarstvo, zeliščarstvo, sodelovanje v pridelavi in dodelavi semena in sadik, drevesničarstvo, trsničarstvo, reja divjadi.	30
12. Zbiranje in kompostiranje odpadnih organskih snovi.	0
Skupaj	159

Vir: Upravne enote Celje, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice in Šentjur, leto 2006

Med dopolnilnimi dejavnostmi prevladujejo storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo, saj kmetje pogosto opravljajo tudi zimsko službo na javnih poteh oz. nudijo druge storitve z opremo, ki jo imajo. Postopoma raste tudi število kmetij, ki se odločajo za predelavo kmetijskih pridelkov, vrtnarstvo, zeliščarstvo, čebelarstvo, rejo divjadi, predelavo lesa, perutninarstvo in podobno.

Povečuje se tudi število kmetij, ki se ukvarjajo s turizmom na kmetiji, v glavnem izletniškim, nekaj pa jih ima tudi prenočišča. Zaradi večjih turističnih centrov, ki se nahajajo na območju (Rogla, terme Zreče in Dobrna), je njihova ponudba dobrodošlo dopolnilo ponudbi teh centrov, vendar je sodelovanje med velikimi in malimi ponudniki nerazvito, zato ga bo treba okrepiti, še posebej na področju promocije in trženja. V drugih predelih je tovrstna dejavnost manj razvita, čeprav povpraševanje obstaja, zato tu obstaja še ne dovolj izkoriščena razvojna priložnost. Turizem na kmetiji mora temeljiti na avtohtoni lokalni ponudbi in čim večji uporabi lokalnih virov, saj je tovrstna neposredna prodaja dohodkovno najbolj donosna. Je pa še zmeraj **na kmetijah premalo poudarka na avtohtonosti in uporabi lokalnih proizvodov**. Poleg tega so slabo razvite različne animacijske in prostočasne aktivnosti, tako da **se ponudba večkrat omeji zgolj na hrano in pijačo**, kar je premalo. **Nezadostno razvita je tudi podeželska turistična infrastruktura, ki bi morala dopolnjevati ponudbo turističnih kmetij** (tematske poti, urejena in dostopna lokalna naravna in kulturna dediščina, prireditve ipd.), saj gostje danes zahtevajo raznolikost ponudbe tudi na podeželju.

Tabela 21: Vrste osebnega dopolnilnega dela, 2006

Dejavnost	Število izvajalcev
Izdelovanje različnih izdelkov, ki jih je možno izdelovati na domu pretežno ročno ali po tradicionalnih postopkih (spominki, dekorativni predmeti, posoda, glasbila, sveče, galanterijski predmeti) ter prodaja teh izdelkov.	11
Občasna pomoč v gospodinjstvu in pomoč pri vzdrževanju stanovanja, hiše, počitniške hiše in podobno ter vzdrževanje pripadajočih zunanjih površin.	6
Nabiranje, prodaja sadežev in zelišč.	4
Občasno varstvo otrok in pomoč starejšim, bolnim in invalidom na domu.	3
Občasno lokalno vodenje skupin in posameznikov ter prevozi na tradicionalen način.	1

Vir: Upravne enote Celje, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice in Šentjur, leto 2006

Število oseb, ki opravljajo osebno dopolnilno delo na območju, znaša 28. Prevladuje izdelovanje različnih izdelkov na domu, ki jih je možno izdelovati ročno ali po tradicionalnih postopkih (domača in umetnostna obrt). V manjši meri so zastopani občasna pomoč v gospodinjstvu, nabiranje gozdnih sadežev, samo trije pa se ukvarjajo z varstvom otrok in starejših, eden pa z vodenjem skupin in posameznikov.

Razvoj turizma na podeželju in različnih vrst storitev predstavlja priložnost za povečanje obsega osebnega dopolnilnega dela ter za zaposlitev mladih, žensk in drugih brezposelnih, saj so zaradi manj razvitega storitvenega sektorja možnosti za razvoj zelo raznolikih storitev.

Zahtevnejši del ekonomske diverzifikacije podeželja je zagotoviti prodor podeželskih proizvodov in storitev na trg, oziroma najti tržne niše za proizvode, ki imajo neko specifično dodano vrednost za njihove kupce. Nastop na trgu namreč zahteva povezovanje, saj posamezni proizvajalci sami večinoma ne uspejo prodreti oz. si na njem izboriti ustrezno pozicijo. Povezovanje je koristno tudi z vidika zagotavljanja skupnih predelovalnih kapacitet oz. razvijanja povezanih storitev, ki lahko skupaj tvorijo paket ponudbe, ki je zanimiva za trg.

Območje ima proizvode in produkte, ki so kvalitetni in bi jih bilo mogoče tržiti, vendar **še ni razvilo lastnih, prepoznavnih blagovnih znamk in ne premore že uveljavljenih, poznanih in zaščiteneh lokalnih proizvodov, čeprav obstajajo možnosti.** V prihodnje bo treba te možnosti skozi medsebojno sodelovanje izkoristiti, saj si z njimi zagotavlja območje večjo prepoznavnost in posledično višjo ceno svojih lokalno-tipičnih proizvodov, obenem pa tudi izkoriščanje lokalnih virov.

Problem pri večini proizvodov in izdelkov je tudi **pomanjkanje zadostnih količin in zagotavljanje konstantne kvalitete in količine proizvodov**, še posebej z vidika potencialnih večjih odjemalcev. Prav tako problem predstavljajo cenovna pričakovanja obeh strani. Zaradi razdrobljenosti proizvajalcev za večino proizvodov **ni vzpostavljen organiziran odkup in trženje teh produktov.** Pri večini kmetijskih produktov velja, da kmetje niso zainteresirani sami prodajati in bi zato morali spodbujati tako povečanje količin kot tudi organiziran odkup in prodajo teh produktov. Vse pogosteje se tudi dogaja, da bi posamezni kmetje dobre pridelke ali izdelke sicer lahko prodali, vendar samo v primeru zagotavljanja količin, določenih na pogodbeni ravni. To pa je seveda možno samo v primeru sodelovanja večjega števila sicer manjših proizvajalcev.

Priložnost za napredek kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah je tudi večje sodelovanje s termami Dobrna in Zreče ter Roglo, pa tudi z ostalimi večjimi potencialnimi odjemalci na

območju (šole, vrtci, domovi za starejše, itd.). To zaenkrat poteka v zelo omejenem obsegu, vendar bi terme lahko postale pomemben odjemalec kmetijskih pridelkov in izdelkov, ki bi jih v skladu z določenimi standardi pridelali lokalni pridelovalci z območja. Ti bi se lahko usmerili v intenzivnejšo pridelavo poljščin in zelenjave, sadjarstvo ter predelavo kmetijskih pridelkov (sadje, zelenjava, živila živalskega izvora). Tudi čebelarstvo in vinogradništvo bi bilo vredno izkoristiti.

Možnosti se ponujajo na področju **obrti in turizma na kmetijah**, kar bo odprlo tudi nova delovna mesta za mlade in ženske na kmetijah, vendar bodo na kmetijah potrebne dodatne investicije, ki jih bodo lahko le redki kmetje pokrili z dohodki iz osnovne kmetijske dejavnosti. Potrebno je razvijati predelavo osnovnih kmetijskih surovin na domu in direktno trženje, predvsem v smislu možnosti nastopa na trgu s tipičnimi lokalnimi produkti. Razvojna priložnost so različne oblike turistične dejavnosti na kmetijah – vinotoči, »pušl šanki«, kmetije odprtih vrat, nastanitvene kmetije. Velik potencial je tudi v izdelovanju in prodaji kvalitetnih in domiselnih spominkov obiskovalcem.

V prihodnje je treba poskrbeti za uveljavitev lokalno-tipičnih kmetijskih pridelkov, razvoj blagovnih znamk in vključevanje v že uveljavljene blagovne znamke ter boljše trženje kmetijskih pridelkov, izdelkov in storitev. Prav trženje je šibka točka, saj je raziskava RA Kozjansko med kmečkimi gospodarstvi pokazala, da bi jih lahko veliko proizvedlo več, če bi imeli zagotovljeno prodajo. Zato je v prihodnje treba razvijati skupne marketinške in trženjske aktivnosti, kar bo omogočilo predvsem manjšim proizvajalcem, da lahko na takšen način pridejo na trg in si na njem zagotovijo prepoznavnost. Pri tem velja izkoristiti tudi priložnost, ki jo ponuja **portal Podeljelje.com**, saj bo spletno trženje v prihodnje pridobivalo na pomenu.

1.2.2.2 Predelovalne dejavnosti, gradbeništvo

Predelovalne dejavnosti so na območju prisotne v večji meri, kot je to primer za Slovenijo. V procesu tranzicije so nekatere dejavnosti, kot so tekstilna in obutvena, lesno–predelovalna doživele hud udarec in predvsem v tekstilni in obutveni industriji so se v stečajnem postopku znašli številni obrati na tem območju, vendar se je predvsem kovinski industriji uspelo obdržati in celo razvijati. Tako imamo na območju velika podjetja iz te dejavnosti, kot so Comet, Unior, Alpos, Tajfun in Koval, ki so pomembni zaposlovalci in obenem tudi izvozno usmerjeni. V gradbeništvu se je razvilo veliko manjših podjetij, ki delajo pretežno na lokalnem trgu.

Posebej velja omeniti **živilsko predelovalno industrijo**, ki je tudi prisotna na območju, vendar gre za manjša podjetja (Meja, Grič, Jurmes, Hrib itd.), ki so v procesu tranzicije preživela in si poskušajo utrditi položaj na trgu z razvijanjem novih proizvodov. Nekatera od njih se ukvarjajo tudi s kmetijsko proizvodnjo (Meja, Farme Ihan, Grič).

V prihodnje mora biti rast predelovalnih dejavnosti bolj kvalitativna kot kvantitativna v smislu tehnološkega razvoja (inovacije, raziskave in razvoj, tehnološki vložki). Takšen način razvoja je nujen zaradi zagotavljanja konkurenčnosti na svetovnem trgu, saj avtomatizacija in robotizacija zmanjšujeta potrebo po delovni sili, obenem pa se zaradi razlik v ceni dela enostavnejša proizvodnja seli v države s cenejšo delovno silo. Tako imajo tudi večja podjetja z območja svoje podružnice po svetu (Vzhodni Evropi, Jugovzhodna Evropi, Kitajski itd.). Obenem na lokalnem trgu dela **težko najdejo potrebno delovno silo, saj primanjkuje usposobljenih kadrov tehniških in naravoslovnih smeri** (kovinarstvo, gradbeništvo, strojništvo itd.). Tako delovno silo že sedaj uvažajo, da zadostijo svojim potrebam. Čeprav glede na takšne razvojne usmeritve in trende v večjih podjetjih ni pričakovati večje rasti zaposlovanja, se lahko v povezavi z njimi razvijajo manjša podjetja, ki imajo perspektivne programe, vendar je pri tem potrebno razvijanje medsebojnega povezovanja, skupnega razvoja in izvajanja določenih storitev, saj jim bo to omogočalo kvalitetnejše in bolj ekonomično poslovanje.

V strukturi obrti so ravno tako najmočnejše zastopane predelovalne dejavnosti, ki jim sledi gradbeništvo, trgovina in popravila motornih vozil, promet in gostinstvo.

1.2.2.3 Storitvene dejavnosti

Na tem področju je območje še zmeraj **bistveno pod slovenskim povprečjem**, kljub razvitosti turizma. To dejstvo priča, da se bo v prihodnje hitreje razvijal prav storitveni sektor, zmanjševalo pa se bo število zaposlenih v kmetijstvu in predelovalnih dejavnostih. V storitvenem sektorju prevladuje ženska delovna sila, saj gre v veliki meri za slabše plačana delovna mesta. V preteklosti se je hitro razvijala trgovina, ki pa sedaj stagnira oz. jo prevzemajo v svoje okrilje večje verige. Hitro se je razvijalo tudi področje popravila motornih vozil ter prometa vendar je na področju prevoznitva v zadnji letih zaznati težnjo po koncentraciji v okviru večjih lokalnih prevoznikov. Se pa je od leta 2003 za četrtno povečalo število podjetij, ki se ukvarjajo s poslovnimi storitvami in za petino javne skupne in osebne storitve.

V prihodnje je **pričakovati nadaljnjo rast števila podjetij in zaposlenih v storitvenem sektorju**. Takšen razvoj bo spodbudila večja usmerjenost v razvoj turizma na območju ter razvoj **poslovnih storitev**, ki jih bodo podjetja potrebovala za uspešno poslovanje na evropskem trgu. Niša je tudi v razvoju različnih **javnih, skupnih in osebnih storitev**.

Slika 6: »Aktiven oddih na podeželju«, Občina Dobrna

1.2.2.4 Turizem

Območje je turistično neenakomerno razvito – **od turistično močnih središč kot so Dobrna, Zreče in Rogla, do predelov, kjer se turistična infrastruktura šele začneja razvijati**. Potencial je povezava turistične dejavnosti z nosilci turistične dejavnosti v močnih turističnih središčih na območju kot tudi v bližnji okolici (Rogaška Slatina, Laško, Podčetrtek), saj je mogoče razvijati njim komplementarno ponudbo.

Tabela 22: Prenočitvene zmogljivosti po vrstah nastanitvenih objektov za leti 2006, 2007

Prenočitvene zmogljivosti po vrstah nastanitvenih objektov		2006 (december)		2007 (december)	
Občina	Vrste objektov	Število sob	Zmogljivosti - ležišča - SKUPAJ	Število sob	Zmogljivosti - ležišča - SKUPAJ
Dobje	Vrste objektov - skupaj	0	0	0	0
Dobrna	Vrste objektov - skupaj	244	385	244	385
	Hoteli	244	385	244	385
Oplotnica	Vrste objektov - skupaj	4	8	0	0
	Prenočišča	4	8	0	0
Slovenske Konjice	Vrste objektov - skupaj	30	54	30	54
	Hoteli	30	54	30	54
Šentjur	Vrste objektov - skupaj	32	63	32	63
	Hoteli	28	53	28	53
	Gostišča	4	10	4	10
Vitanje	Vrste objektov - skupaj	0	0	0	0
Zreče	Vrste objektov - skupaj	497	1.395	504	1.427
	Hoteli	294	656	315	718
	Gostišča	10	31	10	31
	Apartmaji	126	455	131	480
	Turistične kmetije z nastanitvenimi zmogljivostmi	17	50	20	60
	Delavski počitniški domovi	20	83	19	80
	Drugi gostinski nastanitveni objekti	30	120	9	58
Skupaj	Vrste objektov - skupaj	807	1.905	810	1.929

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal

Območje skupaj premore več kot **800 sob s skoraj 2.000 ležišči**. Večina teh ležišč je v Zrečah, sledi Dobrna, Šentjur in Slovenske Konjice pa premorejo le manjše hotele, ki zmorejo nastaniti en avtobus turistov. Dobje, Oplotnica in Vitanje ne premorejo prenočišč. Večina turistov obiše Zreče, kjer so v letu 2007 zabeležili veliko povečanje turistov in nočitev, medtem ko je drugod zaznati porast dnevnih obiskovalcev, kar je deloma tudi posledica oblikovanja prvih skupnih turističnih produktov območja in njihovega skupnega trženja.

Obiskovalcem, ki se odločijo na območju preživeti dlje časa, ponujajo možnost nastanitve sledeči ponudniki: apartmaji Salobir, apartmaji ter hoteli v sklopu turističnega centra Klimatski Olimpijski center Rogla ter Term Zreče, hoteli v sklopu Term Dobrna, Hotel Dravinja, Hotel Žonta, gostišča: Wiking, Bohorč, Montparis, Fink, Ulipi; Uličnikova vila, Penzion Kračun, Planinski dom na Resevni, turistične kmetije: Črešnar, Arbajter, Zdolšek, Marguč, Urška ...

Tabela 23: Prihodi in prenočitve domačih in tujih turistov, leta 2006 in 2007

Občina	Struktura turistov	Prihodi turistov		Število prenočitev	
		2006	2007	2006	2007
Dobje	Skupaj	0	0	0	0
	Domači	0	0	0	0
	Tuji	0	0	0	0
Dobrna	Skupaj	19.515	20.613	101.042	106.215
	Domači	13.609	14.573	73.092	79.073
	Tuji	5.906	6.040	27.950	27.142
Oplotnica	Skupaj	19	11	53	75
	Domači	0	0	0	0
	Tuji	19	11	53	75
Slovenske Konjice	Skupaj	1.688	1.989	3.290	3.987
	Domači	631	704	1.218	1.287
	Tuji	1.057	1.285	2.072	2.700
Šentjur	Skupaj	1.805	1.552	3.768	3.184
	Domači	458	275	986	494
	Tuji	1.347	1.277	2.782	2.690
Vitanje	Skupaj	9	0	13	0
	Domači	2	0	2	0
	Tuji	7	0	11	0
Zreče	Skupaj	52.768	62.709	215.450	234.548
	Domači	33.966	40.401	139.193	151.588
	Tuji	18.802	22.308	76.257	82.960
Skupaj	Skupaj	75.804	86.874	323.616	348.009
	Domači	48.666	55.953	214.491	232.442
	Tuji	27.138	30.921	109.125	115.567

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal

Kako pozitiven je vpliv bližine velikega turističnega centra kaže primer Zreč, saj so se predvsem tukaj razvile **turistične kmetije z nastanitvenimi zmogljivostmi**, ki skupaj premorejo 60 postelj, njihove zmogljivosti pa kažejo trend povečanja. Drugod na območju primanjkuje prenočitvenih zmogljivosti zunaj turističnih središč, saj obstoječi ne morejo zadovoljiti povpraševanja, pa tudi v Zrečah je tovrstna ponudba še nezadostna. Razviti bi bilo treba **dejavnost oddajanja sob** (ki je bila ponekod v preteklosti zelo razvita, danes pa ni) ter **izboljšati gostinsko ponudbo**, še posebej s spodbujanjem ohranjanja kvalitetnih **pristnih vaških gostiln**, ki zaradi neugodnih ekonomskih pogojev izginjajo, s čimer se izgublja del vaše zgodovine in identitete.

Turistični potencial na območju pa ne predstavljajo le kmetije, ki želijo vzpostaviti kmetijo odprtih vrat oz. turistično kmetijo, temveč tudi takšne, ki bi se s turizmom lahko ukvarjale posredno preko **prodaje svojih pridelkov, izdelkov, lokalno tipičnih proizvodov ali prikazom starih običajev, tradicionalnih znanj ... saj bi lahko s tem še dodatno obogatile obstoječo turistično ponudbo in jo bolj specializirale**. Če želimo v prihodnje razvijati turizem na podeželju, morajo kmetje ohraniti identiteto na podeželju, ponuditi hrano in pijačo, ki odraža posebnost kraja, kulturno in kulinarično izročilo, spodbujati pridelavo bio-hrane, ki je vedno bolj iskana. Razvoj turizma na podeželju bi bilo potrebno povezati z **urejenimi kolesarskimi in pohodniškimi potmi, urejeno večnamensko športno infrastrukturo, jahalnimi potmi,**

ribiškimi stezami, jadranjem in veslanjem na jezerih itd. Pozabiti ne smemo niti na nadaljnji **razvoj vinsko-turističnih in kulturno-turističnih in drugih tematskih poti**, ki na zanimiv način povezujejo v skupne turistične produkte naravno in kulturno dediščino območja.

Anketa med kmečkimi gospodarstvi, ki jo je izvedla RA Kozjansko (2006) je pokazala, da **predstavlja turistični potencial** v Občini Dobje 14 kmetij, v Občini Oplotnica 39, Občini Slovenske Konjice 28, Občini Šentjur 71, Občini Vitanje 24 ter v Občini Zreče 35 kmetij. Med kmetijami, ki predstavljajo turistični potencial, so poleg potencialnih klasičnih turističnih kmetij še kmetije, ki bi v prihodnje lahko pomagale oblikovati večjo specializacijo v turizmu, ki prav gotovo predstavlja nadaljnji korak k diferenciaciji ponudbe v smislu prilagajanja željam ciljnih skupin gostov. Te kmetije se želijo usmeriti v ekoturizem, ureditev etnoloških muzejev, terapevtske kmetije, organizirati razne delavnice za otroke, popestriti svojo ponudbo z ribogojnico ali ribniki, obnoviti stare mline, razviti jahalno ponudbo ipd. Vendar z lastnimi viri, ki jih ustvarjajo skozi osnovno kmetijsko dejavnost večino teh investicij ne bodo zmogle, pridobivanje drugih virov pa je omejeno z nizko kreditno sposobnostjo kmetij in strahom pred finančnim rizikom. Vendar je razvoj dodatne ponudbe razvojna priložnost tako z vidika obogatitve turistične ponudbe velikega turizma kot z vidika razvoja podeželja in krepitve ekonomskega potenciala kmetij. Čeprav se turistične aktivnosti zunaj turističnih središč postopno razvijajo, je tega še zmeraj premalo. Neizkoriščeno je tudi naravno okolje, ki nudi možnosti za aktivno preživljanje prostega časa (kolesarjenje, pohodništvo, konjenišтво ipd.), kar vse predstavlja potencial za razvoj turizma na podeželju oz. turističnih dejavnosti na kmetijah in lahko potencialni nosilci gradijo na izrabi teh virov in kvalitet v svojem okolju.

Problem podeželske turistične ponudbe je tudi **njena razdrobljenost in nepovezanost**, integralni **turistični produkti se šele oblikujejo** in še niso izoblikovani in prepoznavni, **skupni turistični marketing pa je tudi šele v zametkih**, čeprav je na tem področju v zadnjih letih bilo kar nekaj aktivnosti v okviru območja LAS s finančno podporo STO. Ker območje še nima dolgoletne tradicije v turizmu z izjemo Dobrne saj se je tudi v Zrečah in na Rogli turizem pričel razvijati šele v novejšem času, se to pozna v pomanjkanju strokovnega kadra, pa tudi naselja niso turistično urejena, **nezadostno razvita pa je tudi vsa majhna turistična infrastruktura** (vinske ceste, tematske poti, kolesarske steze, kampi, itd.), kar bo v prihodnje treba izboljšati.

1.2.2.5 Trg delovne sile

Podjetja na območju sicer **zaposlujejo pretežno lokalno delovno silo**, vendar se v zadnjem času povečuje število delavcev iz drugih držav EU in JV Evrope. **Velik del prebivalcev dnevno migrira** ne samo v zaposlitvene centre na območju (Zreče, Slovenske Konjice, Šentjur itd.), ampak tudi v bližnje zaposlitvene centre (Celje, Maribor, Velenje, Štore, Slovenska Bistrica), pa celo v bolj oddaljene (Ljubljana). Ključni zaposlovalec so še zmeraj večja podjetja, kot so Unior, Comet, Alpos, Terme Dobrna, Tajfun itd. Petino delovnih mest pa zagotavljajo samostojni podjetniki.

Ker so bile na območju (Šentjur, Slovenske Konjice) v preteklosti močno zastopane dejavnosti, ki so bile delovno intenzivne in se niso pravočasno tehnološko posodobile in razvile ustreznih tržnih in marketinških strategij (obutvena, tekstilna industrija, usnjarska, lesna), je prišlo do velikih odpuščanj in stečajev podjetij, zaradi česar se je povečala predvsem nezaposlenost žensk, saj je bila kvalifikacijska struktura v teh podjetjih nizka in njihova prekvalifikacija težavna. Razmere se na področju brezposelnosti izboljšujejo, vendar so znotraj območja precejšnje razlike. Medtem ko je stopnja brezposelnosti v nekaterih občinah (Zreče, Oplotnica, Dobrna) pod slovenskim povprečjem, drugod ostaja visoka (Šentjur, Slovenske Konjice, Vitanje).

Tabela 24: Stopnja registrirane brezposelnosti po občinah LRS v obdobju 2003-2007

Občina	Stopnja registrirane brezposelnosti po letih				
	Dec. 2003	Dec. 2004	Dec. 2005	Dec. 2006	Dec. 2007
Dobje	16,4	15,4	12,5	11,4	7,7
Dobrna	11,9	9,8	9,2	7,5	6,6
Oplotnica	11,4	9,6	10,1	7,7	6,8
Slovenske Konjice	11,2	11,2	11,9	10,5	8,4
Šentjur	13,0	12,6	11,2	10,1	8,5
Vitanje	9,1	9,0	9,4	8,8	8,0
Zreče	7,5	7,7	8,9	8,2	6,9

Vir: SURS, Statistične informacije: št. 69/2004, št. 76/2005, št. 66/2006, št. 22/2007, št. 13/2008

Brezposelne ženske predstavljajo 55,7 % vseh brezposelnih, kar je nad slovenskim povprečjem (53,7 %), kar kaže na težave, ki jih imajo ženske pri iskanju zaposlitve.

Izobrazbena struktura brezposelnih je relativno neugodna, saj ima 37,4 % vseh brezposelnih le prvo ali drugo stopnjo izobrazbe, se pravi samo dokončano osnovno šolo, četrtnina brezposelnih pa ima končano dvoletno ali triletno poklicno šolo. Brezposelni s srednjo šolo predstavljajo 30,2 %, medtem ko je delež brezposelnih z višjo šolo 2,3 % in z visoko 5,9 %. Problem predstavljajo predvsem tisti brez izobrazbe oz. z nižjo izobrazbo, saj so težko zaposljivi.

Tabela 25: Registrirane brezposelne osebe po izobrazbi, december 2007

Občina	Število brezposelnih oseb		Od vseh brezposelnih oseb delež po stopnji izobrazbe (v %)				
	Vsi	Ženske	I.-II.	III.-IV.	V.	VI.	VII.-VIII.
Dobje	33	17	60,6	18,2	15,2	3,0	3,0
Dobrna	66	32	25,8	19,7	40,9	3,0	10,6
Oplotnica	123	68	36,6	28,5	30,1	0,0	4,9
Slovenske Konjice	581	324	35,8	22,9	31,7	2,6	7,1
Šentjur	744	431	38,7	21,4	32,0	1,7	6,2
Vitanje	86	36	40,7	25,6	25,6	2,3	5,8
Zreče	223	125	30,0	24,2	36,3	3,6	5,8
Skupaj	1.856	1.033	37,4	24,2	30,2	2,3	5,9

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Statistične informacije za december 2007

Dolgotrajna brezposelnost predstavlja resen problem in je višja kot na nacionalni ravni, tako da dolgotrajno brezposelni predstavljajo že več kot 53 % vseh brezposelnih. Skrbi **višji delež iskalcev prve zaposlitve ter mladih do 26 let**, kar kaže, da je delovnih mest za mlade premalo in jih to sili v odseljevanje, s čimer območje izgublja kader in človeški potencial. Višji od slovenskega je tudi delež brezposelnih do 40 let, medtem ko je delež starejših od petdeset let nižji.

Tabela 26: Struktura brezposelnosti po Uradih za delo, december 2007 – 1. del

Urad za delo	Vsi	Ženske		Dolgotrajno brezposelni		Trajno presežni delavci in stečaj.		Invalidi	
	število	število	%	število	%	število	%	število	%
UD Slovenske Konjice	890	484	54,4	466	52,4	188	21,1	144	16,2
UD Šentjur	770	447	58,1	420	54,5	152	19,7	94	12,2

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Statistične informacije za december 2007

Tabela 27: Struktura brezposelnosti po Uradih za delo, december 2007 – 2. del

Urad za delo	Vsi	Iščejo prvo zaposlitev		Stari do 26 let		Stari do 40 let		Stari 50 let in več	
	število	število	%	število	%	število	%	število	%
UD Slovenske Konjice	890	197	22,1	176	19,8	435	49	287	32,2
UD Šentjur	770	156	20,3	144	18,7	390	51	216	28,1

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Statistične informacije za december 2007

Kljub brezposelnosti na območju **primanjkuje visoko usposobljenega kadra, predvsem inovativnih strokovnjakov in managerjev**, saj si ti iščejo priložnost v bolj stimulativnem podjetniškem okolju z višjimi plačami. Prav tako primanjkuje strokovnih **kadrov v kovinarski industriji, gradbeništvu, gostinstvu in turizmu, prometu, zdravstvu** in še na nekaterih drugih področjih, kar kaže, da je brezposelnost vse bolj strukturne narave, zato bo v prihodnje večjo skrb potrebno namenjati poklicnemu usmerjanju mladih in ustrezni kadrovski in štipendijski politiki, ki bo mlade spodbujala k izobraževanju na deficitarnih področjih. Hkrati je nujno krepiti podjetniško klimo na območju, da se bo večji delež prebivalcev, predvsem pa mladih odločal za podjetništvo, saj je **podjetništvo med mladimi nezadostno razvito**, obenem pa se tako povečuje brezposelnost med mladimi, ki ne razmišljajo o tem, da bi si sami ustvarili svoje delovno mesto. Podobno velja za **ženske, ki se prav tako težje odločajo za podjetništvo** in bo zato potrebno oblikovati dodatne spodbude zanje.

Slika 7: »Domači izdelki«, Občina Slovenske Konjice

1.3 DEMOGRAFSKE IN SOCIOLOŠKE ZNAČILNOSTI OBMOČJA

Razvoj območja je v veliki meri odvisen od njegovega človeškega potenciala in sposobnosti njegovih prebivalcev, da izkoristijo priložnosti v svojem in širšem regijskem, nacionalnem in evropskem okolju. Pri tem se izhaja iz načela, da **vsak posameznik šteje**, saj so za razvoj območja potrebni vsi, zato se mora posebna **pozornost namenjati razvijanju programov za izobraževanje in usposabljanje vseh, še posebej pa ranljivih ciljnih skupin (ženske, mladi, starejši, invalidi)** s ciljem izboljšanja zaposlitvenih možnosti prebivalcev in še posebej težje zaposljivih oseb in drugih ranljivih skupin ter njihovih možnosti za aktivno vključevanje v razvojne aktivnosti in družbeno življenje v lokalnih skupnostih in na območju tudi v okviru izvajanja lokalne razvojne strategije. Pri tem so izjemnega pomena predvsem mladi in usposobljeni kadri, ki jih je potrebno v večji meri zadržati doma, da se ne bo nadaljeval njihov beg v bolj razvita in znanju ter ustvarjalnemu delu bolj naklonjena okolja. Seveda se mora območje pri tem povezovati navznoter in navzven, v širše regijsko okolje, saj celotno območje služi kot potencialni zaposlitveni bazen za mlade perspektivne kadre in ni pričakovati, da bi lahko vsi našli delo znotraj območja. Še vedno pa se jih lahko zadrži v domačem okolju z nudenjem ustreznih bivalnih pogojev in s tem ohranja po eni strani poseljenost določenih območij, po drugi strani pa se bodo v svojem prostem času lahko vključevali v različne dejavnosti v domačem okolju. Na kvaliteto bivanja močno vpliva **stopnja razvitosti različnih družbenih dejavnosti**. Kvaliteta in razvitost družbenih dejavnosti vplivata tudi na konkurenčnost območij pri pridobivanju novih naložb, perspektivnih kadrov, in turistov. Obenem z njimi prispevamo k ohranjanju poseljenosti posameznih območij. Skozi družbene dejavnosti se razvija tudi socialni kapital, ki je eden od nujnih pogojev razvoja skupnosti.

1.3.1 Število in gostota prebivalcev na obravnavanem območju

Starostna struktura prebivalstva kaže dokaj ugodno demografsko sliko, ki pa se počasi a vztrajno slabša. **Čeprav so razmere še zmeraj dokaj ugodne na ravni celotnega območja, so razlike znotraj območja zelo velike**. Na območju je višji delež mladih do 15 let (15,2 %) kot to velja za Slovenijo (13,9 %), kar velja tudi za starostno skupino od 15-30 let (območje – 21,8 %, Slovenija – 20,1 %). Malenkost manjši pa je delež starostne skupine od 30-65 let (območje 49,4 %, Slovenija 49,9 %), precej manjši pa delež starejših od 65 let (območje 13,6 %, Slovenija – 16,0 %), kar je deloma posledica večjih kohort mlajših, deloma pa nižje povprečne življenjske dobe.

Največji delež starih do 15 let imata Zreče (16,9 %) in Dobje (16,3 %), najnižjega pa Oplotnica (14,5 %). V starostni skupini od 15-30 let imajo najvišji delež Vitanje (22,7 %), Dobrna (22,1%) Slovenske Konjice (22,0 %), najnižjega pa Dobje (20,6%). Najvišji delež starejših od 65 let pa imata Dobje (16,4 %) in Dobrna (5,3 %), najnižjega pa Zreče (12,5 %).

Tabela 28: Prebivalstvo po spolu in starostnih skupinah, 30. 6. 2007

Občina	Spol	Skupaj	0-15 let	15-30 let	30-65 let	nad 65 let
Dobje	Skupaj	1.002	169	206	463	164
	Moški	481	70	113	240	58
	Ženske	521	99	93	223	106
Dobrna	Skupaj	2.105	308	466	1.008	323
	Moški	1.046	161	245	524	116
	Ženske	1.059	147	221	484	207
Oplotnica	Skupaj	3.966	577	874	1.972	543
	Moški	1.972	304	438	1.035	195
	Ženske	1.994	273	436	937	348
Slovenske Konjice	Skupaj	14.226	2.138	3.133	7.103	1.852
	Moški	7.188	1.150	1.656	3.670	712
	Ženske	7.038	988	1.477	3.433	1.140
Šentjur	Skupaj	18.838	2.838	4.066	9.263	2.671
	Moški	9.301	1.451	2.071	4.745	1.034
	Ženske	9.537	1.387	1.995	4.518	1.637
Vitanje	Skupaj	2.359	369	536	1.141	313
	Moški	1.184	187	281	596	120
	Ženske	1.175	182	255	545	193
Zreče	Skupaj	6.522	1.061	1.389	3.260	812
	Moški	3.333	557	727	1.719	330
	Ženske	3.189	504	662	1.541	482
Skupaj	Skupaj	49.018	7.460	10.670	24.210	6.678
	Moški	24.505	3.880	5.531	12.529	2.565
	Ženske	24.513	3.580	5.139	11.681	4.113

Vir: SURS, Ministrstvo za notranje zadeve – Centralni register prebivalstva, podatki za 30. 6. 2007

Gostota poselitve znaša za območje **93 prebivalcev na km²**, vendar so znotraj območja precejšnje razlike. Medtem ko je ravninski del relativno gosto poseljen (Slovenske Konjice, Oplotnica), so hriboviti predeli redko poseljeni (Vitanje, Dobje, Dobrna, južni del Šentjurja).

Tabela 29: Gostota prebivalstva na obravnavanem območju po spolu in starosti, leta 2007

Občina	Skupaj	Moški-skupaj	Ženske-skupaj	Starost 0-15 let			Starost 15-30 let			Starost 30-65 let			Starost nad 65 let		
				Gostota preb.-skupaj	Moški-skupaj	Ženske-skupaj	Gostota preb.-skupaj	Moški-skupaj	Ženske-skupaj	Gostota preb.-skupaj	Moški-skupaj	Ženske-skupaj	Gostota preb.-skupaj	Moški-skupaj	Ženske-skupaj
Dobje	57,26	27,49	29,77	9,66	4,00	5,66	11,77	6,46	5,31	26,46	13,71	12,74	9,37	3,31	6,06
Dobrna	66,40	33,00	33,41	9,72	5,08	4,64	14,70	7,73	6,97	31,80	16,53	15,27	10,19	3,66	6,53
Oplotnica	119,46	59,40	60,06	17,38	9,16	8,22	26,33	13,19	13,13	59,40	31,17	28,22	16,36	5,87	10,48
Slovenske Konjice	145,46	73,50	71,96	21,86	11,76	10,10	32,03	16,93	15,10	72,63	37,53	35,10	18,94	7,28	11,66
Šentjur	84,74	41,84	42,90	12,77	6,53	6,24	18,29	9,32	8,97	41,67	21,35	20,32	12,02	4,65	7,36
Vitanje	39,71	19,93	19,78	6,21	3,15	3,06	9,02	4,73	4,29	19,21	10,03	9,18	5,27	2,02	3,25
Zreče	97,34	49,75	47,60	15,84	8,31	7,52	20,73	10,85	9,88	48,66	25,66	23,00	12,12	4,93	7,19
Skupaj	92,68	46,33	46,35	14,10	7,34	6,77	20,17	10,46	9,72	45,77	23,69	22,09	12,63	4,85	7,78

Vir: SURS, Ministrstvo za notranje zadeve – Centralni register prebivalstva, podatki za 30. 6. 2007

1.3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih

Demografska gibanja so na ravni območja ugodna, saj se število prebivalcev povečuje. Tako se je v obdobju od leta 1999 do leta 2007 število prebivalcev povečalo za 1,7 %, iz 47.775 na 49.018. Pri tem je zanimivo, da je večje povečanje števila moških, kar si je mogoče razložiti z uvozom moške delovne sile za potrebe industrije in gradbeništva ter deloma turizma, saj je večina tujih delavcev moških.

Tabela 30: Število prebivalcev na območju LAS za obdobje 1998-2007, na dan 30. 6. – skupaj

Občina	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Dobje *	-	1.023	1.017	1.019	1.015	1.005	1.011	1.006	1.011	1.002
Dobrna *	-	2.070	2.078	2.099	2.125	2.099	2.115	2.103	2.100	2.105
Oplotnica *	-	3.928	3.944	3.968	3.951	3.948	3.953	3.957	3.949	3.966
Slovenske Konjice	13.625	13.619	13.637	13.676	13.822	13.898	13.922	13.972	14.089	14.226
Šentjur	19.319	18.397	18.486	18.530	18.590	18.492	18.539	18.580	18.677	18.838
Vitanje	2.431	2.428	2.391	2.362	2.346	2.347	2.349	2.336	2.353	2.359
Zreče	6.245	6.310	6.295	6.316	6.334	6.344	6.340	6.349	6.428	6.522
Skupaj	41.620	47.775	47.848	47.970	48.183	48.133	48.229	48.303	48.607	49.018

Vir: SURS, SI-Stat, Statistični letopisi 1997, 1998, 1999.

* Občina Dobje je nastala z odcepitvijo od občine Šentjur, 01. 01. 1999 (Uradni list RS št. 56/98)

* Občina Dobrna je nastala z odcepitvijo od občine Vojnik, 01. 01. 1999 (Uradni list RS št. 56/98)

* Občina Oplotnica je nastala z odcepitvijo od občine Slov. Bistrica, 01. 01. 1999 (Uradni list RS št. 56/98)

Največje občine po številu prebivalcev so Šentjur (38,4 % vsega prebivalstva), Slovenske Konjice (29 %) in Zreče (13,2 %). Sledijo jim Oplotnica (8,1 %), Vitanje (4,8 %) in Dobrna (4,3 %) ter najmanjša Dobje (2,1 %). Pri tem velja izpostaviti, da se je **v občinah Dobje in Vitanje število prebivalcev v zadnjih desetih letih zmanjšalo**, medtem ko se je v ostalih povečalo, pri čemer v Dobrni in Oplotnici ostaja približno enako, večja povečanja pa beležijo občine Zreče, Slovenske Konjice in Šentjur.

Tabela 31: Število prebivalcev za obdobje 1998-2007, na dan 30. 6 – moški

Občina	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Dobje	-	498	493	489	482	481	484	483	482	481
Dobrna	-	1.015	1.026	1.031	1.042	1.030	1.048	1.034	1.032	1.046
Oplotnica	-	1.958	1.969	1.986	1.978	1.982	1.986	1.983	1.968	1.972
Slovenske Konjice	6.757	6.743	6.743	6.782	6.869	6.901	6.898	6.933	7.059	7.188
Šentjur	9.486	9.058	9.093	9.104	9.134	9.096	9.120	9.160	9.227	9.301
Vitanje	1.207	1.208	1.189	1.171	1.169	1.176	1.180	1.172	1.181	1.184
Zreče	3.127	3.156	3.165	3.178	3.185	3.192	3.185	3.184	3.236	3.333
Skupaj	20.577	23.636	23.678	23.741	23.859	23.858	23.901	23.949	24.185	24.505

Vir: SURS, SI-Stat, Statistični letopisi 1997, 1998, 1999.

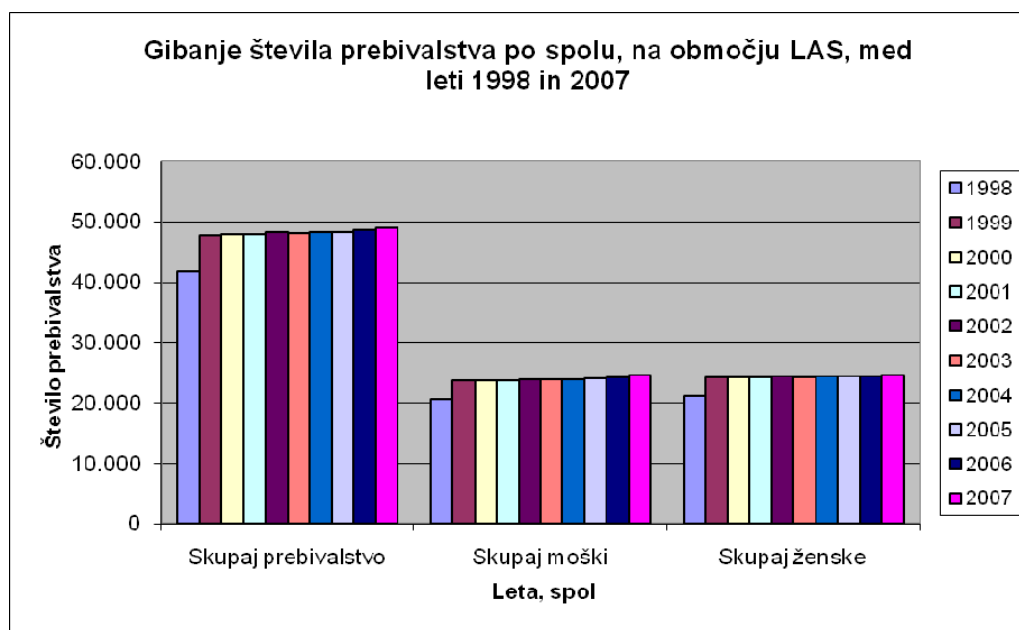
Tabela 32: Število prebivalcev za obdobje 1998-2007, na dan 30. 6 – ženske

Občina	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Dobje	-	525	524	530	533	524	527	523	529	521
Dobrna	-	1.055	1.052	1.068	1.083	1.069	1.067	1.069	1.068	1.059
Oplotnica	-	1.970	1.975	1.982	1.973	1.966	1.967	1.974	1.981	1.994
Slovenske Konjice	6.868	6.876	6.894	6.894	6.953	6.997	7.024	7.039	7.030	7.038
Šentjur	9.833	9.339	9.393	9.426	9.456	9.396	9.419	9.420	9.450	9.537
Vitanje	1.224	1.220	1.202	1.191	1.177	1.171	1.169	1.164	1.172	1.175
Zreče	3.118	3.154	3.130	3.138	3.149	3.152	3.155	3.165	3.192	3.189
Skupaj	21.043	24.139	24.170	24.229	24.324	24.275	24.328	24.354	24.422	24.513

Vir: SURS, SI-Stat, Statistični letopisi 1997, 1998, 1999.

Na gibanje števila prebivalcev vplivajo gospodarske in socialne razmere v okolju, ki se odražajo tako v rodnosti kot v migracijskih tokovih.

Grafikon 1: Gibanje števila prebivalstva na območju LAS po spolu za obdobje 1998-2007

Vir: SURS, lastna obdelava podatkov.

Slika 8: »Otroška folklorna skupina«, Razvojna agencija Kozjansko

Del rasti števila prebivalcev na območju je posledica naravnega prirasta, ki je bil z izjemo treh let (1997, 2001 in 2002) ves čas pozitiven, za razliko od Slovenije, ki večinoma beleži negativen prirast. V letu 2006 je bil naravni prirast najvišji v zadnjem desetletnem obdobju, saj je znašal kar 70 prebivalcev.

Tabela 33: Naravno gibanje št. prebivalstva od leta 1996-2006 – skupaj

Občina	Naravni prirast - skupaj										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dobje	-	-	-	-1	-4	-8	-8	-5	4	1	0
Dobrna	-	-	-	-7	6	5	9	-8	-11	0	3
Oplotnica	-	-	-	-4	2	-6	-6	-2	3	-3	-4
Slovenske Konjice	23	-8	25	4	39	3	10	23	20	27	58
Šentjur	10	-33	-24	10	-8	-15	-32	-28	2	-12	-6
Vitanje	-2	3	12	0	-4	-10	-6	13	2	-3	2
Zreče	15	15	18	30	20	25	9	10	-5	21	24
Skupaj	46	-23	31	32	51	-6	-24	3	15	31	77

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal, Centralni register prebivalstva

Tabela 34: Naravno gibanje št. prebivalstva od leta 1996-2006 – moški

Občina	Naravni prirast - moški										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dobje	-	-	-	1	-4	-6	-11	2	2	-4	2
Dobrna	-	-	-	-4	1	4	-1	-2	-4	4	1
Oplotnica	-	-	-	0	2	2	-10	1	0	-12	-5
Slovenske Konjice	6	-22	19	9	31	14	-5	0	9	27	37
Šentjur	5	-26	-17	8	-14	-15	2	-36	-9	18	-15
Vitanje	-1	3	3	0	4	-8	0	15	-4	-6	-2
Zreče	12	4	6	11	14	19	-1	-4	-7	5	15
Skupaj	22	-41	11	25	34	10	-26	-24	-13	32	33

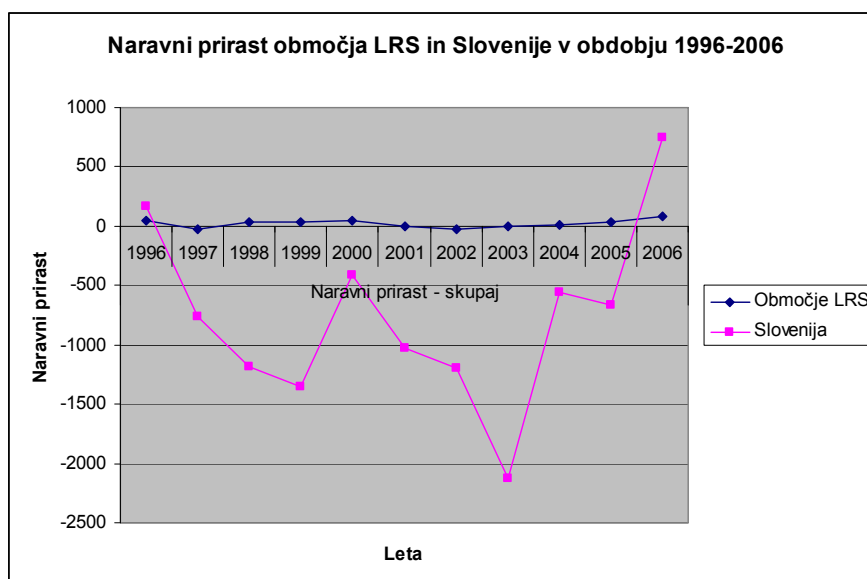
Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal, Centralni register prebivalstva

Tabela 35: Naravno gibanje št. prebivalstva od leta 1996-2006 – ženske

Občina	Naravni prirast - ženske										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Dobje	-	-	-	-2	0	-2	3	-7	2	5	-2
Dobrna	-	-	-	-3	5	1	10	-6	-7	-4	2
Oplotnica	-	-	-	-4	0	-8	4	-3	3	9	1
Slovenske Konjice	17	14	6	-5	8	-11	15	23	11	0	21
Šentjur	5	-7	-7	2	6	0	-34	8	11	-30	9
Vitanje	-1	0	9	0	-8	-2	-6	-2	6	3	4
Zreče	3	11	12	19	6	6	10	14	2	16	9
Skupaj	24	18	20	7	17	-16	2	27	28	-1	44

Vir: SURS, SI-Stat podatkovni portal, Centralni register prebivalstva

Grafikon 2: Naravno gibanje prebivalstva območja LAS in Slovenije za obdobje 1996-2006

Vir: SURS, lastna obdelava podatkov

Velik del povečanja prebivalstva gre na račun pozitivnega migracijskega salda. Če pogledamo le zadnji dve leti, se je v letu 2005 na območje priselilo 110 prebivalcev več kot odselilo, v letu 2006 pa 175 prebivalcev več. Posebej zanimive za priseljevanje so občine Šentjur, Zreče in Slovenske Konjice, medtem ko Dobrna in Dobje (2006) ter Oplotnica in Vitanje (2005) beležijo tudi negativni saldo v posameznih letih.

Tabela 36: Selitveno gibanje prebivalstva po spolu, 2006

Občina	Priseljeni			Odseljeni			Selitveni prirast
	Skupaj	Iz drugih občin Slovenije	Iz tujine	Skupaj	V druge občine Slovenije	V tujino	
Dobje	3	3	-	10	10	-	-7
Dobrna	35	30	5	43	37	6	-8
Oplotnica	54	53	1	46	45	1	8
Slovenske Konjice	311	158	153	289	166	123	22
Šentjur	394	265	129	262	163	99	132
Vitanje	38	23	15	31	22	9	7
Zreče	134	78	56	113	85	28	21
Skupaj	969	610	359	794	528	266	175

Vir: SURS, Statistični letopis 2007

Povprečna starost prebivalstva v Sloveniji je bila leta 2002, ob popisu, 39,5 let. Med obravnavanimi občinami navedeno starost presegajo tri občine, in sicer Slovenske Konjice, Šentjur in Zreče, vse ostale občine pa imajo nižje vrednosti (najnižjo občina Dobrna). Indeks staranja prebivalstva (razmerje med prebivalci starejšimi od 64 let in prebivalci mlajšimi od 14 let), ki je pokazatelj vitalnosti in propulzivnosti prebivalstva, je na ravni celotne Slovenije 96,3. Spodbudno je, da nima nobena od obravnavanih občin tako visoke vrednosti. Najmanjšo vrednost ima občina Zreče, po vrstnem redu pa sledijo Oplotnica, Slovenske Konjice, Vitanje, Šentjur in Dobje, najbolj zaskrbljujoče pa je stanje v občini Dobrna. Iz tega lahko razberemo, da štiri od sedmih občin ne presegajo ravni, ki še omogoča normalno obnovo prebivalstva (75). Je pa pri tem potrebno opozoriti na tista območja občin na obravnavanem področju, ki se praznijo in je indeks staranja mnogo višji.

Tabela 37: Prebivalstvo po starostnih skupinah leta 2007 (30. 6.)

Občina	Skupaj	0-4 let	5-9 let	10-14 let	15-19 let	20-24 let	25-29 let	30-34 let	35-39 let	40-44 let	45-49 let	50-54 let
Dobje	1.002	54	54	61	67	69	70	78	83	80	59	64
Dobrna	2.105	88	105	115	138	152	176	147	146	150	153	167
Oplotnica	3.966	164	181	232	278	314	282	320	280	307	328	290
Slovenske Konjice	14.226	687	698	753	894	1.076	1.163	1.138	1.122	1.139	1.156	1.015
Šentjur	18.838	926	899	1.013	1.131	1.368	1.567	1.399	1.338	1.467	1.399	1.420
Vitanje	2.359	126	125	118	147	218	171	180	161	184	177	180
Zreče	6.522	324	361	376	405	455	529	507	504	570	491	480
Skupaj	49.018	2.369	2.423	2.668	3.060	3.652	3.958	3.769	3.634	3.897	3.763	3.616

Vir: SURS, Statistične informacije, št. 1/2008

Tabela 38: Prebivalstvo po starostnih skupinah leta 2007 (30. 6.) – nadaljevanje

Občina	Skupaj	55-59 let	60-64 let	65-69 let	70-74 let	75-79 let	80-84 let	85-89 let	90-94 let	95-99 let	100 + let
Dobje	1.002	46	53	57	35	33	20	14	3	2	-
Dobrna	2.105	144	101	86	80	88	40	24	4	1	-
Oplotnica	3.966	249	198	191	125	124	71	24	6	2	-
Slovenske Konjice	14.226	843	690	610	493	379	223	108	31	8	-
Šentjur	18.838	1.254	986	815	740	551	362	138	47	16	2
Vitanje	2.359	150	109	97	83	71	45	12	4	1	-
Zreče	6.522	415	293	262	248	164	94	36	5	3	-
Skupaj	49.018	3.101	2.430	2.118	1.804	1.410	855	356	100	33	2

Vir: SURS, Statistične informacije, št. 1/2008

1.3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva

Izobrazbena struktura prebivalstva območja je pod slovenskim povprečjem, kar pomeni, da občine krepko zaostajajo pri razvijanju lastnih človeških virov, ki pa so ključni in nepogrešljiv faktor razvoja. Brez usposobljenih kadrov razvoja ni oz. je zelo omejen.

Tabela 39: Prebivalstvo staro 15 let ali več, po izobrazbi

Občina	Skupaj	Izobrazba								
		Brez izobrazbe	Nepopolna osnovna	Osnovna	Srednja			Višja	Visoka	
					Skupaj	Nižja in srednja poklicna	Strokovna in splošna		Dodiplomska	Podiplomska
Dobje	828	-	87	381	322	183	139	15	19	-
Dobrna	1.730	18	108	548	951	591	360	53	45	7
Oplotnica	3.190	28	213	1.097	1.673	1.025	648	84	86	9
Slov. Konjice	11.319	80	521	3.214	6.485	3.590	2.895	461	523	35
Šentjur	15.469	146	1.095	4.957	7.961	4.340	3.621	614	647	49
Vitanje	1.924	26	246	734	848	516	332	34	36	-
Zreče	5.088	28	355	1.602	2.742	1.490	1.252	166	187	8
Skupaj	39.548	326	2.625	12.533	20.982	11.735	9.247	1.427	1.543	108

Vir: SURS, Popis 2002, velja za 1. 1. 2007

Tudi pri izobrazbeni strukturi se pokaže, da so hriboviti, bolj odmaknjeni predeli v slabšem položaju. V občini Vitanje je kar 1,4 % starejših od 15 let brez vsake izobrazbe, 12,8 % pa z nedokončano osnovno šolo. V primerjavi s Slovenijo je na območju 0,8 % oseb starejših od 15 let brez izobrazbe (Slovenija – 0,7 %), 6,6 % jih ima nepopolno osnovno šolo (Slovenija – 6,3 %), dokončano osnovno šolo jih ima 31,7 % (Slovenija – 26,1 %), dvoletno ali triletno poklicno šolo jih ima 29,7 % (Slovenija – 27,2 %), štiriletno 23,4 % (Slovenija – 26,9 %), višješolsko 3,6 % (Slovenija 5,1 %), univerzitetno 3,9 % (Slovenija – 6,9 %) in podiplomsko 0,3 % (Slovenija – 1,0 %).

Največji delež univerzitetno izobraženih imajo občine Slovenske Konjice (4,6 %), Šentjur (4,2 %) in Zreče (3,9 %), najmanj pa Vitanje (1,9 %) in Dobje (2,3 %). Podobna slika je tudi pri višješolski izobrazbi in štiriletni srednji šoli.

1.3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture na območju LAS

Zaradi tako neugodne izobrazbene strukture je nujno veliko pozornost namenjati usposabljanju in izobraževanju, pri čemer bodo lahko v prihodnje z novimi programi in aktivnostmi večjo vlogo odigrale tudi lokalne izobraževalne institucije.

Omeniti velja Šolski center Šentjur kot srednješolsko in višješolsko institucijo, ki ponuja programe izobraževanja na področju kmetijstva in živilstva na različnih ravneh. Šola je uspela pridobiti tudi višješolska strokovna programa inženir kmetijstva in inženir živilstva, kar pomeni, da se odpirajo možnosti za zahtevnejše ravni izobraževanja in tudi razvoja raziskovalne dejavnosti. Tudi v Slovenskih Konjicah v sodelovanju z Zrečami razvijajo srednješolske programe izobraževanja, tehničnega in gimnazijskega, s čimer želijo zadržati večji delež mladih izobraženih v domačem okolju.

Zavest o nujnosti stalnega usposabljanja, učenja, nadgrajevanja svojih sposobnosti in znanja je med prebivalci slabo razvita in bo potrebno posvetiti **več pozornosti promociji in uveljavljanju vseživljenjskega učenja**, pri tem pa izkoristiti tudi Ljudske univerze in druge institucije in organizacije, ki lahko prispevajo svoj delež k razvijanju kulture učeče se družbe na območju. Pri tem pomembno vlogo igrajo tudi različna društva in združenja, ki izvajajo oz. organizirajo usposabljanja in izobraževanja za svoje člane.

Slika 9: »Vitanjski vitez«, Občina Vitanje

Šolski center Šentjur je šola z dolgoletno tradicijo, ki že desetletja izobražuje mlade za poklice kmetijstva, gospodinjstva in živilstva. Kmetijska šola v Šentjurju je med najstarejšimi v Sloveniji. Ustanovljena je bila leta 1909 kot **prva kmetijska šola s slovenskim učnim jezikom v habsburški monarhiji**. Leta 1930 je bila ustanovljena gospodinjstva šola, njen ustanovitelj pa je bil takratni župan in glasbenik Gustav Ipavec. Do septembra leta 1997 se je šola imenovala Srednja vrtnarska, kmetijska in gospodinjstva šola Celje, s septembrom 1997 je postala samostojna šola z nazivom: Kmetijska in gospodinjstva šola Šentjur. Leta 2004 se je preimenovala v Šolski center Šentjur. Danes se lahko dijaki na ŠC Šentjur izobražujejo za poklice: kmetovalka – gospodinja, kmetovalec, kmetijski mehanik, kmetijski tehnik, kmetijsko – podjetniški tehnik, živilski tehnik, pomočnik slaščičarja/peka, slaščičar-konditor (dualni sistem), pek (dualni sistem), živilski tehnik. Po zaključenem srednješolskem izobraževanju se lahko nadaljuje s študijem v višješolskem študijskem programu:

- Upravljanje podeželja in krajine - naziv Inženir kmetijstva in krajine (redni in izredni študij),
- Živilstvo in prehrana - naziv Inženir živilstva in prehrane (redni in izredni študij).

Prostori **Ljudske univerze Šentjur** se nahajajo v stavbi Občine Šentjur. Udejanjajo idejo vseživljenjskega učenja; pripravljajo in izvajajo programe za vse generacije in omogočajo brezplačno informiranje ter svetovanje v okviru **CIPS-a** (Centra za informiranje in poklicno svetovanje).

Center za usposabljanje za razvoj podeželja je začel delovati v letu 2007 v okviru Razvojnega agencije Kozjansko, v Šentjurju, s ciljem obogatiti ponudbo usposabljanj in izobraževanj na območju ter spodbuditi hitrejši razvoj kulture vseživljenjskega učenja med prebivalci in v podjetjih. Ima prostore in opremo, ki jih lahko uporabljajo tudi drugi za tovrstne namene.

Šolski center Slovenske Konjice – Zreče je javni zavod, ki sta ga ustanovili Vlada RS in Občina Slovenske Konjice s poslanstvom, da omogoči dijakom in odraslim vključevanje v razne oblike srednješolskega in višješolskega izobraževanja. Je pravni naslednik Svetovalno izobraževalnega centra. V skladu z aktom o ustanovitvi je dejavnost organizacijsko vodena v treh enotah:

- Gimnazija Slovenske Konjice,
- Srednja poklicna in strokovna šola Zreče,
- SIC (izobraževanje odraslih in svetovanje).

V okviru Šolskega centra se izvajajo naslednji programi: splošna gimnazija; program strojni PTI (V. stopnja); model skupnega programa v strojništvu IV. stopnje; obdelovalec kovin NPI (II. stopnja); storitvena dejavnost, pomočnica gospodinje oskrbnice NPI (II. stopnja); program predšolska vzgoja, vzgojitelj V. stopnja; program trgovec, prodajalec IV. stopnja; program ekonomsko-komercialni tehnik, ekonomski tehnik (V. stopnja). Izobraževalno okolje pokriva območje Južnega Pohorja in Dravinjske doline ter občino Laško.

V šolskem letu 2005/2006 je na območju LAS delovalo **25 vrtcev**, v katere je bilo vpisanih 1.263 otrok. V letošnjem letu pa so se odprli tudi prostori vrtca v Dobju. V **25 osnovnih šolah** se je šolalo 4.590 učencev. V večjih občinah delujejo v **manjših krajih tudi podružnične osnovne šole, ki pomembno prispevajo k ohranjanju živosti in vitalnosti podeželja**, saj z ukinitvijo šole kraj pretrpi ogromno izgubo, velikokrat pa to dolgoročno pomeni tudi migracijo mladih družin v druga okolja, ki imajo osnovno šolo v bližini.

Na območju LAS je 2.655 dijakov obiskovalo srednje šole, medtem ko je študiralo 2.713 študentov z območja. Število študentov se povečuje, kar kaže na to, da se vse večji delež mladih odloča za nadaljevanje šolanja, nekateri tudi zato, ker je s srednjo šolo težko najti zaposlitev.

Tabela 40: Izobraževanje v šolskem letu 2006/2007

Občina	Vrtci			Osnovne šole		Dijaki srednjih šol po občini stalnega prebivališča	Študenti terciarnega izobraževanja po občini stalnega prebivališča
	Vrtci	Otroci	Zaposleno osebje za nego in vzgojo otrok	Šole	Učenci		
Dobje	-	-	-	1	124	54	56
Dobrna	1	50	6	1	218	126	106
Oplotnica	2	81	8	2	343	259	219
Slovenske Konjice	9	457	49	7	1.356	716	839
Šentjur	9	474	54	10	1.661	938	1.146
Vitanje	1	34	4	1	215	114	127
Zreče	3	213	26	3	627	325	341
Skupaj	25	1.309	147	25	4.544	2.532	2.834

Vir: SURS, Statistični letopis 2007

V prihodnje je potrebno **bolje izkoristiti šolske prostore**, ki nudijo možnosti za izvajanje različnih dejavnosti, saj so ob enoizmenskem pouku sedaj šole popoldan velikokrat prazne. Šole morajo s svojimi prostori v večji meri postati centri kulturnega in društvenega življenja v lokalnem okolju.

Na območju delujejo tudi **druge institucije širšega javnega pomena**:

- splošne knjižnice s podružnicami,
- območne izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti (Slovenske Konjice, Šentjur),
- Varstveno delovni center Šentjur z enoto v Slovenskih Konjicah,
- Center za usposabljanje, delo in varstvo Dobrna,
- centri za socialno delo (Slovenske Konjice in Šentjur),
- uradi za delo Zavoda RS za zaposlovanje,
- območne enote Zavoda za zdravstveno zavarovanje (Slovenske Konjice, Šentjur),
- upravne enote (Slovenske Konjice, Šentjur).

Mladinski centri v Slovenskih Konjicah, Zrečah in Šentjurju – izvajajo dejavnosti in projekte, (kultura, šport, mladinske izmenjave, mladinski turizem, izobraževanje ...), ki so namenjeni predvsem mladim.

Društvena ljubiteljska dejavnost je na območju dobro razvita. Najbolj aktivna so gasilska, športna, kulturna in turistična društva. Delo v društvih zahteva vse večjo profesionalizacijo, stroški delovanja se večajo, sponzorska sredstva pa je težko pridobiti. Splošno mnenje je, da je potrebno ljubiteljske dejavnosti bolj podpirati, saj motivirajo prebivalstvo k večji aktivnosti in družbeni angažiranosti. Na ta način se ohranja bogata duhovna in materialna dediščina ter kulturna identiteta občine in posameznih krajev, obenem pa se razvija socialni kapital, ki je eden od pomembnih elementov razvoja.

Tudi športno-rekreativna dejavnost je dobro razvita, vendar razen v nekaterih lokalnih središčih (Šentjur, Zreče, Slovenske Konjice) **primanjkuje ustrezno urejenih površin in prostorov**. Obstoječi objekti večkrat niso ustrezno vzdrževani. Prav tako se v okviru planiranja razvoja naselij ni v zadostni meri upoštevalo potreb po športno-rekreativnih površinah, ki lahko služijo tudi kot prireditveni prostori in obenem nudijo možnost rekreacije turistom, zato številna naselja še zmeraj ne premorejo ustrezno urejenih javnih površin za te namene, kar bo treba v prihodnje izboljšati.

POVZETEK ANALIZE Z RAZVOJNIMI IZHODIŠČI

Območje LAS, ki se nahaja v podeželskem, manj razvitem delu Savinjske regije, ima prav zaradi svoje podeželskosti in nerazvite industrije, ohranjeno in ekološko relativno neobremenjeno okolje in ohranjeno naravo z veliko biološko pestrostjo, kar danes predstavlja razvojni potencial, predvsem v smislu turizma, a tudi na nekaterih drugih področjih razvoja predvsem storitvenih dejavnosti. Poleg velja omeniti bogato snovno in nesnovno kulturno dediščino, ki je sicer potrebna dodatne skrbi in pozornosti, a prav tako predstavlja ne dovolj izkoriščen razvojni potencial.

Predelovalne dejavnosti in gradbeništvo so pomemben segment lokalnega gospodarstva, v katerem delujejo tudi pomembnejša srednje velika podjetja z območja, prav tako pa tudi številna mala podjetja in samostojni podjetniki. Problem tega dela gospodarstva predstavljajo relativno majhna vlaganja v razvoj, nezadostna inovativnost, nizke plače in velika konkurenca na svetovnem trgu ter pomanjkanje strokovno usposobljene delovne sile doma, kar ogroža njihovo dolgoročno uspešnost, zato bodo morala iskati nove pristope in rešitve.

Močno prisotna sta turizem in gostinstvo, predvsem zaradi razvoja turizma vezanega na tri velike centre, Dobrno, Zreče in Roglo. Postopoma se razvija turistična dejavnost tudi v drugih predelih, kjer se povezuje z razvijanjem turizma na kmetijah oz. manjših ponudnikih ter turističnimi prireditvami društev, vendar manjkata potrebna turistična infrastruktura, čeprav se v zadnjem času lokalne skupnosti usmerjajo tudi v njeno zagotavljanje, kot tudi zasebna iniciativa, čeprav naravne in kulturne danosti za razvoj različnih zvrsti turizma obstajajo, vendar primanjkuje podjetnosti, zagonskega kapitala in usposobljenih kadrov. Problem podeželske turistične ponudbe je tudi njena razdrobljenost in nepovezanost, integralni turistični produkti se šele oblikujejo in še niso izoblikovani in prepoznavni, skupni turistični marketing pa je tudi šele v zametkih. Dodaten problem predstavlja zaprtost velikih centrov samih vase in premajhna povezanost z okoljem. Zaradi kvalitete naravnega okolja in njegove ohranitve ter bogate kulturne dediščine predstavlja razvojno usmeritev podeželskega turizma na območju predvsem ekoturizem in kulturni turizem, ki vključuje tudi romarski turizem.

Na območju je kmetijstvo še zmeraj pomembna gospodarska dejavnost, na katero se veže tudi postopen razvoj dopolnilnih dejavnosti, domače obrti in turizma. Vendar se kmetijstvo na tem območju srečuje z omejitvenimi dejavniki, kot so težji pridelovalni pogoji zaradi neugodnih klimatskih razmer, hribovitosti ter razdrobljenosti kmetijskih površin, tako da le težko dosega konkurenčnost na trgu. Na stanje v kmetijstvu negativno vplivata tudi neugodna starostna in izobrazbena struktura gospodarjev. Ker je na območju kmetijstvo še zelo aktivno, ima to za posledico relativno vzdrževano in urejeno kulturno krajino, vendar je kljub temu prisoten problem zaraščanja, še posebej v hribovitem delu območja, se pa v zadnjem obdobju stanje ne poslabšuje, predvsem zaradi pozitivnih učinkov (S)KOP programa. Relativno ugodno stanje okolja omogoča razvoj ekološke pridelave, ki obenem skupaj z ekološko predelavo predstavlja zanimivo tržno nišo. Razvoj dopolnilnih dejavnosti in podjetništva na kmetijah predstavlja ne dovolj izkoriščeno priložnost za razširitev ekonomske baze območja, zahtevnejši del pri tem pa je zagotoviti prodor podeželskih proizvodov in storitev na trg, oziroma najti tržne niše in proizvode, ki imajo neko specifično dodano vrednost za njihove kupce. Posebno pozornost velja nameniti razvoju lokalno tipičnih proizvodov, ki bodo izrabljali lokalne vire ter skupnih blagovnih znamk, kar bo prispevalo k večji prepoznavnosti območja in njegove ponudbe. Zaradi majhnosti kmetij nastop na trgu večinoma zahteva povezovanje proizvajalcev, saj posamezni proizvajalci sami večinoma ne uspejo prodreti nanj oz. si na njem izboriti ustrezno pozicijo. Zato bo potrebno spodbujati povezovanje proizvajalcev in oblikovanje lokalnih povezav med proizvajalci in odjemalci.

Razvoj temelji na ljudeh, zato bo dan večji poudarek razvijanju človeških virov, saj je nujno krepiti in izboljšati znanja, sposobnosti in kompetence prebivalcev s ciljem večanja

konkurenčnosti območja in uveljavljanja načel trajnostnega in celostnega razvoja podeželja, saj se bodo le-tako ustvarjala nova delovna mesta in zagotavljalo kakovost bivanja. Ker so človeški viri omejen in ključen vir, ki do sedaj ni bil v zadostni meri izkoriščen, na kar nakazuje težave z nezaposlenostjo in podzaposlenostjo, se izhaja iz načela, da vsak posameznik šteje, saj so za razvoj območja potrebni vsi, zato se mora posebna pozornost namenjati razvijanju programov za posebne ciljne skupine (ženske, mladi, starejši, invalidi) s ciljem izboljšanja zaposlitvenih možnosti težje zaposljivih oseb in drugih ranljivih skupin ter njihove možnosti za aktivno vključevanje v razvojne aktivnosti in družbeno življenje v lokalnih skupnostih in na območju tudi v okviru izvajanja lokalne razvojne strategije. Razvoj kulture učeče se družbe s ciljem postati odprta in inovativna družba znanja, je eden od ključnih razvojnih ciljev območja in obenem način za doseganje ostalih razvojnih ciljev in uresničitvev načel trajnostnega celostnega in uravnoveženega razvoja območja.

Razvojne aktivnosti bo nujno podpreti tudi z zagotavljanjem ustrezne fizične (prometne in še toliko bolj komunalne) infrastrukture, ki je nujna zaradi varovanja okolja, kot tudi družbene infrastrukture (šole, vrtci, kulturna, športna ...), saj so brez nje naselja mrtva in nezanimiva tako za prebivalce kot obiskovalce.

Na območju, tako v javnem kot privatnem sektorju in v civilni družbi že delujejo različne razvojno naravnane organizacije, institucije in posamezniki, ki so si že do sedaj prizadevali sami ali v sodelovanju z drugimi za razvoj. Ker bomo pri svojih razvojnih prizadevanjih uspešni le, če bomo sodelovali in delovali usklajeno, je razvijanje partnerstva in ustreznih organizacijskih oblik sodelovanja med vsemi partnerji nujen pogoj. Zato bomo krepili LAS kot razvojno mrežo območja in obenem tudi kot tisto organizacijsko mrežo, ki predstavlja motor trajnostnega in celostnega razvoja našega območja.

1.4 OPIS DOSEDANJIH AKTIVNOSTI NA OBMOČJU LAS

1.4.1 Izkušnje v pripravi razvojnih programov, uspešnost njihovega izvajanja ter njihov opis (CRPOV, RPP, INTERREG ...)

1.4.1.1 CRPOV

Območje je s pripravo različnih razvojnih projektov ves čas vlagalo napore v pridobitev dodatnih sredstev za lastni razvoj. Nekateri so bili uspešni pri prijavih na program CRPOV. Med projekti CRPOV bi omenili:

Uvajalni:

- **KS Dobje** – oblikovan razvojni program za KS Dobje, ki še zmeraj služi kot programska podlaga za aktivnosti in razvojna prizadevanja občine Dobje.
- **KS Jernej, Loče, Zbelovo** – izvedena uvajalna faza, izdelani programi in razvojni projekti.
- **Dobrna, Klanc, Lokovina in Loka pri Dobrni** - z namenom iskanja novih potencialov dodatne turistične ponudbe na Dobrni, se je Občina Dobrna vključila v uvajalno fazo programa CRPOV.
- **Boletina – Okrog** – s ciljem razviti obstoječe in nove dopolnilne dejavnosti na kmetijah, so na dveh kmetijah izpopolnili obstoječo ponudbo, in sicer na turistični kmetiji ter v vinotoču. Dve kmetiji sta začeli z gojenjem rastlin v rastlinjakih oziroma plastenjakih, ena pa s sušenjem rož. Prav tako se je asfaltiralo del vinske turistične ceste.

Izvedbeni:

- Muzejsko turistični objekt **»Hiša dediščine Mlače«** – investicija je bila namenjena dopolnitvi turistične ponudbe in je nadaljevanje zastavljenih aktivnosti lokalnega prebivalstva. Je tudi potencialni vir raziskovalnih vsebin za spominke. Rezultat: urejena zbirka, trgovina za spominke, urejeni prostori za učne delavnice in seminarje.
- **Dom krajanov Sveti Jernej** – s ciljem ohraniti poseljenost podeželja in odpreti novo delovno mesto, se je za potrebe lokalnega prebivalstva uredil dom krajanov, ki predstavlja večnamenski prostor, prvenstveno namenjen srečanjem in druženju lokalnega prebivalstva, v prihodnje pa bo predstavljal tudi informativno točko za obiskovalce.

1.4.1.2 RPP in izvedbeni projekti RPP

Občine Dobje, Dobrna, Oplotnica, Slovenske Konjice, Šentjur, Vitanje in Zreče predstavljajo zaokroženo podeželsko območje s podobnimi značilnostmi ter predvsem s skupnim ciljem doseči trajnostni in celostni razvoj podeželja. Tako so se leta 2002 dogovorile za vzpostavitev partnerstva ter skupen pristop k pripravi razvojnega programa podeželja. V letih od 2002 do 2004 sta bili tako **izvedeni pripravljalna in uvajalna faza programa ter izdelan dolgoročen in celovit program razvoja podeželja na omenjenem območju**. Izvajalec obeh faz je bil Lokalni pospeševalni center Kozjansko (v letu 2005 preimenovan v RA Kozjansko). Program je bil oktobra 2004 pripravljen in sprejet s strani sodelujočih občin ter posredovan tudi Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Pri pripravi in izvajanju razvojnega programa podeželja je Lokalni pospeševalni center Kozjansko sodeloval z vključenimi občinami, Kmetijskimi svetovalnimi službami na območju, SIC-ORA Pohorje – Dravinja ter tudi s številnimi društvi, zainteresiranimi skupinami in aktivnimi posamezniki, ki v razvojnem programu podeželja vidijo priložnost za razvoj svoje lokalne skupnosti in uresničevanje projektnih in poslovnih idej.

Priprava programa je **potekala preko številnih delavnic**, ki so se izvajale po območju, in katerih namen je bil **animirati lokalno prebivalstvo za sodelovanje v skupnih aktivnosti, povezati nosilce razvoja**, razviti skupno vizijo in oblikovati skupne razvojne cilje ter strategijo za doseganje teh ciljev. Skozi **aktivno participacijo različnih akterjev** je bilo v okviru priprave izvedbenega dela zbranih 163 razvojnih projektov nosilcev iz javnega, zasebnega in ekonomskega sektorja. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je v juniju 2005 izdalo pozitivno mnenje k pripravljenu Razvojnemu programu podeželja ter nosilca obvestilo, da je Razvojni program podeželja, ki je pripravljen po Navodilih o vsebini in načinu izdelave Razvojnih programov podeželja, ena od osnov za izvajanje ukrepov osi LEADER v novem programskem obdobju 2007–2013.

Izvedbene aktivnosti Razvojnega programa podeželja so se izražale skozi izvajanje različnih projektov, za katere je območje uspelo zagotoviti lastna sredstva oz. sofinanciranje iz drugih virov.

Pomembnejši skupni izvedbeni projekti v okviru RPP »Od Pohorja do Bohorja« v zadnjih letih so bili:

1. V turizmu s skupnimi koraki

Prijava skupnega projekta na razpis **Slovenske turistične organizacije** za območja s posebnimi razvojnimi problemi v letu 2005.

Z realizacijo projekta smo prišli do promocijskega materiala, ki ne nudi obiskovalcem zgolj golih turističnih informacij, temveč jim na celovit, pregleden način predstavi območje ter jim ponudi informacije o zanesljivi in kakovostni ponudbi, ki jim je zagotovljena ob vsakem času. Oblikovan in izdelan je bil sledeči material: skupni turistični program v štirih jezikih, skupna mapa za promocijsko gradivo, turistična karta Slovenskih Konjic, prospekt in katalog Dobrne ter katalog Šentjurja, prav tako v štirih jezikih.

2. Predstavitev na Sejmu počitnic (Gospodarsko razstavišče v Ljubljani) 2005

Skupna predstavitev sedmih občin vključenih v Razvojni program podeželja z enotnim sloganom »V objemu podeželja«. Za potrebe sejma je bila pripravljena skupna prezentacija »V objemu podeželja« in predstavljena mapa celotnega območja. Na sejmu so se predstavile stare obrti in običaji, kulturne in naravne znamenitosti ter turistična ponudba območja.

3. Predstavitev na MOS 2005 in MOS 2006 (Celje)

V sklopu programa »Razvojni program podeželja« so se na Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju leta 2005 in 2006 predstavile občine vključene v LAS »Od Pohorja do Bohorja«. Na MOS 2005 je bila predstavljena ponudba območja (turistična, lokalni ponudniki pridelkov, proizvodov in storitev) po posameznih občinah. Na MOS 2006 pa so se občine in njeni ponudniki (obrniki, društva in turistični ponudniki na območju) skupaj predstavili z osrednjo tematiko čebelarstvo ter nanjo vezano ponudbo (zdravje, lepota, kultura, zelišča in kulinarika). Za sejem se je pripravilo promocijsko gradivo, 500 kompletov, ki so vsebovali promocijski material vseh sedmih občin in priložnostno izdajo časopisa PoB. Cilj predstavitve je bil povečati prepoznavnost območja in opozoriti na novo blagovno znamko »Zeleni snop«, v sklopu katere je bila širši publiki predstavljena ponudba območja in dana možnost nakupa, s čimer so sodelujoči imeli poleg lastne promocije tudi možnost prodaje svojih izdelkov.

4. Povezovanje proizvajalcev, razvoj in trženje proizvodov in storitev podeželja

Prijava projekta »Povezovanje proizvajalcev, razvoj in trženje proizvodov in storitev podeželja«, katerega nosilec je bila Občina Oplotnica, partnerji pa vse ostale občine LAS, na neposredne spodbude za Podravsko regijo v letu 2006.

S ciljem povezati območje oz. proizvajalce tradicionalnih kmetijskih proizvodov, pridelkov, novih izdelkov ter storitev podeželja in plasirati skupno ponudbo na trg so bile izvedene sledeče aktivnosti:

- opravljeni intervjuji in analiza po ponudbi in blagovnih skupinah,
- osnovna izobraževanja, delavnice po blagovnih skupinah,
- individualno delo s posameznimi ponudniki,
- individualno delo s posameznimi odjemalci,
- pripravljen osnutek splošnega pravilnika tržne znamke,
- razvijanje spletne promocije in prodaje,
- oblikovana celostna podoba skupne blagovne znamke »Zeleni snop«,
- izdelani praktični primeri uporabe grafičnega predloga celostne podobe – posamezne uporabne aplikacije na izdelkih in storitvah, npr. embalaža, idejna rešitev katalogov,
- izdan skupni katalog dediščine,
- izdelana idejna rešitev postavitve prodajnih kotičkov,
- odprt prvi prodajni kotiček v Slovenskih Konjicah.

5. Predstavitve na 45. Mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni

Slika 10: »Sejem v Gornji Radgoni«, Razvojna agencija Kozjansko

Predstavitve občin Dobje, Dobrna, Oplotnica, Slovenske Konjice, Šentjur, Vitanje in Zreče v okviru LAS »Od Pohorja do Bohorja« na 45. Mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni. Na razstavnem prostoru Razvojne agencije Kozjansko so se predstavila različna društva in ponudniki z območja omenjenih sedmih občin (zeliščarji, čebelarji, kmečke žene, predice, gostišča, ekološki kmetovalci ...). Sodelujoči so poleg lastne predstavitve in svojega delovanja pripravili pokušine domačih dobrot, s katerimi so približali podeželje in njegovo ponudbo obiskovalcem sejma. Predstavili so tudi nekatere dejavnosti, s katerimi se je možno

ukvarjati na podeželju (čebelarstvo, žganjekuha, zeliščarstvo, preja volne, sonaravno kmetovanje, reja divjačine ...). Celotno dogajanje je vse dni popestril kulturni, folklorni in glasbeni program, ki ga turistično razvijajoče se območje od Pohorja do Bohorja ponuja v okviru povezane društvene in ljubiteljske dejavnosti. Na razstavnem prostoru je v času sejma potekala predstavitev skupne tržne znamke »Zeleni snop« na namiznih zastavicah, na izdelkih in v promocijskem gradivu. Za sejem se je pripravilo promocijsko gradivo, 100 kompletov, ki so vsebovali promocijski material vseh sedmih občin in priložnostno izdajo časopisa PoB.

6. Skupaj vseh 365 dni v letu 2007

Prijava skupnega projekta na povabilo **Slovenske turistične organizacije** k oddaji partnerskih projektov za območja s posebnimi razvojnimi problemi v letu 2006.

Za povečanje prepoznavnosti območja smo se predstavili v publikaciji Slovenske počitnice 2006, kjer smo na enem mestu podali prikaz naše ponudbe oziroma smo jim ponudili nekaj že oblikovanih predlogov izletov po našem območju. Poleg smo navedli tudi vse kontaktne podatke, kjer lahko pridobijo zelene informacije.

V okviru projekta se je izdelalo dodatno promocijsko gradivo, s katerim se je dopolnilo že obstoječe ter na ta način zaokročila predstavljena podoba podeželskega območja, in sicer sta občini Oplotnica in Slovenske Konjice izdelali fototeko, ki jim bo služila pri nadaljnji izdelavi promocijskega materiala, izdelan je bil še katalog Vitanja v treh jezikih ter promocijska mapa in zemljevid Zreč.

7. Priprava pravilnikov za državne pomoči na področju kmetijstva, javnih razpisov in razpisne dokumentacije

Z zaključitvijo triletnega prehodnega obdobja, v katerem so se lahko obstoječe državne pomoči s področja kmetijstva dodeljevale, tudi če niso bile skladne z relevantnimi EU pravili, je bilo potrebno pristopiti k uskladitvi obstoječih shem državnih pomoči z evropsko zakonodajo. Občine, vključene v skupni RPP, so se odločile, da bodo zaradi uresničevanja skupnih razvojnih usmeritev na področju razvoja kmetijstva in podeželja, pripravile skupno shemo za dodeljevanje državnih pomoči v kmetijstvu in na njeni podlagi občinske pravilnike, javne razpise in razpisno dokumentacijo. Pripravo skupne sheme in pravilnikov je koordinirala RA Kozjansko, sodelovali pa so strokovni sodelavci z občin in KSS.

8. Ponujamo pestro doživetje

Prijava skupnega projekta na razpis **Slovenske turistične organizacije** za območja s posebnimi razvojnimi problemi v letu 2007.

V okviru projekta je bilo izvedeno usposabljanje za izobraževanje območnih turističnih vodnikov. Izobraževanje je bilo sestavljeno iz dvodnevne ekskurzije, ki je zajela obisk večine znamenitosti in ponudbe območja vseh sedmih občin in je bila hkrati praktičen del izpita; predavanj v obliki delavnic po posameznih vsebinskih sklopih in po posameznih občinah; skupne delavnice za pripravo izbrane seminarske naloge; teoretičnega dela izpita; zaključne prireditve s podelitvijo licenc. Ob tej priložnosti smo izdali turistični vodnik kot tiskano učno gradivo in delno tudi kot promocijsko gradivo za posebne ciljne skupine.

9. Podezelje.com

Z uspešno prijavo na razpis za pospeševanje uporabe širokopasovnih omrežij s poudarkom na podeželju, ki ga v celoti financira **Ministrstvo za gospodarstvo**, je bil v letu 2007 oblikovan in vzpostavljen multimedijiški spletni portal Podezelje.com. Portal obiskovalcem ponuja predstavitev turističnih ponudnikov, predstavitev ostalih podjetij, društev in organizacij, nakup

izdelkov in storitev preko spleta, koristne informacije za kmetovalce ter na enem mestu zbrane informacije za podeželsko prebivalstvo.

Na portalu, ki je šele na začetku razvoja, bodo prevladovalе vsebine, ki bodo zahtevale širokopasovni dostop do interneta, cilj portala pa je pospeševati rabo širokopasovnega dostopa do interneta in aktivno vključevanje prebivalcev s podeželja v priložnosti, ki jih ponujajo internet in nove tehnologije, še posebej z vidika promocije in trženja.

1.4.1.3 INTERREG, PHARE, LIFE

Območje že ima precej izkušenj s pripravo in izvajanjem razvojnih projektov, tudi s podporo evropskih sredstev. Kot primer, bi izpostavili naslednje projekte:

1. Razvoj za razvoj

Skupaj s hrvaškim partnerjem, Zagorsko razvojno agencijo (»ZARA«), je RA Kozjansko januarja 2006, na objavljeni javni razpis **Pobuda Skupnosti INTERREG III A, Sosedski program Slovenija-Madžarska-Hrvaška 2004-2006**, uspešno prijavila skupni projekt »Krepitev razvojnega potenciala človeških virov v skupnem čezmejnem prostoru«, z akronimom »Razvoj za razvoj«, v katerega je bilo vključeno celotno območje LAS, poleg tega pa še Obsotelje.

Slika 11: »Razvoj za razvoj, izobraževanje za EUROSUPINO«, RA Kozjansko

Glavni cilj projekta je bil dvigniti raven usposobljenosti podeželskega prebivalstva, podjetij in podjetnikov ter njihovega podpornega okolja. Izvedeni so bili trije sklopi usposabljanj in izobraževanj in vzpostavljen Center za usposabljanje za razvoj podeželja:

- Razvoj človeških virov za potrebe gospodarstva – usposabljanje za mala in srednje velika podjetja (MSP). Zanje so bili oblikovani programi usposabljanj s področja poslovanja, zagotavljanja kakovosti poslovanja, poslovnih financ in virov financiranja, računovodskih informacij in davkov, trženja, računalništva itd.

- Razvoj človeških virov za potrebe razvoja podeželja – izvedba usposabljanj, ki spodbujajo podjetništvo, turizem in eko–kmetijstvo na podeželju, čezmejno prenašanje znanja, povezovanje ter izmenjavo dobrih praks in izkušenj (npr. oblikovanje in razvoj podjetniške ideje, izdelava poslovnega načrta, davčni in finančni vidik poslovanja, turizem na kmetiji, ekološko kmetovanje, zeliščarstvo, oblikovanje produktov, trženje, tuji jeziki, računalništvo ...).
- V okviru usposabljanj je bilo podeljenih 40 NPK, kar bo udeležencem olajšalo izpolnitev pogojev za registracijo dopolnilne dejavnosti.
- Usposabljanje za »Eurokupino«. Za potrebe trajnostnega razvoja se je usposobilo skupino nosilcev razvojnih aktivnosti na območju, ki bodo promotorji razvoja v lokalnih skupnostih. Tako se bo v okviru projekta formirala skupina 20 strokovnjakov, pripravljenih delati na področju razvoja. Člani skupine so se usposobili do te mere, da bodo sposobni nuditi strokovno podporo območju, pridobljeno znanje prenašati naprej ter da bodo sposobni sami pripravljati in voditi projekte za potrebe lokalnega okolja. Usposabljanje je vključevalo znanja s področja priprave projektov, projektnega vodenja, delovanja EU, pridobivanja evropskih in nacionalnih finančnih virov.
  - Center za usposabljanje za razvoj podeželja. Center deluje v okviru RA Kozjansko, ki bo skrbela, da bodo na voljo dodatna znanja in usposabljanja potrebna za razvoj človeških virov na podeželju. V okviru centra se bo izvajalo aktivno sodelovanje ter povezovanje s hrvaškimi partnerji, partnerji na območju bivše Jugoslavije ter tujimi EU strokovnjaki za razvoj podeželja. Center se bo aktivno vključil tudi v izvajanje programa Leader na območju, še posebej z vidika projektov medregijskega in mednarodnega sodelovanja v okviru LAS-ov.

2. Kolesarsko omrežje čezmejnega območja

S projektom »Kolesarsko omrežje čezmejnega območja« je RA Kozjansko uspešno kandidirala na razpis v okviru Donacijske sheme za pripravo projektnih predlogov na slovensko-hrvaškem obmejnem območju, program **Phare 2003 Ekonomska in socialna kohezija** – SNP 2003 SI.2003/004-938-22.

V okviru projekta so bile izdelane strokovne podlage za ureditev kolesarskih poti na čezmejnem območju. Na slovenski strani so na državni ravni opredeljene tri daljinske kolesarske povezave, ki jih je bilo potrebno prostorsko umestiti, da bo mogoče sistematično urejanje kolesarskega omrežja na območju. Na njih je bilo potrebno navezati lokalno kolesarsko omrežje, za katerega je potrebno izdelati strokovne podlage. Izdelava strokovnih podlag je nujen pogoj za celovito ureditev kolesarskega omrežja in oblikovanje skupnega čezmejnega turističnega produkta, ki bo temeljil na kolesarjenju ter navezavi le-tega na turistično ponudbo večjih turističnih centrov v Rogaški Slatini, Podčetrtku, Tuheljskih in Krapinskih toplicah, turistično ponudbo posameznikov in organizacij na območju ter bogato naravno in kulturno dediščino območja.

Na osnovi izdelane dokumentacije v okviru projekta »Kolesarsko omrežje čezmejnega območja« se je v letu 2007 Občina Šentjur že uspešno prijavila na razpis prioritete »Razvoj regij« za sredstva iz ESRR (enako tudi Rogaška Slatina in Šmarje). Prav tako je ta dokumentacija služila kot podlaga za uvrstitev kolesarske povezave Rogaška Slatina-Podčetrtek-Bistrica ob Sotli v državni program financiranja izgradnje kolesarskih poti za leti 2007 in 2008.

V okviru projekta je bila izdana tudi turistična karta kolesarskih poti za območje.

3. Usposabljanje – Ključ do večje zaposljivosti

V okviru **Programa Phare 2000: Aktiviranje zaposlitvenega potenciala na lokalni ravni** je nosilec projekta CPI skupaj s partnerji LU Šentjur, SIC Slovenske Konjice in drugimi izvajal projekt s poudarkom na razvijanju novih poklicnih standardov za deficitarne profile in njihovi

pilotni izvedbi. Projekt je bil uspešno izveden, tako da so bili pripravljene novi standardi, obenem pa so posamezniki, ki so šli skozi usposabljanja pridobili ustrezno kvalifikacijo.

4. Komunalno opremljanje industrijske cone Šentjur - južni del

Projekt, ki ga je skupaj z Občino Šentjur pripravila RA Kozjansko, je bil uspešen na prijavi za Drugi javni razpis za prenovu, modernizacijo ter izgradnjo javne in komunalne infrastrukture v okviru poslovnih con iz ukrepa 1.4. Enotnega programskega dokumenta Slovenije 2004-2006, **sofinanciran iz ESRR**. V okviru projekta se je komunalno opremil del cone in s tem zagotovilo zemljišča za razvoj MSP.

5. Izobraževanje in usposabljanje za kakovost turističnih storitev

V okviru **Phare 2000 – aktiviranje zaposlitvenih potencialov na lokalni ravni**, je prijavitelj SIC Slovenske Konjice prijavil projekt s partnerji, s ciljem dviga znanja ciljni skupini managementa, pa tudi brezposelnih oseb, ki so potencialni nosilci turistične dejavnosti. Izobraževalni program: Lokalni turistični vodnik; Tečaj za nosilce turistične dejavnosti na kmetiji; Usposabljanje za zaposlene v turizmu – kuhanje in strežba; Usposabljanje gostinsko turističnih delavcev – kakovost, gastronomija, kultura pitja; Spodbujanje podjetništva na podeželju, oblikovanje in trženje turističnih produktov; Usposabljanje za turistični management; Usposabljanje – »skills improvement«.

6. Učenje za generacije – aktivno skozi življenje

ŠC Slovenske Konjice-Zreče je skupaj s partnerji izvajal projekt v okviru programa **Phare 2003 – Vseživljenjsko učenje**, v okviru katerega se je ponudilo ciljnim skupinam različne vsebine usposabljanj in izobraževanj.

7. Širitev industrijske cone Šentjur – jug

Občina Šentjur je bila v sodelovanje z RA Kozjansko uspešna na razpisu za PPF II – Project Preparation Facility (**Phare**). V okviru projekta je bila izdelana vsa potrebna projektno-gradbena dokumentacija za nadaljnje opremljanje IC Šentjur-jug, obenem pa je bil izdelan in sprejet tudi nov zazidalni načrt za območje. Za prvo fazo izgradnje komunalne opreme je bilo pridobljeno tudi gradbeno dovoljenje. S tem je občini omogočeno, da v prihodnje kandidira na razpise za izvedbo komunalnega opremljanja tega dela cone.

8. VEM oz. storitve vse na enem mestu

SIC Slovenske Konjice in RA Kozjansko skupaj z RA Sotlo so izvajali **Phare projekt**, katerega namen je bil zagotoviti in približati storitve registracije in pridobivanja dovoljenj za opravljanje različnih samostojnih dejavnosti za podjetja, samostojne podjetnike in kmete, bodisi kot izvajalce osnovne ali dopolnilne dejavnosti na kmetiji. V tem okviru sta postali e-VEM točke.

9. Natura 2000 v Sloveniji – upravljavski modeli in informacijski sistem

RA Kozjansko je v sodelovanju z Občino Šentjur in kot partner Zavoda Republike Slovenije za zaščito sodelovala v izvajanju projekta **LIFE III – Natura na Boletini**. V okviru projekta so se pripravljali upravljavski modeli za Natura območja, med drugim tudi za Boletino, obenem pa se je odkupilo in uredilo rastišče velikonočnice na Boletini.

1.4.2 Vključenost območja v druge razvojne programe (regionalni razvojni programi, programi ostalih skladov EU ...)

a) Regionalni razvojni program (RRP)

Območje LAS je večinoma vključeno v RRP Savinjske regije, Oplotnica pa v RRP Podravja in njuna izvedbena načrta. V RRP je področje razvoja kmetijstva in celostnega razvoja podeželja obdelano le na pregledni ravni, saj se bolj usmerja na prioritete regionalnega razvoja, medtem ko podeželje prepušča Programom razvoja podeželja oz. lokalnim strategijam. V izvedbene načrte RRP, ki so podlaga za črpanje sredstev iz ESRR in Kohezijskega sklada, so vključeni regijsko pomembni veliki razvojni projekti, medtem ko naj bi za potrebe razvoja vasi in podeželja evropska sredstva pridobivali iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja.

b) Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007 – 2013

V okviru Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007 – 2013, katerega izvedba se bo **financirala iz Kohezijskega sklada in ESRR**, je s svojimi velikimi projekti vključeno tudi območje LAS. Med projekte iz tega OP, ki se nanašajo na območje LAS, spadajo:

- nadgradnja železniške proge Ljubljana–Zidani Most–Maribor,
- izgradnja dveh objektov za energetske predelavo oz. sežiganje preostankov odpadkov (za potrebe večjega dela Savinjske regije in osrednje Slovenije),
- odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Savinje, kamor spada tudi Šentjur (Voglajna),
- odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Dravinje,
- zagotovitev poplavne varnosti na porečju Savinje,
- zagotovitev poplavne varnosti na porečju Drave in Dravinje,
- oskrba s pitno vodo v porečju Drave in Dravinje,
- oskrba s pitno vodo v porečju Sotle, kamor spadata Šentjur in Dobje.

c) Operativni program krepitve razvojnih potencialov regij za obdobje 2007 – 2013

Operativni program gradi na štirih prioritetah, in sicer:

1. konkurenčnost podjetij in raziskovalna odličnost,
2. gospodarsko-razvojna infrastruktura,
3. povezovanje naravnih in kulturnih potencialov,
4. razvoj regij.

Za lokalno raven je najpomembnejša prioriteta »Razvoj regij«, v okviru katere je mogoče pridobiti sofinanciranje za izvajanje projektov na naslednjih področjih:

1. ekonomska in izobraževalna infrastruktura,
2. prometna infrastruktura,
3. okoljska infrastruktura,
4. razvoj urbanih naselij:
  - vzpostavitev katastrof gospodarske javne infrastrukture,
  - celovita prenova mestnih jeder in zgodovinskih mest ter degradiranih in opuščeni urbanih območij,
5. javna infrastruktura v območjih s posebnimi varstvenimi režimi in v turističnih območjih,
6. socialna infrastruktura:
  - socialnovarstvena infrastruktura,
  - zdravstvena infrastruktura.

Zaradi pogojev izvajanja OP, ki nekatere aktivnosti omejuje na naselja s statusom mesta (podpore mikro podjetjem, prenova mestnih jeder), obenem pa določa visoko minimalno vrednost projektov (600.000 EUR za investicijske in 150.000 EUR za neinvesticijske), ne dovoljuje izvajanja investicijskega projekta na več lokacijah, obenem pa zahteva, da so prijavitelji občine oz. njihovi javni zavodi in podjetja, se lahko razvojni projekti podeželja

vključujejo v zelo omejenem obsegu. Iz tega vira se bo lahko gradila predvsem javna infrastruktura večjega obsega, medtem ko za manjše projekte ni prostora. Prav tako je mogoče prijavljati le projekte prenove starih mestnih jeder, medtem ko prenova vaških jeder ne more biti stvar podpore iz ESRR.

1.4.3 Popis in možnost izrabe obstoječih razvojnih struktur na območju LAS (RRA, podjetniški centri, razvojni centri ...)

Razvojna agencija Kozjansko je javni zavod, ustanovljen leta 1999 kot LPC Kozjansko, s strani občin Dobje in Šentjur ter s ciljem razvoja podjetniških pobud, nudenja svetovanja in strokovne pomoči obstoječim in potencialnim podjetnikom ter priprave in izvajanja razvojnih projektov na podeželju. Nudi strokovno pomoč pri razvojnih aktivnostih na območju občin Dobje in Šentjur ter razvija medsebojne povezave in sodelovanje med nosilci razvoja ter lokalnim in širšim regijskim, slovenskim in evropskim okoljem, s čimer se omogoča doseganje boljših rezultatov tako za posameznike kot za širšo skupnost. Je nosilna institucija v okviru skupnega Razvojnega programa podeželja sedmih občin (Dobje, Dobrna, Oplotnica, Slovenske Konjice, Šentjur, Vitanje, Zreče). Na področju regionalnega razvoja vodi skupno Mrežno razvojno agencijo Kozjansko (tvorita RA Kozjansko in RA Sotla) ter opravlja javne naloge subjekta regionalnega razvoja za Območno razvojno partnerstvo Obsotelje in Kozjansko, ki je tudi uradno registrirano pri Službi vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Vanj so vključene občine Dobje, Kozje, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Rogatec, Šentjur in Šmarje pri Jelšah. Obenem nudi pomoč na področju razvoja po potrebi tudi subregiji Dravinjsko in ostalim občinam. RA Kozjansko deluje kot e-VEM in VEM točka, ki nudi podporo ustanavljanju in razvoju podjetij na območju. V njenem okviru je lani začel delovati **Center za usposabljanje za razvoj podeželja, ki je usmerjen na razvijanje usposabljanj in izobraževanj za potrebe podjetniške prenove podeželja** in razvijanja ustreznih kompetenc in znanj med prebivalci in pri zaposlenih potrebnih za razvoj. **So pomemben partner z vidika nudenja strokovne pomoči pri pripravi in izvajanju različnih razvojnih projektov in aktivnosti, razvijanja in koordinacije skupnih aktivnosti in projektov, povezovanja partnerjev z območja, nudenja strokovne pomoči podjetjem, lokalnim skupnostim, kmetom, društvom, posameznikom in vsem drugim pri njihovih razvojnih prizadevanjih.**

Zavod za gozdove Slovenije je organiziran v centralni enoti v Ljubljani in 14 območnih enotah. Območne enote so razdeljene na krajevne enote, te pa naprej na gozdne revirje. Organizacijsko je OE Celje razdeljena na 6 krajevnih enot s 27 revirji. Na območju LAS »Od Pohorja do Bohorja« delujeta dve krajevni enoti, KE Slovenske Konjice in KE Šentjur. Njihove naloge so izdelovanje gozdnogospodarskih načrtov, zbiranje podatkov o stanju in razvoju gozdov, izdajanje soglasij za posege v gozd in gozdni prostor, gojenje in varstvo gozdov, strokovno usmerjanje in nadziranje gradnje in vzdrževanje gozdnih prometnic, odnosi z javnostmi in izobraževanje lastnikov gozdov ter drugo. **Zavod je pomemben partner z vidika izkoriščanja razvojnega potenciala gozdov v različne namene (lesna industrija, bioenergija, turizem, rekreacija ...).**

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije Kmetijsko gozdarski zavod Celje je organiziran v enajstih izpostavah, na 13 lokacijah in zaposluje 52 svetovalcev (kmetijski svetovalci/ke specialisti, terenski svetovalci/ke in svetovalci/ke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti). Med temi izpostavami so tudi KSS Šentjur in KSS Slovenske Konjice, medtem ko je za območje Oplotnice pristojen KGZ Slovenska Bistrica. Njihovo delovanje je usklajeno s temeljnimi cilji slovenske kmetijske politike, opredeljenimi s Strategijo razvoja slovenskega kmetijstva in Programom reforme slovenske kmetijske politike in zasleduje glavni cilj celostnega razvoja podeželja. To so: svetovanje v zvezi s tehnološkim, gospodarskim in okoljevarstvenim področjem opravljanja kmetijske dejavnosti, pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva, pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike ter drugo. **So pomemben partner z**

vidika zagotavljanja strokovnega svetovanja kmečkim gospodarstvom in izvajanja različnih usposabljanj za potrebe razvoja kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Obrtno podjetniška zbornica Slovenije je organizirana v 62 območnih obrtno-podjetniških zbornic, vsaka je samostojna pravna oseba, s svojimi poslovnimi prostori, zaposlenimi in svojo članarino, vse pa se združujejo v obrtno zbornični sistem. Na območju LAS »Od Pohorja do Bohorja« delujeta **Območno obrtno – podjetniški zbornici Šentjur in Slovenske Konjice**. V zbornicah se združujejo obrtniki in podjetniki, ki opravljajo obrtne in obrti podobne dejavnosti, temeljne naloge zbornic so zastopanje članov pred državo in obramba njihovih interesov, informiranje članov, opravljanje storitev za člane (svetovanje o davkih, financah, delovnih razmerjih, izobraževanje, javna naročila, prirejanje izobraževalnih seminarjev, prirejanje poslovnih srečanj, pomoč pri elektronskem poslovanju), izvajanje javnih pooblastil. **So pomemben partner z vidika nudenja podpore in svetovanj novim in že delujočim podjetjem, ki opravljajo obrtne dejavnosti oz. so člani zbornice.**

V okviru **Šolskega centra Slovenske Konjice - Zreče** deluje izobraževanje odraslih in mladine, **SIC – izobraževanje odraslih in svetovanje** ter VEM center ORA Pohorje – Dravinja. Izvajajo programe temeljnega izobraževanja za pridobitev izobrazbe, programe strokovnega izobraževanja in usposabljanja, programe za prosti čas in osebnostni razvoj, razvijajo e-obliko učenja, spodbujajo sodelovanje z gospodarstvom ter lokalnimi skupnostmi. Enota Svetovanje pri Šolskem centru Slovenske Konjice - Zreče (VEM center ORA Pohorje Dravinja) nudi svetovalno pomoč podjetnikom začetnikom ter vsem malim in srednje velikim podjetjem, druge aktivnosti za podporo podjetništva na lokalni ravni, e-vem vstopna točka, opravlja storitve in naloge Javne agencije za podjetništvo in tuje investicije. Teritorialno pokrivajo območje občin Slovenske Konjice, Vitanje, Zreče in Oplotnica. **So pomemben partner na področju izobraževanja in usposabljanja ter svetovanja podjetjem.**

VEM točke - V okviru vzpostavljanja podpornega okolja za podjetnike je na območju LAS »Od Pohorja do Bohorja« vzpostavljenih 5 VEM točk za svetovanje podjetnikom (UE Slovenske Konjice in Šentjur pri Celju, OOO Šentjur, CZ Slovenske Konjice-enota SIC-izobraževanje odraslih in svetovanje-ORA Pohorje–Dravinja in na RA Kozjansko). V okviru VEM točk, je omogočena hitra, učinkovita in brezplačna ustanovitev podjetja, podjetniki pa lahko hkrati dobijo informacije glede poslovanja in razvoja podjetij ter pridobivanja subvencionirane strokovne pomoči preko vavčerskega sistema.

Šolski center Šentjur izobražuje mlade za poklice kmetijstva, gospodinjstva in živilstva. Dijaki na ŠC Šentjur se izobražujejo za poklice kmetovalka - gospodinja, kmetovalec, kmetijski mehanik, kmetijski tehnik, kmetijsko - podjetniški tehnik (PTI), živilski tehnik (PTI), pomočnik slaščičarja/peka, slaščičar - konditor (dualni sistem), pek (dualni sistem), živilski tehnik. Po zaključenem srednješolskem izobraževanju lahko nadaljujejo s študijem v višješolskem študijskem programu: Upravljanje podeželja in krajine - naziv Inženir kmetijstva in krajine (redni in izredni študij) in Živilstvo in prehrana - naziv Inženir živilstva in prehrane (redni in izredni študij). **So pomemben partner z vidika izvajanja rednega in izrednega izobraževanja na področju kmetijstva in živilstva, vzpostavljajo pa tudi MIC (medpodjetniški izobraževalni center), ki bo še dodatno nudil storitve in usposabljanja za potrebe lokalnega okolja.**

Ljudska univerza Šentjur deluje na območju občine Šentjur in Dobje, na področju svetovanja, informiranja, formalnega in neformalnega izobraževanja ter organiziranega samostojnega učenja za vse generacije. Izvajajo jezikovna izobraževanja, računalniško opismenjevanje in izobraževanja, strokovna izpopolnjevanja (izobraževanje po zakonskih predpisih: voznik viličarja, upravljavec težke gradbene mehanizacije, dvigal, varilci, tečaji klasične ročne masaže, za snažilke in knjigovodstva), avtogene treninge, ustvarjalne delavnice. Spodbujajo vseživljenjsko učenje in v njenem okviru deluje CIPS (Center za informiranje in poklicno svetovanje) namenjen osnovnošolcem, srednješolcem, študentom, staršem, šolskim

svetovalnim delavcem, brezposelnim osebam, presežnim delavcem in vsem ostalim, ki potrebujejo informacije o zaposlovanju in šolanju. **So pomeben partner z vidika usposabljanja in izobraževanja odraslih.**

Vse obstoječe razvojne institucije so pristopile k LAS »Od Pohorja do Bohorja« s ciljem, da se na območju zagotovi čim celovitejšo in kvalitetnejšo podporo razvojnim prizadevanjem prebivalcev, podjetij, društev, občin in drugih, ki pri tem sledijo ciljem trajnostnega razvoja. S skupnim in povezanim delovanjem bodo lahko razvojne institucije dosegle več, saj bo mogoče razvijati sinergije, ki bodo imele pozitivne učinke na razvoj. **Tudi v preteklosti so zgoraj našteje razvojne institucije med sabo že sodelovale, tako pri pripravi in izvajanju projektov skupnega RPP kot tudi pri nekaterih drugih razvojnih aktivnostih in projektih na območju, tako da bodo skozi LAS lahko svoje sodelovanje še dodatno razvile in okrepile ter s tem razvile kvalitetnejšo razvojno podporno mrežo.**

Slika 12: »Zeliščni izdelki«, Občina Šentjur

2 SWOT ANALIZA

2.1 SWOT ANALIZA OBMOČJA LAS PO PODROČJIH

PREDNOSTI	SLABOSTI
<p>okolje in infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohranjeno in ekološko neobremenjeno okolje • velika pestrost rastlinskih in živalskih vrst • zavarovana območja (Natura 2000, ostala zavarovana območja) • bogati gozdovi, ki dajejo možnost izkoriščanja biomase • izdatni kvalitetni vodni viri (pitna in termalna voda) • dosedANJI policentričen razvoj območja • dobra povezanost območja z drugimi deli z avtocesto • zadovoljiva oskrba z električno energijo • rastoča osveščenost o skrbi za okolje • obstoječi sistemi ogrevanj na biomaso (Loče) in geotermalno energijo (Zreče) • zgrajeni kanalizacijski sistemi v večjih naseljih • zgrajene ČN v nekaterih krajih na območju • vzpostavljen sistem odvoza, zbiranja in ravnanja z odpadki v večjem delu območja • dobro razvita IKT v mestih in večjih lokalnih središčih • e-šole na območju in drugi javni e-dostopi (knjižnice, CIPS, e-točke ...) <p>dediščina območja</p> <ul style="list-style-type: none"> • bogata naravna, kulturna in arhitekturna dediščina, ki jo je mogoče vključiti v turistično ponudbo • določeni kulturni spomeniki obnovljeni in vključeni v turistično ponudbo <p>človeški viri, družbeno okolje</p> <ul style="list-style-type: none"> • prebivalstvo območja je v povprečju mlajše od slovenskega • razvita mreža temeljne zdravstvene oskrbe • razvita mreža osnovnih šol in vrtcev • prisotnost ŠC Šentjur, ŠC Slovenske 	<p>okolje in infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaraščanje kulturne krajine zaradi opuščanja kmetovanja • nezadostna podpora razvoju zavarovanih območij • neustrezna infrastrukturna opremljenost podeželja (neugodne prometne povezave, neurejene kolesarske povezave) • nezadostna ponudba komunalno opremljenih zemljišč za razvoj gospodarstva • nezadostna komunalna infrastruktura ter neustrezno ravnanje z odpadki ter posledično onesnaževanje vodotokov • razpršena poselitev, ki draži zagotavljanje komunalne infrastrukture • neurejena lokalna in črna odlagališča • premajhna protipoplavna varnost • neurejeno upravljanje z vaškimi vodovodi, dotrajanost obstoječih vodovodnih sistemov • manjša naselja brez kanalizacijskih sistemov in ČN • prevelika poraba energije glede na proizvedeno dodano vrednost • nezadostna informiranost o obnovljivih virih energije • slabo razvita IKT v manjših zaselkih <p>dediščina območja</p> <ul style="list-style-type: none"> • propadanje in izginjanje kulturne dediščine zaradi pomanjkanja sredstev za obnovo in ohranjanje • izgubljanje etnološke dediščine zaradi neustreznega pristopa do nje <p>človeški viri, družbeno okolje</p> <ul style="list-style-type: none"> • nizka stopnja izobrazbe/usposobljenosti prebivalcev • slaba starostna in izobrazbena struktura kmetov • praznjenje hribovskih območij • brezposelnost višja od slovenskega

<p>Konjice, SIC Slovenske Konjice in LU Šentjur kot izobraževalnih središč</p> <ul style="list-style-type: none"> • visok delež mladih, ki študira • aktivno društveno življenje in številne prireditve • še prisotno prostovoljstvo • že razvito medsebojno sodelovanje v okviru RPP/LAS, ki deluje na osnovi pristopa od spodaj navzgor • vzpostavljeno osnovno podporno okolje za razvoj (za potrebe podjetij, kmetij, lokalnih skupnosti ...) • lokalna znanja in veščine vezane na tradicionalne dejavnosti in rabo lokalnih virov <p>gospodarstvo, turizem</p> <ul style="list-style-type: none"> • tradicija obrtništva in industrije • prilagodljivost malih podjetij • ustaljene izvozne poti večjih gospodarskih subjektov • precejšnja stopnja internacionalizacije gospodarstva (industrija, turizem) • razvit zdraviliški (Dobrna, Zreče) in zimsko-športni (Rogla) turizem • delno razvita turistična ponudba podeželja (VTC, kmečki turizem) • podpora lokalnih skupnosti gospodarskemu razvoju in razvoju turizma <p>kmetijstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • močno prisotna tradicija kmetovanja • prisotno ekološko kmetijstvo in integrirana pridelava • ohranjene nekatere stare sorte in tradicionalna znanja predelave posameznih proizvodov • aktivna stanovska društva in združenja • zaloge lesa in lesne biomase 	<p>povprečja</p> <ul style="list-style-type: none"> • neusklajenost ponudbe in povpraševanja po delovni sili • visoka stopnja brezposelnosti žensk in mladih • beg možganov, še posebej mladih (pomanjkanje strokovnih kadrov in delovnih mest zanje) • nezainteresiranost mladih za vpis v kmetijske in agroživilske smeri • nezadostne možnosti za dejavnosti mladih • nezadostno razvito podporno okolje za razvoj • nezadostno razvito vseživljenjsko učenje • velika prisotnost negativnih pojavov (alkoholizem, druge vrste odvisnosti, samomorilnost ...) <p>gospodarstvo, turizem</p> <ul style="list-style-type: none"> • nizka dodana vrednost in šibka finančna moč gospodarstva za vlaganja v razvoj • pomanjkanje podjetnosti na podeželju • pomanjkanje ugodnih finančnih virov za razvojne projekte podjetij • slabo razvita podjetniška kultura, slabo povezovanje med podjetji • premajhna prepoznavnost območja kot turistične destinacije • slabo razvita dopolnilna ponudba in nepovezanost turistične ponudbe <p>kmetijstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • majhnost in ekonomska šibkost ter nekonkurenčnost kmetij • nezadostna povezanost in sodelovanje kmetijskih proizvajalcev • premalo razvite dopolnilne dejavnosti • nerazviti lokalno tipični proizvodi • nerazvite oz. neprepoznavne lokalne blagovne znamke • nerazvitost lokalnih oskrbnih verig/nepovezanost s turističnimi podjetji
---	---

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<p>okolje in infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • podpora EU zaščiti in varovanju okolja • izkoriščanje lesne biomase in drugih obnovljivih virov energije • razvoj ločenega zbiranja odpadkov pri izvoru • zagotovitev dodatnih vodnih virov • pridobivanje EU sredstev za reševanje problemov na področju komunalne infrastrukture • 3. razvojna os kot nacionalni infrastrukturni in razvojni projekt • ureditev mreže kolesarskih poti • razvoj IKT ter širokopasovnega dostopa do interneta povsod • izgradnja novih baznih postaj mobilne telefonije <p>dediščina območja</p> <ul style="list-style-type: none"> • povezovanje naravne in kulturne dediščine z gospodarskim razvojem, še posebej z razvojem turizma • razvoj kulturnega turizma, ekoturizma, eduteinmenta, kar omogoča vključevanje dediščine v turistično ponudbo • pridobivanje nepovratnih sredstev za obnovo in razvoj dediščine <p>človeški viri, družbeno okolje</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj novih oblik izobraževanja in usposabljanja, novih programov • razvoj vseživljenjskega učenja, novih programov in institucij na področju usposabljanja in izobraževanja • zadržanje mladih perspektivnih kadrov na območju, z zagotovitvijo možnosti zaposlitve in ustreznih bivalnih pogojev • razvoj primerne okolja za aktivno delovanje mladih in žensk • razvoj različnih oblik prostovoljnega dela in podpora razvoju NVO • promocija zdravja/zdravega načina življenja 	<p>okolje in infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • slabšanje oskrbe podeželja z javnimi storitvami in s tem slabšanje dostopnosti storitev za podeželsko prebivalstvo • nezmožnost občin zagotoviti sredstva za izgradnjo potrebne komunalne in cestne infrastrukture • nezadostna vlaganja države v prometno infrastrukturo na območju • nezadostna ponudba zemljišč za razvoj gospodarstva • nepripravljenost države, da sofinancira izgradnjo manjših infrastrukturnih sistemov iz EU virov (komunala, voda, promet) • možnost onesnaženja podtalnice iz točkovnih in razpršenih virov onesnaženja • neizvedena sanacija lokalnih odlagališč • nadaljnje onesnaževanje okolja zaradi neizgradnje potrebne komunalne infrastrukture • nezadostna podpora rabi obnovljivih virov energije <p>dediščina območja</p> <ul style="list-style-type: none"> • nezadostna podpora države ohranjanju in obnavljanju kulturne dediščine • propadanje objektov kulturne dediščine in izguba identitete območja • zahtevana previsoka stopnja lastne participacije pri pridobivanju nepovratnih sredstev <p>človeški viri, družbeno okolje</p> <ul style="list-style-type: none"> • prenizka zavest o potrebnosti vseživljenjskega učenja • prepočasno prilagajanje izobraževalnih programov in programov usposabljanja spremenjenim potrebam • nadaljevanje izseljevanja mladih s podeželja in njihova nemotiviranost za delo na kmetiji • nepriljavno okolje za mlade (pomanjkanje delovnih mest, nepriljavnost družbenega okolja, pomanjkanje stanovanj ...) • zmanjševanje obsega izvajanja javnih storitev na podeželju (podružnične šole, vrtci, zdravstvena oskrba ...) zaradi racionalizacije

gospodarstvo, turizem

- povezovanje podjetij, institucij, posameznikov, njihovega znanja, kapitala in razvojnih projektov
- razvoj različnih dejavnosti na načelih trajnostnega razvoja
- finančne spodbude za razvoj podjetništva na podeželju in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
- tehnološki razvoj podjetij, uvajanje novih proizvodnih procesov in razvoj novih proizvodov in storitev
- inovativno izkoriščenje lokalnih virov (les, kamen ...) ter njihovo vključevanje v gospodarske dejavnosti in turizem
- internacionalizacija gospodarstva in širitev poslovanja na tuje trge, tudi MSP
- rast povpraševanja po ekoturizmu, doživljajskem turizmu, podeželskem turizmu
- razvoj turizma na podeželju in njegovo povezovanje s turističnimi centri, nadaljnji razvoj zdraviliškega turizma

kmetijstvo

- predelava kmetijskih pridelkov (sadja, mleka, zelišč, gozdnih sadežev, mesa ...) v povezavi z rastočim povpraševanjem po domačih proizvodih
- razvoj sonaravnega kmetijstva v povezavi s povečanim povpraševanjem po zdravi hrani
- razvoj lokalno tipičnih proizvodov skozi povezovanje kmetijstva in turizma, obrti in drugih dejavnosti
- razvoj in zaščita produktov višje kakovosti ter lokalnih blagovnih znamk
- čezmejno sodelovanje, sodelovanje v iniciativah EU

gospodarstvo, turizem

- premajhno zanimanje za poklice, ki jih potrebuje gospodarstvo za svoj razvoj
- nezmožnost pridobivanja delavcev za deficitarne poklice iz drugih okolij
- nadaljnje krčenje delovnih mest v panogah v prestrukturiranju (lesna industrija, živilstvo, kovinska industrija)
- premajhna podpora razvoju MSP in mikro podjetjem
- premajhno koriščenje podpor zaradi prezahtevnih finančnih pogojev z vidika deleža sofinanciranja in zalaganja lastnih sredstev za celotno izvedbo projekta
- selitev podjetij in delovnih mest z območja zaradi pritiskov internacionalizacije
- zapiranje podjetij zaradi prehude cenovne konkurence tujih proizvajalcev (azijskih, vzhodnoevropskih ...)

kmetijstvo

- opuščanje kmetovanja in propadanje manjših kmetij zaradi ekonomskih razlogov
- neustrezna (preveč omejevalna) zakonodaja z vidika razvoja dopolnilnih dejavnosti
- nesposobnost koriščenja evropskih in državnih sredstev zaradi ekonomske šibkosti kmetij in območja
- prevlada cenejših tujih proizvodov in pridelkov na domačem trgu
- nadaljevanje okolju škodljivih praks kmetovanja

2.2 SKUPNA SWOT ANALIZA OBMOČJA LAS

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • raznoliko in ohranjeno naravno okolje z visoko stopnjo biotske pestrosti • ohranjeni naravni viri (gozd, voda, zrak ...) • zanimiva in raznolika kulturna krajina • bogata naravna in kulturna dediščina • lokalna znanja in veščine vezane na tradicionalne dejavnosti in rabo lokalnih virov • aktivno društveno življenje in številne prireditve ter še zmeraj prisotno prostovoljstvo • medsebojna povezanost in delujoče partnerstvo, ki gradi na pristopu od spodaj navzgor k celostnemu razvoju podeželja • razvito medsebojno sodelovanje med različnimi akterji v okviru RPP/LAS • razvit zdraviliški (Dobrna, Zreče) in zimsko-športni (Rogla) turizem • delno razvita turistična ponudba podeželja (VTC, kmečki turizem, idr.) • prisotno ekološko kmetijstvo in ugodni okoljski pogoji za njegov nadaljnji razvoj • prisotnost obrti in malega podjetništva na območju • nekatera uspešna srednje velika lokalna podjetja, ki so tesno povezana z lokalnim okoljem • vzpostavljena osnovno podpora okolje za razvoj (za potrebe podjetij, kmetij, lokalnih skupnosti ...) 	<ul style="list-style-type: none"> • nezadostna infrastrukturna opremljenost podeželja (komunalna, prometna, IKT ...) neugodne prometne povezave, neurejene kolesarske povezave) • propadanje in izginjanje kulturne dediščine zaradi pomanjkanja sredstev za obnovo in neustreznega pristopa do nje • nezadostne možnosti zaposlitve, še posebej izobraženih mladih, manj izobraženih starejših in žensk ter podzaposlenost v kmetijstvu • praznjenje hribovskih območij • nizka stopnja izobrazbe/usposobljenosti prebivalstva in nezadostno razvito vseživljenjsko učenje • nizka dodana vrednost in šibka finančna moč gospodarstva in kmetijstva za vlaganja v razvoj • pomanjkanje ugodnih finančnih virov za razvojne projekte podjetij/kmetij • nezadostno razvito podjetništvo/podjetniška kultura • nerazvitost horizontalnih in vertikalnih proizvodno-tržnih povezav • nepovezanost turistične ponudbe in slabo razvita dopolnilna ponudba velikim turističnim centrom • nerazviti lokalno tipični proizvodi in lokalne blagovne znamke • nezadostno razvite dopolnilne dejavnosti in ekonomska diverzifikacija podeželja • nezadostno razvito podporno okolje za razvoj

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • razvoj sonaravnega turizma na podeželju v povezavi z razvijanjem ponudbe velikih turističnih centrov • razvijanje povezave med urbanim in ruralnim ter večanje interesa z a aktivno preživljanje prostega časa na podeželju • inovativno izkoriščanje lokalnih virov (les, kamen, tradicionalna obrt, etnološka, naravna, kulturna dediščina ...) v gospodarske namene • razvoj novih oblik in načinov (samo)izobraževanja in usposabljanja s pomočjo IKT • razvoj lokalno tipičnih proizvodov skozi povezovanje kmetijstva in turizma, obrti in drugih dejavnosti • razvoj in zaščita produktov višje kakovosti ter lokalnih blagovnih znamk • rast povpraševanja po kvalitetnih domačih pridelkih in prehrabnenih proizvodih • krepitev sodelovanja in povezovanja med partnerji znotraj območja • priložnost, uveljaviti resnične spremembe skozi Leader. • sodelovanje navzven, z drugimi regijami in partnerji iz Slovenije in tujine 	<ul style="list-style-type: none"> • slabšanje oskrbe podeželja z javnimi storitvami in s tem slabšanje dostopnosti storitev za podeželsko prebivalstvo • nezmožnost občin, da izgradijo potrebno infrastrukturo na podeželju • propadanje objektov kulturne dediščine in izguba identitete območja • nadaljevanje izseljevanja mladih s podeželja in praznjenja hribovskih predelov • nadaljnje krčenje delovnih mest in selitev podjetij in delovnih mest z območja zaradi pritiskov internacionalizacije • neustrezna (preveč omejevalna) zakonodaja z vidika razvoja dopolnilnih dejavnosti • nezmožnost koriščenja evropskih in državnih sredstev zaradi finančne šibkosti nosilcev razvojnih projektov • opuščanje kmetovanja in tradicionalnega načina življenja ter izguba identitete območja • nadaljevanje zaraščanja kulturne krajine • prevlada cenovno ugodnejše uvoženih kmetijskih pridelkov in živilskih proizvodov na lokalnem trgu • zapiranje vase

Spoznanja SWOT analize, predvsem tista ključna, strnjena v skupni SWOT analizi, so bila **podlaga** delovnim skupinam **za pripravo programov in ukrepov v okviru razvojne strategije**. Cilj, ki smo ga s pripravo programskega dela razvojne strategije zasledovali je, izrabiti svoje prednosti, jih s prihodnjimi aktivnostmi še okrepiti in odpraviti ali vsaj zmanjšati svoje slabosti, ki nam otežujejo doseganje razvojnih ciljev. Pri tem smo ves čas stremeli k temu, da bi tudi s podporo ukrepov iz razvojne strategije podprli izkoriščanje naših razvojnih priložnosti ter poskušali vnaprej proaktivno zmanjševati negativen vpliv nevarnosti na uresničevanje in doseganje zastavljenih ciljev.

3 VIZIJA IN CILJI

Izhodišče za oblikovanje vizije je območje s svojimi prednostmi in slabostmi, potenciali in problemi, posebnostmi in deficiti. Območje označujejo predvsem naslednje stvari :

- pestro in ohranjeno naravno okolje in viri,
- bogata in raznolika naravna in kulturna dediščina,
- tradicionalni kmečki in vaški značaj območja,
- opiranje na lastne sile in usmerjenost v prihodnost.

Namen lokalne razvojne strategije (LRS) je:

- krepiti socialni kapital z razvijanjem sodelovanja med javnim, zasebnim in ekonomskim sektorjem ter vzpostavitev učinkovite mreže podpornih institucij, s ciljem, da bi s skupnim delovanjem izboljšali razmere na našem podeželju,
- krepiti gospodarsko moč območja z razvijanjem kmetijskih in vseh drugih dejavnosti, ki so skladne s cilji trajnostnega razvoja,
- razviti podjetniško miselnost in kulturo ter spodbujati razvoj podjetništva ter podjetniško prenavo podeželja, predvsem na področju malega podjetništva in obrti,
- zagotoviti prebivalcem ustrezno kvaliteto življenja ter s tem ohranjati poseljenost podeželja.

Motiv za vključevanje posameznikov in organizacij za vključevanje v LAS ter v procese priprave in izvajanja LRS je razvijanje medsebojnega sodelovanja in partnerstva, oblikovanega s ciljem, da se območju zagotovi pogoje za nadaljnji razvoj, predvsem z vidika razvijanja novih dejavnosti, novih proizvodov in s tem tudi odpiranja novih kvalitetnih delovnih mest, ki bodo lokalnemu prebivalstvu omogočala ustrezne pogoje za življenje v domačem kraju.

3.1 IZBRANA TEMA IN CILJI

Izbrani temi: Razvoj in trženje lokalno tipičnih produktov ter povezovanje kulturne in naravne dediščine s turizmom

Območje, ki je povezano v LAS, je notranje zelo raznoliko, vendar je bil dosežen konsenz, da se je potrebno usmeriti v prihodnost, za katero se že kažejo novi obrisi razmerja med urbanim in ruralnim, med mestom in podeželjem. Znotraj tega konteksta se spreminja vloga podeželja, narava dejavnosti na podeželju kot tudi sama podoba in način življenja na podeželju. Območje želi aktivno sooblikovati svojo novo podobo in se vključiti v procese, ki jih lahko zaznavamo na tem področju izhajajoč pori tem iz svoje bogate tradicije. Zato smo se na delavnici med številnimi predlogi različnih sloganov odločile za slogan »Razvijamo prihodnost s tradicijo«, da bi tako tudi s sloganom izrazili našo usmerjenost v prihodnost in potrebo ustvariti pogoje, da bo ta prihodnost skladna z našimi potrebami in hotenji.

Slogan

RAZVIJAMO PRIHODNOST S TRADICIJO

Vizija

S skupnimi močmi na podlagi tradicije, bogate naravne in kulturne dediščine naših prednikov ter podjetnosti prebivalcev krepi gospodarsko moč našega podeželja ter njegovo prepoznavnost kot območja, ki je znalo na inovativen način uspešno spojiti preteklost s prihodnostjo in pri tem ohraniti in nadgraditi svojo podeželsko identiteto.

Strateški cilji

Na podlagi vizije razvoja zasledujemo naslednje cilje:

- razviti inovativne načine uporabe lokalne tradicije pri razvijanju novih proizvodov in storitev na območju, ki bodo ustvarjali nova delovna mesta,
- razviti trajnostno turistično-rekreativno ponudbo podeželja z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov,
- razviti medsektorsko povezovanje pri razvijanju in trženju lokalno tipičnih proizvodov, še posebej turizma, kmetijstva, gozdarstva, obrti, turizma, naravovarstva in kulture,
- razviti lastne blagovne znamke za zagotovitev večje prepoznavnosti proizvodov in inovativne trženjske poti,
- razviti in uveljaviti vrednote učeče se, inovativne in odprte družbe, ki je sposobna na podlagi prevrednotenja lastne tradicije razvijati nove dejavnosti in nove načine življenja in dela,
- ohranjati in krepi specifično podeželsko identiteto območja,
- zagotoviti ustrezno družbeno in fizično infrastrukturo za bivanje in delo,
- krepi podporno okolje za razvoj,
- krepi sodelovanje z drugimi območji doma in Evropi ter biti aktiven član nacionalnih in evropskih mrež.

Lokalna razvojna strategija povezuje:

- modrost in vedenje starejših z znanjem in inovativnostjo mladih,
- kulturno dediščino preteklih rodov s sodobnimi načini kulturnega izražanja, gospodarskega in družbenega življenja,
- ohranjanje narave z razvojem sonaravnih gospodarskih dejavnosti,
- posameznika s skupnostjo, saj bomo le skupaj zmogli ohranjati in razvijati naše podeželje,
- kmetijske proizvajalce in druga podjetja med seboj, da bodo tudi skozi skupno proizvodnjo in trženje uspešno nastopali na trgu.

Vizijo in cilje bomo uresničevali skozi izvajanje v nadaljevanju opredeljenih programov, ukrepov in aktivnosti, s katerimi želimo dolgoročno prispevati k razvoju območja oz. **vzpostaviti trajne temelje za dolgoročni celostni trajnostni razvoj območja, ki bo temeljil prvenstveno na lokalnih do sedaj premalo izkoriščenih virih**, tako naravnih kot družbenih in človeških potencialih, ter bo obenem ne samo **ohranjal** ampak tam, kjer je to mogoče **in** potrebno, **izboljševal stanje okolja**, s tam ko bo podpiral razvoj dejavnosti, ki so skladne z visokimi okoljskimi standardi in zahtevami ter podpiral ukrepe za zmanjševanje negativnih vplivov že obstoječih dejavnosti na okolje. Pri tem izhajamo iz ključne podmene, da **šteje vsak posameznik**, zato si bomo **prizadevali za aktivno sodelovanje vseh, še posebej pa skupin, ki so pogosto potisnjene na družbeno obrobje** (mladi, ženske, starejši, invalidi in druge ranljive skupine), da si bodo tako z lastnim (so)delovanjem ustvarile enakopravnejše pogoje v prihodnje.

3.2 RAZVOJNI PROGRAMI IN UKREPI

Program 1	POVEZOVANJE TRADICIJE IN INOVATIVNOSTI PRI RAZVIJANJU NOVIH PROIZVODOV IN STORITEV
Ukrep 1.1	Spodbujanje in razvijanje inovativnosti
Ukrep 1.2	Evidentiranje in valorizacija različnih vrst dediščine
Ukrep 1.3	Spodbujanje redesigna obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanja novih
Program 2	RAZVOJ TURIZMA Z IZKORIŠČANJEM NARAVNIH IN KULTURNIH POTENCIALOV OBMOČJA
Ukrep 2.1	Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov
Ukrep 2.2	Razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov
Ukrep 2.3	Razvoj turizma na kmetijah
Ukrep 2.4	Razvoj turistične infrastrukture
Program 3	RAZVOJ LOKALNO TIPIČNIH PRODUKTOV, BLAGOVNIH ZNAMK IN TRŽENJA
Ukrep 3.1	Razvoj lokalno tipičnih proizvodov
Ukrep 3.2	Razvoj blagovnih znamk
Ukrep 3.3	Razvoj trženja
Program 4	RAZVOJ UČEČE SE DRUŽBE
Ukrep 4.1	Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja
Ukrep 4.2	Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja
Ukrep 4.3	Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih
Program 5	RAZVOJ FIZIČNE IN DRUŽBENE INFRASTRUKTURE
Ukrep 5.1	Fizična infrastruktura
Ukrep 5.2	Družbena infrastruktura
Program 6	RAZVOJ PODPORNEGA OKOLJA
Ukrep 6.1	Delovanje LAS
Ukrep 6.2	Pridobivanje strokovnih znanj
Ukrep 6.3	Animacija območja
Ukrep 6.4	Razvoj in sodelovanje podpornih institucij
Program 7	RAZVOJ SODELOVANJA Z DRUGIMI OBMOČJI
Ukrep 7.1	Čezmejno sodelovanje
Ukrep 7.2	Medregijsko sodelovanje

PROGRAM 1: POVEZOVANJE TRADICIJE IN INOVATIVNOSTI PRI RAZVIJANJU NOVIH PROIZVODOV IN STORITEV

Območje ima bogato snovno in nesnovno dediščino, ki je le deloma še živa, deloma pa je del dediščinske zakladnice, ki je na voljo skozi različne muzeje, zbirke, zapise, študije itd. Na tej tradiciji gradijo izdelovalci izdelkov domače obrti in kulturno-umetniška društva, vendar velikokrat na premalo inovativen način. Z inovativnimi pristopi se bo nadgradilo tradicionalne proizvode in obenem na osnovi ohranjenih znanj, materialov in poznavanja modernih trendov in potreb razvijalo nove proizvode in storitve. S tem bo območje hkrati ohranjalo, krepilo in razvijalo tudi svojo identiteto.

Strateški cilj:

- razviti inovativne načine uporabe lokalne tradicije pri razvijanju novih proizvodov in storitev na območju, ki bodo ustvarjali nova delovna mesta oz. ohranjali obstoječa

Operativni cilji	Kazalniki rezultatov in učinkov	Začetna vrednost	Ciljna vrednost
Razviti novi/prenovljeni proizvodi/storitve	Število novih/prenovljenih proizvodov	0	6
Razvita/ohranjena nova delovna mesta	Število novih/ohranjenih delovnih mest	0	3

Ciljne skupine:

- proizvajalci obstoječih tradicionalnih proizvodov (kmetje, obrtniki, posamezniki ...)
- nosilci tradicionalnih znanj in veščin
- organizatorji lokalnih prireditev, skrbniki dediščinskih zbirk
- **mladi** (oblikovalci, razvijalci, umetniki, študenti, ostali z idejami)
- šole, drugi nosilci usposabljanj in izobraževanj
- potencialni proizvajalci novih proizvodov (kmetje, obrtniki, podjetniki, študenti ...)
- gospodarska združenja (obrtne zbornice itd.)
- društva, različne druge organizacije in zavodi
- prebivalci, še posebej, **brezposelni, ženske, starejši, invalidi**
- lokalne skupnosti

Ostali kazalniki rezultatov:

- število novih/prenovljenih proizvodov/storitev
- število ohranjenih/novih delovnih mest
- število vseh inovativnih predlogov
- število sprejetih inovativnih predlogov
- število izvedenih delavnic/izobraževanj/usposabljanj
- število udeležencev na delavnicah/izobraževanjih/usposabljanjih
- število vključenih proizvajalcev/proizvodov/storitev v prenavo

Zastavljena prioriteta se bo udejanjala skozi naslednje ukrepe:

- spodbujanje in razvijanje inovativnosti
- evidentiranje in valorizacija različnih vrst dediščine
- spodbujanje prenove obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanja novih

Ukrep 1.1: Spodbujanje in razvijanje inovativnosti

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti proizvode z višjo dodano vrednostjo ■ povečati inovativnost proizvajalcev/oblikovalcev ■ povečati dohodek proizvajalcev ■ povečati raznolikost ponudbe
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ izvajanje aktivnosti za promocijo inovativnosti in razvoj kulture inovativnosti na območju ■ vzpostavitev podpornega sistema za razvoj inovativnosti ■ izvajanje usposabljanj/izobraževanj za ciljne skupine ■ izvajanje natečajev in drugih oblik razvijanja inovativnih predlogov ■ razvijanje novih proizvodov ■ razvijanje prenovljenih proizvodov

Ukrep 1.2: Evidentiranje in valorizacija različnih vrst dediščine

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ identificirati dediščinske razvojne potenciale ■ razviti proizvode z višjo dodano vrednostjo ■ povečati inovativnost proizvajalcev/oblikovalcev ■ povečati dohodek proizvajalcev ■ povečati raznolikost ponudbe
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ tabori, delavnice ■ evidentiranje različnih vrst snovne dediščine (rokodelski izdelki, jedi, tradicionalna oblačila, orodja, okraski, spominki, stavbarstvo ...) ■ evidentiranje različnih vrst nesovne dediščine (znanja in veščine izdelovalcev, običaji, prireditve, ustno izročilo ...) ■ valoriziranje dediščine z vidika sodobnih potreb in trendov ■ izdelava predlogov o možnostih uporabe dediščine za nove izdelke/storitve

Ukrep 1.3: Spodbujanje preнове obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanja novih

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti proizvode z višjo dodano vrednostjo ■ povečati inovativnost proizvajalcev/oblikovalcev ■ povečati dohodek proizvajalcev ■ povečati raznolikost ponudbe ■ ustvariti nova/ohraniti obstoječa delovna mesta ■ krepiti in razvijati identiteto območja
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ animiranje obstoječih proizvajalcev ■ animiranje potencialnih proizvajalcev ■ spodbujanje inovacij ■ povezovanje inovatorjev in proizvajalcev ■ izdelava prototipov ■ testiranje povpraševanja ■ trženje/razstave/sejmi

PROGRAM 2: RAZVOJ TURIZMA Z IZKORIŠČANJEM NARAVNIH IN KULTURNIH POTENCIALOV OBMOČJA

Turizem je pomembna gospodarska panoga na območju, vendar preveč omejena na večja turistična središča. Bogata kulturna in naravna dediščina sta le deloma vključujeta v turistično ponudbo. Z razvijanjem ekoturizma je mogoče povezati skrb za ohranjanje narave in biotske pestrosti z razvojem ekokmetijstva in razvijanjem drugih ekoproizvodov, ter jih oblikovati v bogato in raznovrstno ekoturistično ponudbo. Ob hkratnem razvoju kulturno-turistične ponudbe, v katero se lahko vključuje bogata in raznovrstna kulturna dediščina območja, je mogoče obe vrsti turizma povezati, saj je tudi kulturna dediščina območja v veliki meri v preteklosti nastajala na sonaraven način, kar še povečuje njeno vrednost.

Strateški cilj:

- razviti trajnostno turistično-rekreativno ponudbo podeželja z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov

Operativni cilji	Kazalniki rezultatov in učinkov	Začetna vrednost	Ciljna vrednost
Razvita nova turistična ponudba	Število novih ekoturističnih produktov	0	4
	Število novih kulturno-turističnih produktov	0	3
	Število novih turističnih kmetij	0	4
	Število urejenih tematskih poti	0	4
	Povečanje števila turistov (indeks)	100	120
Ustvarjena nova delovna mesta v turizmu in vezana na turizem	Število ohranjenih/novih delovnih mest	0	4

Ciljne skupine:

- turistični ponudniki (turistične kmetije, hoteli, terme, gostinci, lastniki objektov kulturne in naravne dediščine ...)
- kmetje (še posebej ekološki), lastniki gozdov
- obrtniki, proizvajalci lokalnih proizvodov
- proizvajalci obstoječih tradicionalnih proizvodov
- občine, TIC-i, drugi zavodi in organizacije vezane na področje
- turistična društva
- **društva kmečkih žena in društva podeželske mladine**
- prebivalci, se posebej **brezposelni, mladi, ženske, starejši**
- turisti, obiskovalci

Ostali kazalniki:

- število ekoturističnih produktov
- število kulturno-turističnih produktov
- število vključenih ponudnikov v integralne turistične produkte
- število novih tematskih poti
- število na novo vključenih objektov naravne in kulturne dediščine v turistično ponudbo
- število obiskovalcev objektov
- število na novo urejenih objektov za potrebe vključitve v turistično ponudbo
- število prireditev/dogodkov
- število obiskovalcev na dogodkih
- število izdanih promocijskih materialov
- število novih delovnih mest

Zastavljena prioriteta se bo udejanjala skozi naslednje ukrepe:

- razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov
- razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov
- razvoj turizma na kmetijah
- razvoj turistične infrastrukture

Ukrep 2.1: Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti ekoturizem na območju ■ povezati turizem in ostale dejavnosti na območju ■ povečati pestrost turistične ponudbe ■ povečati število turistov na območju ■ povečati dohodek iz turizma ■ zagotoviti večjo prepoznavnost območja kot turistične destinacije
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ spodbujanje razvoja ekokmetijstva in drugih sonaravnih dejavnosti ■ razvijanje integralnih eko-turističnih produktov ■ razvijanje povezovanja med ponudniki ■ razvijanje skupne promocije in skupnega trženja ■ razvijanje in spodbujanje usposabljanja in izobraževanja

Ukrep 2.2: Razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti kulturni turizem na območju ■ povečati pestrost turistične ponudbe ■ povečati število turistov na območju ■ povečati dohodek iz turizma ■ zagotoviti večjo prepoznavnost območja kot turistične destinacije
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ spodbujanje razvoja kulturnega turizma na območju ■ povezati turizem in kulturo v skupen turistični produkt ■ spodbujanje priprave in organizacije kulturno-turističnih prireditev ■ promocija in trženje ■ usposabljanje in izobraževanje

Ukrep 2.3: Razvoj turizma na kmetijah

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ povečati število turističnih kmetij ■ povečati dohodek od turizma na kmetiji ■ povečati pestrost ponudbe na tem segmentu ■ izboljšati kakovost ponudbe na kmetijah
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ spodbujanje razvoja turističnih kmetij ■ vključevanje turističnih kmetij v prenovalno proizvodov/storitev ■ razvijanje nove ponudbe/storitev na kmetijah ■ povezovanje TK z okoljem s oblikovanjem širših turističnih produktov ■ usposabljanje za potrebe turistične dejavnosti

Ukrep 2.4: Razvoj turistične infrastrukture

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ povečati obisk turistov ■ zagotoviti kvalitetno turistično infrastrukturo ■ povečati dohodek iz turizma ■ revitalizirati objekte kulturne dediščine za potrebe turizma ■ urediti območja varovanja narave primerno za obiskovalce
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ urejanje tematskih poti ■ urejanje počivališč, razgledišč itd. ■ postavitve majhne turistične signalizacije ■ urejanje objektov naravne in kulturne dediščine ■ urejanje in izgradnja (novih) turističnih kapacitet na kmetijah

PROGRAM 3: RAZVOJ LOKALNO TIPIČNIH PRODUKTOV, BLAGOVNIH ZNAMK IN TRŽENJA

Območje je preteklosti premalo izkoristilo svoje naravne in kulturne danosti in ni razvilo prepoznavnih lokalno tipičnih produktov in blagovnih znamk, ki bi odpirale možnost prodaje proizvodov z višje kvalitete in z višjo dodano vrednostjo. Čeprav nekaj tovrstnih produktov obstaja, niso prepoznani kot taki in zato tudi nimajo posebne vrednosti. Pogosto zaradi sektorske razdrobljenosti med proizvajalci in potencialnimi partnerji in njihovimi lokalnimi kupci, ki bi jih tržili turistu ali drugemu kupcu, ni povezav. Poleg tradicionalnih lokalno tipičnih proizvodov se bo upoštevajoč razmere na trgu razvijalo tudi nove na podlagi izrabe lokalnih virov ter sodelovanja med različnimi sektorji. Obenem se bo nadgradilo že razvite blagovne znamke in razvilo nove, skupaj z inovativnimi načini trženja, kar bo omogočalo večjo prepoznavnost in s tem tudi prodajo lokalnih proizvodov.

Strateški cilji:

- razviti medsektorsko povezovanje pri razvijanju in trženju lokalno tipičnih proizvodov, še posebej turizma, kmetijstva, gozdarstva, obrti, turizma, naravovarstva in kulture
- razviti lastne blagovne znamke za zagotovitev večje prepoznavnosti proizvodov in inovativne trženjske poti
- ohranjati in krepiti specifično podeželsko identiteto območja

Operativni cilji	Kazalniki rezultatov in učinkov	Začetna vrednost	Ciljna vrednost
Razviti lokalno tipični produkti	Število lokalno tipičnih produktov	0	3
Razvite blagovne znamke	Število blagovnih znamk	0	2

Ciljne skupine:

- proizvajalci obstoječih tradicionalnih proizvodov
- nosilci znanj in veščin vezanih na izdelavo tradicionalnih proizvodov
- kmetje, obrtniki, podjetniki, trgovci
- **brezposelni, mladi, ženske, starejši, invalidi**
- združenja, društva, druge gospodarske in negospodarske organizacije
- turisti, obiskovalci, drugi kupci

Ostali kazalniki:

- število lokalno tipičnih proizvodov
- število novih/ohranjenih delovnih mest
- število promocijskih aktivnosti
- število udeležencev aktivnosti
- število vzpostavljenih medsektorskih povezav
- število blagovnih znamk
- število proizvodov, ki se tržijo v okviru blagovne znamke
- število izvedenih trženjskih aktivnosti

Zastavljena prioriteta se bo udejanjala skozi naslednje ukrepe:

- razvoj lokalno tipičnih proizvodov

- razvoj blagovnih znamk
- razvoj trženja

Ukrep 3.1: Razvoj lokalno tipičnih proizvodov

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti lokalno tipične proizvode ■ razviti medsektorske povezave ■ povečati uporabo lokalnih virov
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ razvijanje medsektorskih povezav pri razvoju, proizvodnji in trženju lokalno tipičnih proizvodov ■ spodbujanje razvoja in razvoj lokalno tipičnih proizvodov ■ oblikovanje podpornega sistema razvoju lokalno tipičnih proizvodov ■ razvoj sistema trženja lokalno tipičnih proizvodov

Ukrep 3.2: Razvoj blagovnih znamk

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ povečati prepoznavnost lokalnih proizvodov in storitev ■ povečati dodano vrednost pri lokalnih proizvodih in storitvah ■ povečati dohodek od prodaje lokalnih proizvodov in storitev
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ nadgraditev obstoječe blagovne znamke ■ razvoj novih blagovnih znamk glede na značaj proizvodov in zahteve trga

Ukrep 3.3: Razvoj trženja

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ povečati prodajo lokalnih proizvodov ■ povečati prihodek od prodaje ■ povečati ceno lokalnih proizvodov ■ povečati prepoznavnost lokalnih proizvodov
Kazalniki rezultata	<ul style="list-style-type: none"> ■ velikost urejenih površin ■ število novih podjetij v conah ■ število novih delovnih mest v conah
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti sistem trženja in promocije lokalno tipičnih proizvodov ■ razviti sistem trženja in promocije blagovnih znamk ■ razvoj novih trženjskih poti
Ciljne skupine	<ul style="list-style-type: none"> ■ priprava in izvedba programov za spodbujanje inovativnosti

PROGRAM 4: RAZVOJ UČEČE SE DRUŽBE

Kvaliteta človeških virov je bistvenega pomena za razvoj območja, skupaj z razvitim socialnim kapitalom. Izobrazbena struktura prebivalstva in zaposlenih na območju je šibka, zato jo je nujno izboljšati, tudi s ponudbo prenovljenih in povsem novih programov izobraževanja na različnih ravneh, ki bodo privlačni za mlade in bodo obenem zagotavljali območju potrebne kadre za razvoj. Nujno je na območju dvigniti raven zavedanja o nujnosti stalnega usposabljanja, učenja, nadgrajevanja svojih sposobnosti in znanja, ker lahko le tako na območju ustvarimo družbo znanja, ki je danes vse bolj nujni pogoj zagotavljanja gospodarskega razvoja, družbene blaginje in socialne kohezije. Podeželje je potrebno podjetniške preнове, tako na področju kmetijstva kot ostalih gospodarskih dejavnosti. Izboljšanje razvojnega potenciala območja je mogoče skozi dvig usposobljenosti in zaposlitvenih možnosti prebivalstva, organiziranje prilagojenega ciljnega usposabljanja, razvoj podjetniške kulture in kulture vseživljenjskega učenja. Pri tem je predvsem vključenost mladih, ki predstavljajo razvojni potencial območja in ranljivih družbenih skupin premajhna, zato je nujno poskrbeti za razvoj novih programov na tem področju. Še posebej to velja za mlade, ki morajo dobiti priložnost, da aktivno in enakopravno sodelujejo na vseh ravneh in da lahko razvijajo svojo ustvarjalnost skozi različne oblike aktivnosti.

Strateški cilj:

- dvigniti raven usposobljenosti ter razviti in uveljaviti vrednote učeče se, inovativne in odprte družbe, ki je sposobna na podlagi prevrednotenja lastne tradicije razvijati nove dejavnosti in nove načine življenja in dela

Operativni cilji	Kazalniki rezultatov in učinkov	Začetna vrednost	Ciljna vrednost
Višja usposobljenost	Število udeležencev usposabljanj	0	200
Novi programi usposabljanja	Število novih/prenovljenih programov usposabljanja	0	8
	Število dni usposabljanj	0	30

Ciljne skupine:

- kmetje, podjetja in podjetniki
- zaposleni, **podzaposlene osebe**
- **ženske, mladi** (vajenci, dijaki, študentje), **invalidi, starejši**
- **brezposelne osebe**
- prebivalci območja
- lokalne skupnosti, izobraževalne institucije
- druge gospodarske in negospodarske organizacije, društva, združenja
- podporno okolje za podjetništvo in razvoj podeželja

Ostali kazalniki:

- število izvedenih usposabljanj/izobraževanj/delavnic
- število udeležencev usposabljanj/izobraževanj/delavnic
- izobrazbena struktura prebivalcev starejših od 15 let
- izobrazbena struktura zaposlenih
- število novih in prenovljenih izobraževalnih programov

- število vključenih v različne oblike vseživljenjskega učenja
- število žensk/mladih/starejših vključenih v usposabljanja/izobraževanja

Zastavljena prioriteta se bo udejanjala skozi naslednje ukrepe:

- spodbujanje usposabljanja in izobraževanja
- spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja
- spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih

Ukrep 4.1: Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ povečati usposobljenost lokalnega prebivalstva ■ izboljšati izobrazbeno strukturo, ■ povečati zaposljivost, še posebej deprivilegiranih in ranljivih skupin ■ izboljšati karierne možnosti brezposelnih in drugih ■ dvigniti raven informiranosti in motiviranosti prebivalstva za učenje
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ razvoj novih programov rednega in izrednega izobraževanja v skladu s potrebami okolja ■ priprava in izvedba programov izobraževanj za različne ciljne skupine ■ priprava in izvedba programov usposabljanj za različne ciljne skupine ■ razvoj novih oblik usposabljanja in izobraževanja ■ razvoj učenja na daljavo

Ukrep 4.2: Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti kulturo vseživljenjskega učenja na območju ■ povečati pripravljenost starejših za učenje ■ razviti vrednote odprte družbe ■ razviti se v družbo znanja ■ dvigniti raven informiranosti in motiviranosti prebivalstva za učenje ■ uveljaviti koncept vseživljenjskega izobraževanja na območju
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ izvajanje animacijskih in promocijskih aktivnosti ■ razvijanje slušateljem prijaznih oblik učenja ■ razvijanje spodobnosti in veščin učenja ■ razvijanje inovativnih oblik učenja ■ prenos primerov dobrih praks

Ukrep 4.3: Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ povečati vključenost odraslih oseb v izobraževanje ■ izboljšati usposobljenost prebivalstva ■ izboljšati izobrazbeno strukturo ■ izboljšati funkcionalno pismenost
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ priprava in izvedba izobraževanj za odrasle ■ razvijanje inovativnih oblik izobraževanja odraslih

PROGRAM 5: RAZVOJ FIZIČNE IN DRUŽBENE INFRASTRUKTURE

Slaba infrastrukturna opremljenost območja predstavlja eno ključnih ovir hitrejšemu razvoju. Predvsem je nujno izboljšati prometne povezave znotraj območja in navezavo območja navzven. Obenem je potrebno vlagati tudi v komunalno infrastrukturo, saj kazalci kažejo veliko zaostajanje območja na tem področju, kar znižuje kvaliteto bivanja obenem pa lahko tudi ogrozi okolje in bogato naravno dediščino območja. Ena od prioritet območja je trajnostni razvoj in varovanje okolja in narave, za katero sta značilni izjemna biotska pestrost in sorazmerno ohranjena narava in okolje. Po drugi strani se pojavlja problem točkovnega in razpršenega onesnaževanja, ki ga je treba ustrezno reševati, v kolikor se želi ohraniti kvalitetno naravno okolje, zato so potrebna vlaganja v izgradnjo komunalne infrastrukture za odvajanje in čiščenje odpadnih vod. Prebivalstvu na celotnem območju je treba omogočiti oskrbo s kvalitetno pitno vodo, ki je sedaj na nekaterih območjih ni oz. je neustrezna. Za vnaprej je treba zagotoviti dodatne vodne vire, ki bodo omogočali neprekinjeno in zanesljivo oskrbo tudi v sušnih mesecih.

Tudi družbena infrastruktura ni povsod zadovoljiva, to še posebej velja za manjše vasi. Obenem pa obstaja nevarnost, da bodo visoki stroški vzdrževanja povzročili slabšanje kvalitete že obstoječe in delujoče družbene infrastrukture, z ekonomizacijo različnih socialnih in družbenih storitev pa se večajo tudi pritiski po ukinjanju tovrstnih storitev v manjših naseljih (podružnične osnovne šole, zdravstvene postaje, itd.), kar slabša dostopnost storitev za podeželsko prebivalstvo. Zato je treba iskati rešitve, ki bi ne samo ohranile, temveč izboljšale kvaliteto bivanja in življenja na podeželju.

Strateški cilj:

- zagotoviti ustrezno družbeno in fizično infrastrukturo za bivanje in delo

Operativni cilji	Kazalniki rezultatov in učinkov	Začetna vrednost	Ciljna vrednost
Izboljšana družbena infrastruktura	Št. novih/prenovljenih objektov	0	12
Izboljšana fizična infrastruktura	Št. prebivalcev, uporabnikov izboljšane fizične infrastrukture	0	10.000

Ciljne skupine:

- lokalne skupnosti (občine, krajevne skupnosti, vaške skupnosti)
- lokalni prebivalci (**mladi, ženske, starejši**, invalidi itd.)
- obiskovalci, turisti
- kmečka gospodarstva, podjetja, zaposleni na območju

Ostali kazalniki:

- delež gospodinjstev priključen na javno vodovodno omrežje
- delež PE priključenih na kanalizacijsko omrežje
- delež gospodinjstev vključenih v odvoz odpadkov
- kilometri zgrajenih in posodobljenih cest
- število uporabnikov obnovljivih virov energije
- število e-točk

Zastavljena prioriteta se bo udejanjala skozi naslednje ukrepe:

- fizična infrastruktura
- družbena infrastruktura

Ukrep 5.1: Fizična infrastruktura

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ zagotoviti učinkovito odvajanje in čiščenje odpadnih voda ■ zagotoviti oskrbo vseh prebivalcev s kvalitetno pitno vodo ■ zagotoviti učinkovit sistem ravnanja z odpadki ■ zagotoviti ustrezno prometno dostopnost in varnost ■ povečati delež izrabe obnovljivih virov energije
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ izgradnja in prenova kanalizacijskih sistemov in ČN ■ izgradnja in prenova vodovodnih sistemov ■ izvajanje rednega odvoza odpadkov, ureditev ekoloških otokov, uveljavitev ločenega zbiranja odpadkov ■ izgradnja sistemov, ki izkoriščajo obnovljive vire energije ■ osveščanje prebivalcev o okoljskih vprašanjih

Ukrep 5.2: Družbena infrastruktura

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ izboljšati kvaliteto družbene infrastrukture ■ zagotoviti enako dostopnost družbenih storitev vsem prebivalcem ■ zagotoviti pogoje za društveno dejavnost in druženje prebivalcev na podeželju ■ zagotoviti pogoje za športno-rekreativno dejavnost na podeželju ■ zagotoviti pogoje za krepitev socialnega kapitala podeželja
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ gradnja in obnova družbene infrastrukture (šol, vrtcev, knjižnic, domov, igrišč, večnamenskih prostorov itd.)

PROGRAM 6: RAZVOJ PODPORNEGA OKOLJA

LAS predstavlja lokalno mrežo za razvoj podeželja, katerega člani so poleg nosilcev različnih razvojnih aktivnosti tudi različne razvojne in podporne institucije, ki delujejo na območju. Da bi ustvarili potrebno sinergijo med njimi, se je nujno dobro organizirati, si razdeliti naloge in obenem tudi neprestano usposabljanje za svoje delo. Krepitev razvojne mreže območja je predpogoj hitrejšega razvoja, saj je ravno pomanjkanje kvalitetnih razvojnih kadrov pomembna ovira hitrejšemu razvoju. Krepitev mreže se bo odvijala skozi kadrovske krepitev območja in območnih institucij ter z razvijanjem in intenziviranjem medsebojnega sodelovanja, s čimer se bodo dosegali večji sinergijski učinki. Zato se bo posebna pozornost namenjala usposabljanju kadrov za razvojno svetovanje različnim nosilcem razvojnih aktivnosti na območju ter usposabljanju za projektno in timsko delo ter pripravo in vodenje razvojnih projektov. Posebna pozornost se bo namenjala čim večjemu vključevanju vseh zainteresiranih v delovanje LAS, za kar je potrebno razvijati in krepiti participativno kulturo delovanja in čim večjo odprtost v okolje. S ciljem doseganja boljših rezultatov se bomo povezovali tako znotraj območja LAS, kot tudi v okviru Savinjske regije in čezmejno, saj bomo tako lahko skupaj zagotavljali uspešnejše in učinkovitejše delo in dosegali boljše rezultate.

Strateški cilj:

- krepiti podporno okolje za razvoj

Operativni cilji	Kazalniki rezultatov in učinkov	Začetna vrednost	Ciljna vrednost
LAS pripoznan kot motor razvoja območja	Število članov	45	100
Dobra seznanjenost s pristopom Leader	Št. izvedenih delavnic	0	40
	Št. udeležencev usposabljanj/animacij/informiranj	0	1.000
Uspešno izvedena strategija	Št. izvedenih projektov	0	30

Ciljne skupine:

- obstoječe razvojne in podporne institucije
- zaposleni v razvojnih in podpornih institucijah
- člani LAS
- kmetje, podjetniki, **mladi, ženske, invalidi, starejši** itd.
- podjetja in druge organizacije
- zaposleni na območju
- **brezposelni**
- lokalne skupnosti in člani njihovih organov
- druge organizacije, združenja, društva
- vsi prebivalci

Ostali kazalniki:

- število sestankov organov LAS
- število članov LAS

- struktura članov LAS
- število organiziranih usposabljanj
- število udeležencev na usposabljanjih
- število animacijskih aktivnosti
- število udeležencev v animacijskih aktivnostih
- število pripravljenih študijskih gradiv
- število pripravljenih animacijskih gradiv
- število svetovanj

Zastavljena prioriteta se bo udejanjala skozi naslednje ukrepe:

- delovanje LAS, pridobivanje strokovnih znanj, animacija
- izvajanje lokalne razvojne strategije
- razvoj in sodelovanje podpornih institucij

Ukrep 6.1: Delovanje LAS, pridobivanje strokovnih znanj, animacija

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ zagotoviti uspešno delovanje LAS ■ zagotoviti vključenost lokalnih akterjev in prebivalcev v LAS ■ zagotoviti ustrezno usposobljenost upravljalca in članov organov LAS ■ zagotoviti čim večjo usposobljenost članstva LAS in nosilcev projektov
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ vodenje LAS ■ izvajanje strokovnih usposabljanj ■ pridobivanje strokovnih znanj ■ informiranje ■ animiranje

Ukrep 6.2: Izvajanje lokalne razvojne strategije

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ zagotoviti učinkovito in uspešno izvajanje LRS ■ zagotoviti kvalitetno podporo pri pripravi in izvajanju projektov ■ zagotoviti transparenten in učinkovit sistem izbora projektov ■ zagotoviti učinkovito in uspešno izvajanje odobrenih projektov
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ priprava projektov s strani nosilcev in partnerjev ■ vzpostavitev sistema pomoči pri pripravi projektov ■ izvajanje projektov ■ vzpostavitev sistema pomoči pri izvajanju projektov ■ vzpostavitev učinkovitega sistema spremljanja izvajanja projektov in poročanja ■ vzpostavitev sistema kontrole nad izvajanjem projektov

Ukrep 6.3: Razvoj in sodelovanje podpornih institucij

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ nuditi čim boljšo podporo razvoju podeželja ■ zagotoviti sodelovanje in sinergijo med člani mreže ■ zagotoviti strokovni razvoj in rast mreže
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ vzpostaviti mrežo podpornih institucij na območju ■ razvijati sodelovanje med partnerji v mreži ■ razvijati medsebojno izmenjavo znanj in izkušenj med člani mreže ■ izvajati različna strokovna usposabljanja in izobraževanja za potrebe mreže ■ priprava in izvedba programov za spodbujanje inovativnosti

PROGRAM 7: RAZVOJ SODELOVANJA Z DRUGIMI OBMOČJI

Območje se bo pri svojem razvoju sicer opiralo na lastne sile, vendar se bo hkrati povezovalo in sodelovalo navzven ter pri tem iskalo tudi sinergije z zunanjim okoljem in dodatno razvojno pomoč regije, države in EU. Razvijalo bo medregijsko in čezmejno sodelovanje z domačimi partnerji (Obsotelje, Gorenjska, Srce Slovenije) kot tudi tujimi partnerji, ki delujejo po načelih Leader (Krapinsko-zagorska županija). S hrvaško stranjo so že razviti zelo intenzivni stiki. Sodelovanje želimo v prihodnje okrepiti, saj prinaša nova spoznanja, odpira lokalne horizonte in prispeva k razvoju inovativnosti na območju.

Strateški cilj:

- krepiti sodelovanje z drugimi območji doma in Evropi ter biti aktiven član nacionalnih in evropskih mrež.

Operativni cilji	Kazalniki rezultatov in učinkov	Začetna vrednost	Ciljna vrednost
Razvito transnacionalno sodelovanje	Število projektov sodelovanja	0	3
	Število organiziranih dogodkov za izmenjavo izkušenj znotraj LAS in z drugimi LAS	0	3
Razvito sodelovanje znotraj Slovenije	Število projektov sodelovanja	0	4
	Število organiziranih dogodkov za izmenjavo izkušenj znotraj LAS in z drugimi LAS	0	5

Ciljne skupine:

- člani LAS
- prebivalci in organizacije z območja (zveze, društva, združenja, zbornice, podjetja, kmečka gospodarstva, itd.)
- drugi LAS in njihovi člani

Kazalniki:

- število izvedenih projektov sodelovanja
- število sodelujočih v projektih sodelovanja
- število vključenih mladih/žensk v projekte sodelovanja

Zastavljena prioriteta se bo udejanjala skozi naslednje ukrepe:

- čezmejno sodelovanje
- medregijsko sodelovanje

Ukrep 7.1: Čezmejno sodelovanje

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ povečati prepoznavnost območja ■ povečati inovativnost na območju
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ razvoj projektov sodelovanja ■ izvajanje projektov sodelovanja ■ prenosi primerov dobrih praks

Ukrep 7.2: Medregijsko sodelovanje

Cilji ukrepa	<ul style="list-style-type: none"> ■ razviti sodelovanje z drugimi LAS ■ povečati prepoznavnost območja
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ■ razvoj projektov sodelovanja ■ izvajanje projektov sodelovanja ■ prenosi primerov dobrih praks ■ prenos izkušenj

4 STRATEGIJA ZA IZVEDBO

4.1 METODOLOGIJA IN NAČIN PRIPRAVE STRATEGIJE

4.1.1 Opis aktivnosti za vzpostavitev partnerstva in načina priprave Razvojnega programa podeželja ter izvedbenih aktivnosti RPP

Občine Dobje, Dobrna, Oplotnica, Slovenske Konjice, Šentjur, Vitanje in Zreče predstavljajo zaokroženo podeželsko območje s podobnimi značilnostmi ter predvsem s skupnim ciljem doseči trajnostni in celostni razvoj podeželja. Tako so se leta 2002 dogovorile za vzpostavitev partnerstva ter skupen pristop k pripravi skupnega razvojnega programa podeželja. Izdelavo Razvojnega programa podeželja so z lastnimi finančnimi sredstvi podprle vse vključene občine ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Obdobje 2002 do 2004

V letu 2002 je bila izvedena pripravljalna faza programa z namenom ugotoviti pripravljenost lokalnega okolja po skupnem sodelovanju in pripravi ter izvedbi skupnih razvojnih aktivnosti. Izvedeni so bili delovni sestanki ter aktivnosti, namenjene animaciji, informiranju ter vključitvi lokalnega prebivalstva v skupne aktivnosti:

- izvedenih je bilo pet interaktivnih delavnic za predstavitev izhodišč in metodologije priprave razvojnih programov podeželja ter za pregled in ovrednotenje naravne in kulturne dediščine,
- dve strokovni ekskurziji, ena je bila namenjena ogledu primera dobre prakse, medtem ko je bila druga namenjena spoznavanju območja sodelujočih občin.

Sledila je uvajalna faza programa, ki je bila namenjena analitičnemu in strokovnemu vrednotenju posameznih območij, predlaganih za vključitev v razvojni program podeželja ter oblikovanju skupnega programa razvoja podeželja, kot programske podlage za izvajanje aktivnosti na območju. V tem okviru je bilo:

- izvedenih 15 informativnih sestankov za opredelitev vsebin, ciljev in poteka nadaljnjih aktivnosti, t.j. izvedbi delavnic,
- izvedenih 20 delavnic po različnih sklopih (kmetijstvo, podjetništvo, turistični produkt, družbeno kulturni prostor idr.) ter z različnimi vidiki razvoja podeželja, za pridobitev podatkov s terena, uporabnih informacij, ocenitev stanja, opredelitev programskih izhodišč in usmeritev ter opredelitev potencialnih razvojnih projektov.

Poudarek je bil dan na čim večji programski povezanosti območja. Rezultat skupnega dela je bil izdelan dolgoročen in celovit skupen **Program razvoja podeželja** na omenjenem območju, **ki je bil v oktobru 2004 tudi sprejet s strani sodelujočih občin** ter nato posredovan Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Izvajalec obeh faz je bil Lokalni pospeševalni center Kozjansko (kasneje preimenovan v RA Kozjansko), pri čemer je le-ta sodeloval z vključenimi občinami, kmetijskimi svetovalnimi službami na območju, območnimi in krajevnimi enotami Zavoda za gozdove, SIC-ORA Pohorje – Dravinja, obrtnimi zbornicami, šolami ter tudi s številnimi društvi, zainteresiranimi skupinami in aktivnimi posamezniki, ki v razvojnem programu podeželja vidijo priložnost za razvoj svoje lokalne skupnosti in uresničevanje projektnih in poslovnih idej. Skozi aktivno participacijo različnih akterjev je bilo v okviru priprave izvedbenega dela zbranih 163 razvojnih projektov nosilcev iz javnega, zasebnega in ekonomskega sektorja.

Izvedel se je tudi skupni projekt »Po poteh dediščine od Pohorja do Bohorja«, in sicer izbira vključenih lokacij v pot skladno z metodologijo oblikovanja tovrstnih poti (preverjanje sprejemljivosti, družbene in fizične).

Obdobje 2005 do 2006

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je v juniju 2005 izdalo pozitivno mnenje k pripravljenu Razvojnemu programu podeželja ter Občino Šentjur kot nosilca obvestilo, da je Razvojni program podeželja, ki je pripravljen po Navodilih o vsebini in načinu izdelave Razvojnih programov podeželja, ena od osnov za izvajanje ukrepov osi LEADER v novem programskem obdobju 2007–2013. Obenem se je območje RPP vključilo v izvajanje aktivnosti za prilagoditev skupnega razvojnega programa podeželja zahtevam Uredbe Sveta ter dopolnitev tako, da bo ustrezal zahtevam 4. osi Programa razvoja podeželja, t.j. pristopu Leader v okviru razpisa MKGP.

V tem okviru je bilo v letu 2006 izvedenih:

- 15 delavnic, namenjenih predstavitvi politike razvoja podeželja in uredbe Sveta EU, Leader osi in LAS, predstavitvi programa aktivnosti za dopolnitev RPP ter oblikovanju projektov vključenih v RPP,
- 16 delavnic s predstavniki društev, potencialnimi lokalnimi partnerji in ostalimi akterji na območju, s ciljem prilagoditve Razvojnega programa podeželja zahtevam Uredbe Sveta ter pripravi na izvajanje pristopa Leader,
- izvedba ankete med vsemi kmečkimi gospodarstvi o njihovih razvojnih načrtih in potrebah ter predlogih skupnih razvojnih aktivnosti.

Kot rezultat teh aktivnosti je bil **dopolnjen Razvojni program podeželja** in podpisana **Pogodba o ustanovitvi lokalne akcijske skupine, 19. oktobra 2006**, s čimer so občine Dobje, Dobrna, Oplotnica, Slovenske Konjice, Šentjur, Vitanje in Zreče izrazile svoj interes za nadaljevanje s skupnimi aktivnostmi s ciljem trajnostnega in celovitega razvoja podeželja, k LAS pa so pristopili člani iz javnega, zasebnega in ekonomskega sektorja.

V omenjeni Pogodbi so navedene občine prav tako zagotovile, da bodo v okviru svojih proračunov zagotavljale lastna sredstva za sofinanciranje delovanja partnerstva, t.j. vodenja LAS, izvajanja Strategije, spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja, pridobivanja strokovnega znanja ter animacije območja za izvajanje programa Leader.

V aktivnostih vseh faz so bili vseskozi aktivno vključeni različni akterji, tako posamezniki kot predstavniki društev, zavodov, podjetij in ostalih institucij, ki so povezani z razvojem podeželskega območja, saj se je le tako lahko opredelilo dejansko stanje na območju ter potrebne prihodnje aktivnosti za doseg želenega razvoja. Identificirali so se tudi potencialni nosilci prihodnjega razvoja podeželja, ki se jih je z vključitvijo v uvodne ter pripravljalne aktivnosti za pripravo skupnega razvojnega programa podeželja dodatno motiviralo za načrtovanje ter tudi izvedbo potrebnih aktivnosti za zagotavljanje nadaljnega in trajnostnega razvoja območja. Vsi omenjeni predstavniki, tako iz zasebnega, ekonomskega kot javnega sektorja, so aktivno sodelovali tudi pri dopolnitvi skupnega Razvojnega programa podeželja in pripravah na izvajanje pristopa Leader, s čimer se je na območju vzpostavilo večje medsebojno sodelovanje ter zaupanje, kar je nujni pogoj za doseganje celostnega, trajnostnega razvoja podeželskega območja in zastavljenih razvojnih ciljev.

Izvedbeni projekti Razvojnega programa podeželja v letih 2005-2006, ki jih je prav tako koordiniral Lokalni pospeševalni center Kozjansko/RA Kozjansko, so bile usmerjene v spodbujanje medsebojnega povezovanja in sodelovanja ter v izvedbo skupnih aktivnosti s ciljem povečati prepoznavnost ter okrepiti povezanost območja:

- skupna udeležba in predstavitev na Sejmu počitnic v Ljubljani ter na Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju,
- izdajanje skupnega spletnega časopisa PoB, z namenom informirati območje in širšo javnost o skupnih aktivnostih v okviru skupnega razvojnega programa podeželja,
- priprava skupnega promocijskega materiala pod sloganom »V objemu podeželja med Pohorjem in Bohorjem« (sofinancirano s strani STO),
- pripravi dvojezične predstavitvene brošure LAS »Od Pohorja do Bohorja«,
- predstavitvi LAS na svoji stojnici v okviru seminarja »Leader in the New Member , States, ki ga je v Tihanyju (Madžarska) organiziral Leader+ Observatory,
- pripravi skupnih projektov za prijave na razpise,
- izvajanje skupnega projekta »Povezovanje proizvajalcev in trženje« (neposredne spodbude)
- oblikovanje blagovne znamke »Zeleni snop«,
- izvajanje projekta »Kolesarsko omrežje čezmejnega območja« (Phare).

Obdobje 2007 do 2008

V letu 2007 se je **nadaljevalo z izvajanjem različnih skupnih izvedbenih projektov RPP LAS »Od Pohorja do Bohorja«**, in sicer:

- skupna predstavitev LAS na Pomurskem sejmu v Gornji Radgoni (promocijsko-prodajna predstavitev v sodelovanju z lokalnimi proizvajalci in društvi),
- skupna priprava pravilnikov za dodeljevanje državnih pomoči na področju kmetijstva,
- priprava in izvedba skupnega projekta za izobraževanje območnih turističnih vodnikov (sofinanciranje STO),
- izvajanje skupnega projekta »Razvoj za razvoj« s ciljem izboljšati raven znanja prebivalstva na območju in ponuditi znanja, po katerih je na območju največja potreba in povpraševanje ter vzpostavitev Centra za usposabljanje za razvoj podeželja (Interreg Slovenija, Hrvaška, Madžarska),
- vzpostavitev spletnega portala Podezelje.com za aktivno vključevanje lokalnih ponudnikov v priložnosti, ki jim jih ponuja internet (sofinanciranje MG)
- priprava in začetek izvajanja skupnega projekta »Bioregija – regija naravne pestrosti« usmerjenega na razvoj ekoturizma (sofinanciranje ESRR).

4.1.2 Metodologija priprave Lokalne razvojne strategije LAS »Od Pohorja do Bohorja« v obdobju 2007-2008

Aktivnosti, ki so se izvajale v okviru priprave in nato izvajanja RRP v obdobju 2002-2006 ter dodatne aktivnosti za pripravo Lokalne razvojne strategije skladno s smernicami za izvajanje Leader pristopa v obdobju 2007-2008, **so izhajale iz naslednjih izhodišč:**

- **pristop »od spodaj navzgor«** priprava strategije in projektov ob aktivnem sodelovanju lokalnih prebivalcev in predstavnikov vseh sektorjev)
- **participativni in dialoški pristop** (vključevanje čim širšega kroga akterjev in usklajevanje interesov in stališč skozi enakopraven dialog)
- **partnerski pristop** (sodelovanje javnega sektorja, civilne družbe in privatnega sektorja)
- **celostni pristop** (medsektorsko povezovanje in sodelovanje)
- **območni pristop** (vključevanje celotnega območja in upoštevanje načel skladnega in enakomernega razvoja celotnega območja)

- **trajnostni pristop** (upoštevanje načel trajnostnega razvoja)
- **interdisciplinarnost** (upoštevanje različnih strok)
- **inovativnost** (usmerjenost na nove rešitve in aktivnosti oz. drugačne načine delovanja in izvajanja aktivnosti)
- **mreženje** (vzpostavitev mrežnega sodelovanja med akterji na posameznih področjih in med področji)
- **odgovornost** (prevzemanje odgovornosti za razvoj svojega območja in lastno delovanje)
- **odprtost** (odprtost navznoter in navzven, ki se izraža skozi pripravljenost sprejemanja novih članov, pobud, predlogov iz lokalnega okolja kot tudi sodelovanje z drugimi območji)
- **enakost in enakopravnost** (enake možnosti za različne skupine, še posebej ženske, mlade, invalide, dolgotrajno nezaposlene in nediskriminatornost glede na osebne razlike).

Pri pripravi lokalne razvojne strategije smo izhajali iz teh izhodišč. **Gre torej za pristop, ki v izhodišče razvojnih prizadevanj postavi lokalne prebivalce, njihove potrebe in interese.** Program morajo lokalne skupnosti in prebivalci namreč sprejeti za svojega, da bodo lahko pri prihodnjem razvoju območja odigral vlogo, ki mu je namenjena.

Takšen pristop zagotavlja **vrsto prednosti**, in sicer med drugim:

- kot rezultat sodelovanja celotnega območja v procesu planiranja in priprave razvojne strategije bodo viri uporabljeni za doseganje tistih ciljev, ki v kar največji meri odražajo lokalne potrebe;
- skupna razvojna strategija, ki je rezultat medsebojnega dogovarjanja in sprejeta konsenzualno, povečuje možnosti za uspešno doseganje zastavljenih ciljev ter ustrezno mobilizacijo razpoložljivih virov v opredeljeni smeri;
- izmenjava znanja in izkušenj med udeleženci prispeva k ustvarjanju osnovnih pogojev za inovativnost in razvoj.

Priprava skupne razvojne strategije predstavlja obliko planiranja, ki ga je potrebno obravnavati celovito. Cilj planiranja je zagotavljanje bolj uravnoteženega in skladnejšega razvoja območja ter boljših življenjskih pogojev ljudem v skladu z njihovimi vrednotami, prizadevanji in pričakovanji. Pri tem je legitimno izražanje različnosti specifičnih potreb posameznih skupin prebivalcev. Zato mora biti planiranje participativno, odprto. Gre za dialoški proces, ki temelji na participaciji prebivalcev in predstavnikov različnih interesnih skupin, na medsebojnem dialogu, ki omogoča izražanje različnosti tudi v odnosu do ciljev in načinov prihodnjega razvoja.

Sodelovanje prebivalcev in drugih subjektov v procesu oblikovanja lokalne strategije je bistvenega pomena, v kolikor želimo oblikovati razvojno strategijo, ki jo bodo ljudje pripravljene in zmožni uresničevati. Vendar sodelovanje ne sme biti omejeno le na potrjevanje predlogov oz. dajanje dopolnil k predlogom, temveč morajo imeti lokalni prebivalci in drugi predstavniki interesnih skupin možnost aktivnega in vsebinskega sodelovanja že od samega začetka. V primeru oblikovanja Lokalne razvojne strategije LAS »Od Pohorja do Bohorja« je bila ta možnost na voljo, saj so že od samih začetkov oblikovanja skupnih razvojnih izhodišč v okviru priprave RPP lahko aktivno sodelovali.

Delo na pripravi lokalne razvojne strategije je potekala preko:

- delavnic,
- delovnih srečanj,
- individualnih razgovorov,
- sestankov upravnega odbora LAS,
- skupščine LAS,
- analitičnega dela (zbiranje in analiza kvantitativnih in kvalitativnih podatkov).

V letu 2007

Potekale so aktivnosti za pripravo na Leader in izdelavo Lokalne razvojne strategije, in sicer:

- izvedba delovnih srečanj organov LAS za dopolnitev skupnega Razvojnega programa podeželja oz. oblikovanje Lokalne razvojne strategije skladno s Smernicami in priporočili za izvajanje pristopa Leader,
- izvedba 11 delavnic po območju z različnimi ciljnimi skupinami iz vseh treh sektorjev (javni, zasebni in ekonomski) v okviru priprave Lokalne razvojne strategije in predlogov razvojnih projektov, na katerih se je opredelilo razvojne prioritete in ukrepe ter oblikovale predloge razvojnih aktivnosti in projektov.
- opravljeni individualni razgovori v zvezi s pripravo lokalne razvojne strategije in projektov.

V letu 2008

Ob objavi javnega razpisa Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v letu 2008 so postali znani dodatni pogoji glede vzpostavitve lokalnih akcijskih skupin ter načina njihovega delovanja. Partnerji, povezani v LAS »Od Pohorja do Bohorja« in drugi zainteresirani, ki so se želeli aktivno vključiti v LAS, so se glede na objavljen javni razpis odločili dopolniti prvotno Pogodbo o vzpostavitvi lokalne akcijske skupine ter pripraviti skladno z znanimi pogoji novo Pogodbo o ustanovitvi in delovanju Lokalne akcijske skupine »Od Pohorja do Bohorja«, ki so jo sprejeli in podpisali na skupščini LAS, 3. aprila 2008.

V začetnih mesecih leta 2008 je bilo še dodatno:

- izvedenih 12 delovnih srečanj organov LAS za pripravo potrebnih dokumentov za prijavo na objavljenih razpis MKGP za izbor in potrditev Leader območij ter prav tako za dogovor o pripravi in izvedbi še ostalih skupnih aktivnostih
- izvedeni sta bili tudi dve skupščini LAS vezani na pripravo in sprejem Lokalne razvojne strategije LAS »Od Pohorja do Bohorja (17. januarja 2008: obravnava predloga Lokalne razvojne strategije in 3. aprila 2008: potrditev Lokalne razvojne strategije).

Lokalna razvojna strategija skupaj z evidentiranimi razvojnimi projekti je tako nastala kot skupen razvojni dokument območja, ki kar v največji meri odraža njegove potrebe in hotenja. Obenem je služila kot orodje za razvijanje dialoga, partnerstva, medsebojnega zaupanja, povezovanja, sodelovanja in socialnega kapitala, kar je bistvenega pomena za razvoj območja.

4.2 OPERATIVNI IN TERMINSKI NAČRT IZVAJANJA STRATEGIJE

V nadaljevanju je predstavljen operativni in terminski načrt izvajanja strategije. Izvajanje strategije bo potekalo skozi faze, in sicer:

1. faza: identifikacija in posredovanje predlogov inovativnih novih projektnih idej in predlogov s strani potencialnih nosilcev projektov
2. faza: preverjanje skladnosti s strategijo in inovativnosti projektne ideje in svetovanje predlagateljem
3. faza: nudenje strokovne pomoči pripravljalcem projektov pri pripravi projekta in oblikovanju projektnega partnerstva
4. faza: javni poziv LAS za zbiranje projektov za vključitev v letni načrt
5. faza: ocenjevanje prispelih prijav projektov in izbor projektov za letni akcijski načrt

6. faza: posredovanje letnega načrta Pisarni Leader v potrditev
7. faza: Izvajanje ter spremljanje in ocenjevanje izvajanja projektov
8. faza: Ocenjevanje projektov v zaključni fazi izvajanja z vidika smiselnosti in možnosti za nadaljevanje aktivnosti in pridobitve potrebnih virov financiranja (lokalni, 3. os, drugi viri).

Tabela 41: Terminski načrt izvajanja programov in ukrepov po letih

Program/ukrep	2008	2009	2010	2011	2012	2013
POVEZOVANJE TRADICIJE IN INOVATIVNOSTI PRI RAZVIJANJU NOVIH PROIZVODOV IN STORITEV	X	X	X	X	X	X
Spodbujanje in razvijanje inovativnosti	X	X	X	X	X	X
Evidentiranje in valorizacija različnih vrst dediščine	X	X	X	X	X	X
Spodbujanje redesigna obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanja novih	X	X	X	X	X	X
RAZVOJ TURIZMA Z IZKORIŠČANJEM NARAVNIH IN KULTURNIH POTENCIALOV OBMOČJA	X	X	X	X	X	X
Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov	X	X	X	X	X	X
Razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov	X	X	X	X	X	X
Razvoj turizma na kmetijah	X	X	X	X	X	X
Razvoj turistične infrastrukture	X	X	X	X	X	X
RAZVOJ LOKALNO TIPIČNIH PRODUKTOV, BLAGOVNIH ZNAMK IN TRŽENJA	X	X	X	X	X	X
Razvoj lokalno tipičnih proizvodov	X	X	X	X	X	X
Razvoj blagovnih znamk	X	X	X	X	X	X
Razvoj trženja	X	X	X	X	X	X
RAZVOJ UČEČE SE DRUŽBE	X	X	X	X	X	X
Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja	X	X	X	X	X	X
Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja	X	X	X	X	X	X
Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih	X	X	X	X	X	X
RAZVOJ FIZIČNE IN DRUŽBENE INFRASTRUKTURE	X	X	X	X	X	X
Fizična infrastruktura	X	X	X	X	X	X
Družbena infrastruktura	X	X	X	X	X	X

Program/ukrep	2008	2009	2010	2011	2012	2013
RAZVOJ PODPORNEGA OKOLJA	X	X	X	X	X	X
Delovanje LAS	X	X	X	X	X	X
Pridobivanje strokovnih znanj	X	X	X	X	X	X
Animacija območja	X	X	X	X	X	X
Razvoj in sodelovanje podpornih institucij	X	X	X	X	X	X
RAZVOJ SODELOVANJA Z DRUGIMI OBMOČJI	X	X	X	X	X	X
Čezmejno sodelovanje	X	X	X	X	X	X
Medregijsko sodelovanje	X	X	X	X	X	X

Programi in ukrepi se bodo izvajali v celotnem obdobju izvajanja strategije, vendar z različno intenzivnostjo in na različnih ravneh. Medtem ko se bo na nekaterih področjih že pristopilo k izvajanju projektov, se bo na drugih področjih projekte šele oblikovalo in pripravljalo. Takšen je program »Razvoj sodelovanja z drugimi območji«, kjer se bomo v letu 2008 dogovarjali o sodelovanju in pripravili projekte sodelovanja, ki jih bomo nato vključili v letni načrt 2009.

Predvidevamo, da bomo do leta 2013 z izvajanjem načrtovanih aktivnosti v okviru posameznih programov in projektov dosegli v strategiji opredeljene cilje. Njihovo doseganje se bo sproti spremljalo tako vsebinsko kot časovno skozi proces evalvacije izvajanja strategije, kar nam bo omogočalo tudi ustrezno ukrepanje v primeru večjih odstopanj.

4.3 ENAKE MOŽNOSTI

LAS je pri pripravi Lokalne razvojne strategije, oblikovanju organov in pravil delovanja LAS sledil principu enakih možnosti in enakosti vseh, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Spoštovanje tega načela se bo zahtevalo tudi pri rednem delovanju LAS in izvajanju strategije ter projektih in aktivnostih, ki se bodo izvajali v okviru strategije.

Pri tem želi LAS postati tudi primer dobre prakse, kako vključevati marginalne skupine v aktivnosti LAS in jim tudi skozi projekte LAS zagotavljati boljše možnosti za njihovo delo in življenje.

Še posebej se je v okviru izvajanja vseh aktivnosti v zvezi s pripravo strategije in delovanjem LAS k sodelovanju spodbujalo mlade in ženske, tako da se je z društvi kmečkih žena in društvi podeželske mladine tudi posebej organiziralo sestanke, s čimer se je zagotovilo njihovo aktivno vključitev tako v pripravo strategije kot tudi v izvolitvi v organe LAS, tako da bodo aktivno vključeni kot enakopravni partnerji tudi v izvedbo strategije.

LAS se zaveda, da je uspešnost razvojnih prizadevanj območja v kar največji meri odvisna od tega, v kolikšni meri bo območje prepoznano kot območje različnosti in raznolikosti, odprtosti in inovativnosti, tolerance in enakopravnosti ter enakih možnosti za vse.

4.4 INOVATIVNOST STRATEGIJE

Lokalna razvojna strategija **predstavlja nov in inovativen pristop k razvoju območja s tem, da na programski ravni povezuje:**

- modrost in vedenje starejših z znanjem in inovativnostjo mladih,
- kulturno dediščino preteklih rodov s sodobnimi načini kulturnega izražanja, gospodarskega in družbenega življenja,
- ohranjanje narave z razvojem sonaravnih gospodarskih dejavnosti,
- kmetijske proizvajalce in druga podjetja med seboj, da bodo tudi skozi skupno proizvodnjo in trženje uspešno nastopali na trgu,
- posameznika s skupnostjo, saj bomo le skupaj zmogli ohranjati in razvijati naše podeželje,

saj do sedaj tovrstnih organiziranih poskusov na območju ni bilo.

Prav tako je **inovativno kombiniranje Leader pristopa z drugimi sorodnimi pristopi**, ki Leader pristop obogatijo in nadgradijo ter tako omogočajo uspešnejše doseganje zelenih ciljev.

Upoštevati je treba tudi velikost in raznolikost območja, kar pomeni, **da so lahko inovativni pristopi in projekti prenosljivi tudi znotraj območja**, saj lahko določene aktivnosti v posameznih delih območja pomenijo inovacijo in novost, čeprav se v drugem delu območja že izvajajo. Podobno velja za **razvoj inovativnih praks znotraj posameznega sektorja ali organizacije, na osnovi prakse, ki se je razvila v drugem sektorju ali organizaciji**, česar vse se nameravamo posluževati v okviru LAS in območja.

Tabela 42: Prikaz inovativnosti programov in ukrepov strategije

Zap. št.	Program/ukrep	Inovativen/novost	Se že izvaja
1	POVEZOVANJE TRADICIJE IN INOVATIVNOSTI PRI RAZVIJANJU NOVIH PROIZVODOV IN STORITEV	X	
1.1	Spodbujanje in razvijanje inovativnosti	X	
1.2	Evidentiranje in valorizacija različnih vrst dediščine	X se bo k njej pristopilo na nov način z drugačnimi merili kor doslej	X
1.3	Spodbujanje redesigna obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanja novih	X	
2	RAZVOJ TURIZMA Z IZKORIŠČANJEM NARAVNIH IN KULTURNIH POTENCIALOV OBMOČJA	X	X
2.1	Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov	X novost je celovit pristop, prej le posamezni zametki predvsem z vidika zdrave hrane	x
2.2	Razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov	X prej le posamezni zametki, novost je celovit pristop in razvoj integralnih turističnih produktov	X

Zap. št.	Program/ukrep	Inovativen/novost	Se že izvaja
2.3	Razvoj turizma na kmetijah	X novost je poudarek na avtohtonosti in sonaravnosti, razvijanju druge turistične ponudbe kmetij poleg kulinarike	X
2.4	Razvoj turistične infrastrukture	X novost je vrsta turistične infrastrukture, kjer gre za podporo ekoturizmu in kulturnemu turizmu	X
3	RAZVOJ LOKALNO TIPIČNIH PRODUKTOV, BLAGOVNIH ZNAMK IN TRŽENJA	X	X
3.1	Razvoj lokalno tipičnih proizvodov	X	
3.2	Razvoj blagovnih znamk	X nov pristop k načinu trženja različnih produktov, ki ga na še ni)	X v okviru RPP pripravljene nastavke za razvoj blagovne znamke »Zeleni snop«
3.3	Razvoj trženja	X inovativni so pristopi k trženju, načini trženja...	X
4.	RAZVOJ UČEČE SE DRUŽBE	X	X
4.1	Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja	X novi pristopi, nove metode, nove vsebine	X
4.2	Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja	X novi pristopi, nove metode, nove vsebine	X
4.3	Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih	X novi pristopi, nove metode, nove vsebine	X
5.	RAZVOJ FIZIČNE IN DRUŽBENE INFRASTRUKTURE	X	X
5.1	Fizična infrastruktura	X nove vrste infrastrukture (npr. ogrevanje na biomaso), novi pristopi k pripravi projektov, pri iskanju virov financiranja	X
5.2	Družbena infrastruktura	X novi pristopi k urejanju in novi načini rabe družbene infrastrukture, novi pristopi k financiranju	X

Zap. št.	Program/ukrep	Inovativen/novost	Se že izvaja
6.	RAZVOJ PODPORNEGA OKOLJA	X	X
6.1	Delovanje LAS	X	
6.2	Pridobivanje strokovnih znanj	X novi pristopi, nove metode, nove vsebine	X
6.3	Animacija območja	X novi pristopi, nove metode, nove vsebine	X
6.4	Razvoj in sodelovanje podpornih institucij	X nove oblike in načini sodelovanja, novi pristopi, metode dela	X
7.	RAZVOJ SODELOVANJA Z DRUGIMI OBMOČJI	X	X
7.1	Čezmejno sodelovanje	X nove oblike in načini sodelovanja, novi pristopi, metode dela	X
7.2	Medregijsko sodelovanje	X nove oblike in načini sodelovanja, novi pristopi, metode dela	X

4.5 OCENA PRENOSLJIVOSTI STRATEGIJE NA DRUGA OBMOČJA

4.5.1 Prenosljivost strategije, izkušenj in znanj

a) Znotraj območja LAS

Z razvijanjem izkušenj pri implementaciji Leader pristopa bo LAS krepil svoje sposobnosti in znanje na področju celostnega trajnostnega razvoja podeželja. Pri tem bo LAS **skrbel za prenos izkušenj med partnerji in posameznimi lokalnimi skupnostmi znotraj območja** ter s tem popularizacijo in širitev uporabe Leader pristopa tudi na druga področja oz. sektorje, ki s svojimi aktivnostmi vplivajo na razvoj območja. LAS bo s svojimi aktivnostmi aktivno spodbujal medsebojno izmenjavo izkušenj in znanj ter učenje drug od drugega, in sicer z:

- organiziranjem delavnic in srečanj, namenjenih izmenjavi izkušenj med člani LAS in vsemi zainteresiranimi z območja,
- organiziranjem predstavitev in ogledov različnih primerov dobrih praks z območja, saj je takšen prenos izkušenj izjemno dragocen, ker omogoča tudi enostaven nadaljnji stik med zainteresiranimi,
- sodelovanjem nosilcev projektov in aktivnosti s svojimi predstavitvami v delavnicah, namenjenih animaciji, motivaciji in usposabljanju prebivalcev in drugih nosilcev razvoja na območju,
- razvijanjem izmenjave med partnerji razvojne mreže in razvijanjem prakse medsebojnega usposabljanja in seznanjanja z načini in metodami dela posameznih partnerjev,

- sodelovanjem med občinami s ciljem izmenjave znanj in izkušenj, pridobljenih v okviru sodelovanja znotraj LAS
- promocijo in popularizacijo rezultatov inovativnih projektov s ciljem razširjanja tovrstnih aktivnosti na območju.

b) Med območji LAS

Pomembna pa je tudi **prenosljivost aktivnosti in spoznanj na druge regije in skupine**, kar se bo omogočalo z:

- ekskurzijami v okviru možnosti, ki jih bodo dopuščali izvajani projekti, predvsem projekti sodelovanja,
- razširjanjem promocijskega materiala,
- aktivno udeležbo na različnih nacionalnih in mednarodnih srečanjih, konferencah
- preko spletnih strani LAS in partnerjev LAS,
- izdajanjem publikacij.

Prenosljive so **predvsem izkušnje pri vzpostavitvi delujočega partnerstva v okviru LAS**, ki vključuje tesno sodelovanje med predstavniki vseh treh sektorjev in razvito sodelovanje tako s organizacijami preko njihovih predstavnikov kot tudi s posamezniki in lokalnimi skupnostmi.

Prav tako so prenosljive **izkušnje in metode priprave lokalne razvojne strategije, ki temeljijo na pristopu Leader ter upoštevanju principov celostnega in trajnostnega razvoja podeželja**.

Vsebinsko je lahko lokalna razvojna strategija zanimiva za **območja, ki imajo podobne značilnosti in iščejo načine, kako se spopasti z razvojnimi izzivi**, ker se naša strategija usmerja po eni strani na tradicijo, po drugi strani pa na inovativnost, nove tehnologije, proizvodne postopke in načine organiziranja.

4.5.2 Sodelovanje z drugimi regijami v Sloveniji in v tujini

Sodelovanje znotraj območja je že razvito in se ga bo v prihodnje še krepilo. Prav tako poteka že določeno sodelovanje s sosednjimi LAS, in sicer **LAS Obsotelje in Kozjansko**, s katerim je sodelovanje potekalo že v času izvajanja RPP v obliki:

- redna izmenjava informacij in izkušenj,
- skupni izobraževalni seminarji,
- skupni projekti.

V prihodnje se načrtuje skupne projekte na področju:

- razvoja VTC in tematskih poti ter dopolnilnih dejavnosti vezanih nanje,
- razvoja lokalno tipičnih produktov,
- ekoturizma,
- razvoja človeških virov.

Načrtuje se tudi sodelovanje z drugimi LAS iz Slovenije kot tudi EU, še posebej z LAS, ki se bodo ukvarjali s sorodnimi temami in lahko z medsebojno izmenjavo izkušenj in dobrih praks obogatimo svoje znanje in izboljšamo kvaliteto svojega dela. Pri tem nas zanimajo predvsem teme:

- razvoj podjetništva na podeželju
- razvoj ekoturizma, ekološke pridelave in predelava,
- razvoj lokalno tipičnih proizvodov in njihovo trženje
- vključevanje kulturne in naravne dediščine v razvoj podeželja.

Pogovori tečejo tudi o sodelovanju z območji, ki uporabljajo Leader oz. njemu soroden pristop, in sicer z območja **Krapinsko-Zagorske županije**.

Sodelovanje je že vzpostavljeno tudi z **LAS ZA RAZVOJ iz Severne Primorske**, in sicer pri pripravi skupnega projekta za kandidiranje na razpis v okviru Cilja 3 na temo medsektorskega sodelovanja pri razvoju lokalno-tipičnih proizvodov.

4.6 OCENA TRAJNOSTI STRATEGIJE

Strategija je skupen programski dokument območja, ki je nastal kot rezultat:

- sodelovanja celotnega območja v procesu planiranja in priprave razvojne strategije, zato bodo viri uporabljeni za doseganje tistih ciljev, ki v kar največji meri odražajo lokalne potrebe in
- medsebojnega dogovarjanja, zato je bila sprejeta konsenzualno, kar povečuje možnosti za uspešno doseganje zastavljenih ciljev ter ustrezno mobilizacijo razpoložljivih virov v opredeljeni smeri,

kar ji zagotavlja trajnost z vidika slednja lokalnega okolja njenim razvojnim usmeritvam v obdobju 2008-2013, pa tudi v naslednjem programskem obdobju, kjer bodo novi razvojni cilji izhajali iz razvojnih premis opredeljenih v lokalni razvojni strategiji LAS 2008-2013. LAS kot lokalno razvojno partnerstvo je namreč v strategiji opredelil svoje razvojne prioritete, cilje in načine doseganja le teh na podlagi danosti, potencialov in možnosti območja, s širšim ciljem prispevati k trajnostnemu in celovitemu razvoju podeželja, kar strategiji zagotavlja trajnost.

Že vzpostavljeno sodelovanje, zaupanje ter želja in pripravljenost po nadaljnjem sodelovanju in izvajanju skupnih aktivnosti je prav tako tisti temelj, ki omogoča dolgoročnost in trajnost strategije in iz nje izhajajočih aktivnosti. K trajnosti prispeva tudi raznolika sestava LAS, ki vključuje številne organizacije in institucije z območja z vsem njihovim članstvom ter nekatere zelo aktivne posameznike, ki so se zavezali slediti principom trajnostnega in celostnega razvoja podeželja ter pristopu Leader. K trajnosti prispeva tudi močna organizacijska povezanost območja skozi različne oblike sodelovanja, ki se se razvile v okviru mreže razvojnih institucij, občin in drugih organizacij. RA Kozjansko kot pooblaščen predstavnik in upravljalec LAS s svojimi izkušnjami na področju razvoja podeželja, kadri in razvojno naravnostjo ter razvitim tesnim sodelovanjem s številnimi nosilci razvoja na območju prav tako zagotavlja trajnost strategije in bo prispevala, skupaj z ostalimi partnerji iz razvojne mreže, k uspešnemu delovanju LAS in uspešnemu izvajanju strategije. Uspešnost strategije pa je porok za njeno trajnost, za nadaljevanje aktivnosti, ki se bodo uspešno izvajale v njenih okvirih, tudi v prihodnjem programskem obdobju.

Usmerjenost strategije na krepitev razvojne mreže in človeških virov na območju bo prav tako pozitivno vplivala na trajnost strategije, saj bodo usposobljeni in izkušeni razvojni kadri in nosilci razvojnih aktivnosti tudi po izteku programskega obdobja nadaljevali v duhu načel trajnostnega in celostnega razvoja podeželja na podlagi uporabe pristopa Leader.

K trajnosti bodo poleg človeških virov prispevale tudi občine, z zagotavljanjem tako finančnih virov kot strokovnega kadra. Občine se namreč zavedajo pomembnosti povezovanja in sodelovanja pri zagotavljanju razvoja območja. Za trajno izvajanje je nujno zagotavljati potrebna finančna sredstva in občine so v okviru svoje lokalne politike razvoja podeželja že predvidele tudi sofinanciranje izvajanja strategije in delovanja LAS.

Trajnosti prispevajo tudi napor, ki jih območje vlaga v pridobivanje drugih sredstev za izvajanje strategije in doseganje svojih razvojnih ciljev. Območje vlaga v pridobivanje in usposabljanje kadra ter pripravo prijav na različne razpise, da bi si tako zagotovilo dodatne vire za izvajanje

razvojnih aktivnosti opredeljenih v strategiji, saj se zaveda, da je Leader lahko le inicialni vir, dodatne vire pa bo potrebno poiskati drugod.

Pri izvajanju se bo težilo še k večjemu vključevanju ekonomskega sektorja, ki je tudi potencialni vir pomembnejših finančnih sredstev za izvajanje strategije. Na ta način se bo izvajal večji obseg aktivnosti, območje bo bolj povezano, obenem pa bo zagotovljena dodatna podpora trajnosti strategije.

Ključni z vidika trajnosti strategije in njenih usmeritev pa so prebivalci, zato je delo LAS usmerjeno na njih, na spodbujanje njihovega čim širšega vključevanja in sodelovanja pri njenem izvajanju. S tem se bo krepil človeški in socialni kapital, ki bo strategiji in njenim razvojnim usmeritvam zagotavljal trajnost. Zato je pomembno izvajanje konkretnih aktivnosti v manjšem, zaokroženem obsegu, v katere je aktivno vključeno lokalno okolje (prebivalstvo, društva ...), ki se nato vključuje v širše skupne aktivnosti območja, kajti s tem se tudi zagotavlja trajnost strategije.

V okviru LAS in njegovih organov se bo izvajalo redno ocenjevanje implemantacije strategije, tudi z vidika doseganja ciljev in njene trajnosti ter na podlagi rezultatov ocen podajalo predloge za izboljšanje izvajanja.

4.7 FINANČNI VIRI ZA IZVAJANJE STRATEGIJE

Za delovanje LAS in izvajanje lokalne razvojne strategije v programskem obdobju 2007–2013 bosta LAS in območje pridobivala sredstva iz različnih virov, in sicer:

- iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije, prvenstveno Leader osi, vendar se bo kandidiralo s posameznimi projekti tudi na sredstva, ki bodo razpisana v okviru ostalih osi,
- iz proračunov lokalnih skupnosti,
- iz drugih EU skladov in virov (ESRR, Kohezijski sklad, Cilj 3 - čezmejno in transnacionalno sodelovanje, LIFE+ idr.)
- s kandidiranjem na različne lokalne, državne in mednarodne razpise,
- s prispevki članov,
- z donacijami,
- iz drugih virov.

Tabela 43: Potencialni finančni viri za izvajanje strategije

Program/ukrep	LEADER	Lokalni viri	PRP 3. os	PRP 1. os	ESRR	Kohezijski sklad	Drugi viri
POVEZOVANJE TRADICIJE IN INOVATIVNOSTI PRI RAZVIJANJU NOVIH PROIZVODOV IN STORITEV	X	X	X	X			X
Spodbujanje in razvijanje inovativnosti	X	X	X	X			X
Evidentiranje in valorizacija različnih vrst dediščine	X	X	X				X
Spodbujanje redesigna obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanja novih	X	X	X				X

Program/ukrep	LEADER	Lokalni viri	PRP 3. os	PRP 1. os	ESRR	Kohezijski sklad	Drugi viri
RAZVOJ TURIZMA Z IZKORIŠČANJEM NARAVNIH IN KULTURNIH POTENCIALOV OBMOČJA	X	X	X		X		X
Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov	X	X	X		X		X
Razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov	X	X	X		X		X
Razvoj turizma na kmetijah	X	X	X		X		X
Razvoj turistične infrastrukture	X	X	X		X		X
RAZVOJ LOKALNO TIPIČNIH PRODUKTOV, BLAGOVNIH ZNAMK IN TRŽENJA	X	X	X	X			X
Razvoj lokalno tipičnih proizvodov	X	X	X	X			X
Razvoj blagovnih znamk	X	X					X
Razvoj trženja	X	X					X
RAZVOJ UČEČE SE DRUŽBE	X	X		X			X
Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja	X	X		X			X
Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja	X	X					X
Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih	X	X					X
RAZVOJ FIZIČNE IN DRUŽBENE INFRASTRUKTURE	X	X			X	X	X
Fizična infrastruktura		X			X	X	X
Družbena infrastruktura	X	X			X	X	X
RAZVOJ PODPORNEGA OKOLJA	X	X		X			X
Delovanje LAS	X	X					
Pridobivanje strokovnih znanj	X	X	X	X			
Animacija območja	X	X					
Razvoj in sodelovanje podpornih institucij	X	X					X
RAZVOJ SODELOVANJA Z DRUGIMI OBMOČJI	X	X					X
Čezmejno sodelovanje	X	X					X
Medregijsko sodelovanje	X	X					X

4.8 SPREMLJANJE IN OCENJEVANJE STRATEGIJE

Spremljanje in ocenjevanje strategije in delovanja LAS bo del rednih aktivnosti LAS. V pogodbi o ustanovitvi LAS in pravih delovanja posameznih organov so opredeljene naloge z vidika spremljanja, priprave poročil in izvajanja nadzora. Naloge so porazdeljene med Upravnim odborom, ki je ključni organ tudi z vidika spremljanja in ocenjevanja strategije, nadzornim odborom, skupščino LAS, upravljalcem in finančnim organom. Metode spremljanja in ocenjevanja strategije bodo:

- vzpostavitev baze podatkov za potrebe sistema spremljanja kazalnikov,
- priprava vprašalnikov za potrebe spremljanja in ocenjevanja
- priprava in analiza različnih vrst poročil,
- izvedba posebnih delavnic vezanih na samo-evalvacijo in zunanjo evalvacijo.

4.8.1 Spremljanje

Strategija bo podvržena rednemu spremljanju s ciljem, da se:

- ovrednoti napredek pri implementaciji strategije in identificira eventualne razkorake med planiranim in izvedenim,
- spremlja izvajanje z vidika finančnega izvajanja strategije,
- spremlja izvajanja z vidika upoštevanja pravnih norm in drugih pravil,
- doseganja ciljev strategije.

LAS bo redno spremljanje izvajal s pomočjo:

- priprave in sprejetja rednih letnih poročil o izvajanju strategije in doseganju njenih ciljev, na podlagi opredeljenih indikatorjev za spremljanje doseganja ciljev in predvidenih rezultatov, kot so le-ti opredeljeni v strategiji,
- priprave in sprejetja rednih letnih poročil o delovanju LAS in njenih organov,
- priprave in sprejetja rednih štirimesečnih poročil o delovanju LAS in izvajanju letnega plana LAS,
- priprave in sprejemanja rednih poročil o izvajanju posameznih projektov in aktivnosti v okviru LAS.

4.8.2 Ocenjevanje

Ocenjevanje aktivnosti LAS in Lokalne razvojne strategije bo LAS izvajal letno s ciljem:

- ovrednotiti primernost izbranih prioritet, ukrepov in aktivnosti Lokalne razvojne strategije,
- ovrednotiti napredek z vidika doseganja ciljev in rezultatov Lokalne razvojne strategije,
- ovrednotiti primernost ključnih indikatorjev in procesa poročanja z vidika spremljanja in ocenjevanja izvajanja strategije in delovanja LAS,
- ovrednoti primernost, učinkovitosti in transparentnosti postopkov izvajanja strategije in delovanja LAS,
- ovrednotiti vlogo in prispevek posameznih organov LAS k izvajanju strategije in delovanju LAS ter ustreznost načina njihovega delovanja (postopki, pravila, upoštevanje zakonodaje itd.).

Na sredi programskega obdobja bo izvedena zunanja evalvacija Lokalne razvojne strategije.

Rezultati samoocenjevanja in zunanjega ocenjevanja bodo služili za odpravo pomanjkljivosti in izboljšanje izvajanja Lokalne razvojne strategije in delovanja LAS.

5 USKLAJENOST Z OSTALIMI PROGRAMI IN POLITIKAMI

Nobena organizacija ne more sama zagotavljati trajnostnega celostnega razvoja območja, ampak je napredek na tem področju mogoč le s skupnim sodelovanjem in medsebojno usklajenim delovanjem številnih nosilcev razvoja na območju. Zato je partnersko sodelovanje ključni aspekt strategije LAS, saj se bo tako ustvarjale sinergije med delovanjem ne samo različnih partnerjev združenih v LAS, temveč tudi z vsemi tistimi, ki si, vsak na svojem področju prizadevajo za razvoj območja, vendar zasleduje enake cilje.

Lokalna razvojna strategija LAS se bo uresničevala s podporo pridobljeno iz Leader osi, kot tudi skozi ukrepe ostalih osi nacionalnega Programa razvoja podeželja, vendar bo LAS obenem iskal tudi druge vire za financiranje potrebnih razvojnih projektov in aktivnosti. Zato se je pri pripravi strategije upoštevalo tako lokalne kot nacionalne programe in politike.

Pri pripravi LRS se je upoštevalo razvojne programe in strategije, ki jih že imajo sprejete občine območja, in sicer Agendo 2020 za občino Slovenske Konjice, Dolgoročni razvojni program Občine Šentjur, CRPOV za občini Dobje in Dobrna, Program celovitega menedžmenta turistične destinacije Pohorje - Rogla, Terme Zreče, Dravinjska dolina za občine Slovenske Konjice, Oplotnica, Zreče in Vitanje ter druge programe znotraj lokalnih skupnosti, tako da se jih je v okviru skupne LRS nadgradilo in povežalo na segmentu razvoja podeželja.

a) Usklajenost Lokalne razvojne strategije s prioritetami in cilji Državnega razvojnega programa RS za obdobje 2007-2013

Lokalna razvojna strategija je usklajena s cilji in prioritetami Državnega razvojnega programa. Programi in strateški cilji podpirajo razvojno investicijske prioritete DRP, seveda pa so prilagojeni konkretnim razmeram na območju. Obenem LRS še posebej podpira peto razvojno investicijsko prioriteto DRP, ki si za cilj zastavlja trajnostni razvoj in posebej izpostavlja skladnejši razvoj regij in razvoj podeželja.

Razvojno investicijske prioritete DRP in njihovi cilji	Prioritete in cilji LRS
Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša rast Cilj je spodbujanje podjetništva, povečanje inovativnosti, obsega domačih in tujih naložb v gospodarstvu in prometni, informacijski in komunikacijski infrastrukturi, vključno z razvojem človeških virov v podjetjih ter spodbujanje internacionalizacije slovenskih podjetij za povečanje konkurenčnosti.	Povezovanje tradicije in inovativnosti pri razvijanju novih proizvodov in storitev Razviti inovativne načine uporabe lokalne tradicije pri razvijanju novih proizvodov in storitev na območju, ki bodo ustvarjali nova delovna mesta. Razvoj turizma z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov Razviti trajnostno turistično-rekreativno ponudbo podeželja z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov, kar vključuje razvoj ekoturizma, kulturnega turizma in potrebne turistične infrastrukture. Razvoj lokalno tipičnih produktov, blagovnih znamk in trženja Cilj je razviti medsektorsko povezovanje pri razvijanju in trženju lokalno tipičnih proizvodov, še posebej turizma, kmetijstva, gozdarstva, obrti, turizma, naravovarstva in kulture ter lastne blagovne znamke za zagotovitev večje prepoznavnosti proizvodov in inovativne trženjske poti.

<p>Učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta Cilj je povečati podporo terciarnega izobraževanja in raziskovalno-razvojne dejavnosti potrebam gospodarstva ter trga dela za globalno konkurenčnost podjetij, proizvodov, storitev in oseb.</p>	<p>Razvoj učeče se družbe Cilj je dvigniti raven usposobljenosti ter razviti in uveljaviti vrednote učeče se, inovativne in odprte družbe, ki je sposobna na podlagi prevrednotenja lastne tradicije razvijati nove dejavnosti in nove načine življenja in dela</p>
<p>Učinkovita in cenejša država Cilj je zvišati kakovost in učinkovitost storitev države in znižati javne izdatke z izločitvijo storitev, ki se lahko zagotavljajo na trgu, iz proračunov.</p>	<p>Razvoj podpornega okolja Krepiti podporno okolje za razvoj, ki bo lahko učinkovito zagotavljalo kakovostne storitve lokalnemu okolju.</p>
<p>Povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja Cilj je doseči družbo polne zaposlenosti in preprečiti revščino ter posledično socialno izključenost z izobraževanjem, izboljšanjem prožnosti trga dela in z zagotavljanjem varne zaposlitve.</p>	<p>Razvoj fizične in družbene infrastrukture Cilj je zagotoviti ustrezno družbeno in fizično infrastrukturo za bivanje in delo, ki bo zagotavljala ustrezno varovanje okolja in prebivalstvu zagotavljala kvalitetne in dostopne javne storitve ter preprečevala socialno izključenost.</p>

b) Usklajenost Lokalne razvojne strategije s cilji Nacionalnega strateškega referenčnega okvirja 2007-2013 in Programom razvoja podeželja

Lokalna razvojna strategija, ki v veliki meri vsebuje aktivnosti, za katere območje namerava pridobiti tudi evropska sredstva, izhaja iz programskih izhodišč na nacionalni in evropski ravni, kar se kaže tudi skozi njeno usklajenost z NSRO. Ker gre za strategijo, s katero namerava manj razvito območje LAS »Od Pohorja do Bohorja« zmanjšati razvojne razlike, tako da bo z vlaganjem v človeške vire in inovativnost spodbudilo svojo gospodarsko rast in ustvarilo nova delovna mesta, le-ta podpira NSRO, ki si je za splošni cilj zastavila izboljšanje blaginje prebivalcev Republike Slovenije s spodbujanjem gospodarske rasti, ustvarjanjem delovnih mest in krepitvijo človeškega kapitala ter zagotavljanjem uravnoveženega in skladnega razvoja, še posebej med regijami.

Cilji NSRO	Cilji LRS
<p>Spodbuditi podjetništvo, inovativnost in tehnološki razvoj</p>	<p>Razviti inovativne načine uporabe lokalne tradicije pri razvijanju novih proizvodov in storitev na območju, ki bodo ustvarjali nova delovna mesta.</p> <p>Razviti trajnostno turistično-rekreativno ponudbo podeželja z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov.</p> <p>Razviti medsektorsko povezovanje pri razvijanju in trženju lokalno tipičnih proizvodov, še posebej turizma, kmetijstva, gozdarstva, obrti, turizma, naravovarstva in kulture.</p> <p>Razviti lastne blagovne znamke za zagotovitev večje prepoznavnosti proizvodov in inovativne trženjske poti,</p>

Izboljšati kvaliteto sistema izobraževanja in usposabljanja ter raziskovalno-razvojne dejavnosti	Dvigniti raven usposobljenosti ter razviti in uveljaviti vrednote učeče se, inovativne in odprte družbe, ki je sposobna na podlagi prevrednotenja lastne tradicije razvijati nove dejavnosti in nove načine življenja in dela
Izboljšati fleksibilnost trga dela ob zagotavljanju varnosti zaposlitve še posebej z ustvarjanjem delovnih mest ter spodbujanjem socialne vključenosti	<i>Ta cilj v LRS ni posebej opredeljen, vendar ostali cilji zajemajo tudi ta vidik.</i>
Zagotoviti pogoje za rast z zagotavljanjem trajnostne mobilnosti, izboljšanju kakovosti okolja in ustrezni infrastrukturi	Cilj je zagotoviti ustrezno družbeno in fizično infrastrukturo za bivanje in delo, ki bo zagotavljala ustrezno varovanje okolja in prebivalstvu zagotavljala kvalitetne in dostopne javne storitve ter preprečevala socialno izključenost.
Skladen razvoj regij	Krepiti podporno okolje za razvoj <i>Obenem bo tudi LRS v celoti prispevala k skladnejšemu razvoju.</i>

c) Usklajenost Lokalne razvojne strategije s ključnimi področji in cilji Resolucije o nacionalnih razvojnih projektih 2007-2023

Lokalna razvojna strategija je s svojimi strateškimi cilji, prioritetami in ukrepi skladna s ključnimi področji in njihovimi cilji, definiranimi v Resoluciji. Tako LRS na mikro nivoju podpira in dopolnjuje aktivnosti, ki se bodo izvajale preko osrednjih razvojnih projektov.

Osrednji razvojni projekt	Programi in ukrepi LRS
Razvojna mreža Slovenije Cilj je zagotoviti razvojno infrastrukturo (inkubatorji, poslovne cone, tehnološki parki, IKT, visokošolska središča) ter spodbujanje in razvoj vseživljenjskega učenja, terciarnega izobraževanja in trga dela.	Razvoj podpornega okolja Razvoj in sodelovanje podpornih institucij Pridobivanje strokovnih znanj Razvoj sodelovanja z drugimi območji Čezmejno sodelovanje Medregijsko sodelovanje Razvoj učeče se družbe Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja. Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja. Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih
Povezovanje naravnih in kulturnih potencialov Cilj je vzpostavitev mreže naravnih in kulturnih potencialov za gospodarsko rabo (razvoj kulture, turizma, športa, podjetniških vsebin, turistične infrastrukture, upravljanje turističnih destinacij) ter za trajnostno varstvo naravne in kulturne dediščine.	Razvoj turizma z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov območja Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov Razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov Razvoj turizma na kmetijah Razvoj turistične infrastrukture Povezovanje tradicije in inovativnosti pri razvijanju novih proizvodov in storitev Spodbujanje in razvijanje inovativnosti Evidentiranje in valorizacija različnih vrst dediščine Spodbujanje redesigna obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanje novih

	<p>Razvoj lokalno tipičnih produktov, blagovnih znamk in trženja Razvoj lokalno tipičnih proizvodov Razvoj blagovnih znamk Razvoj trženja</p>
<p>Učinkovito upravljanje okolja in trajnostna energetika Cilj je spodbuditi učinkovito in raznovrstno uporabo vseh razpoložljivih virov primarne energije skladno z novimi tehnologijami, zagotovitev infrastrukture za čiščenje odpadnih voda in varovanje okolja.</p>	<p>Razvoj fizične in družbene infrastrukture Fizična infrastruktura (komunalna)</p> <p>Povezovanje tradicije in inovativnosti pri razvijanju novih proizvodov in storitev Spodbujanje in razvijanje inovativnosti (<i>lokalni obnovljivi viri</i>)</p>
<p>Mobilnost za podporo gospodarskemu razvoju Cilj je zagotoviti učinkovito prometno infrastrukturo z ureditvijo in izgraditvijo predvsem cestne in železniške prometne infrastrukture ter izboljšanjem njene kakovosti s ciljem zagotoviti kvaliteten javni potniški promet.</p>	<p>Razvoj fizične in družbene infrastrukture Fizična infrastruktura (cestna)</p>
<p>Institucionalna in administrativna usposobljenost Cilj je izboljšanje in posodobitev postopkov, procesov v javnem sektorju za zagotovitev učinkovitega delovanja javnega sektorja in pravosodnega sistema.</p>	<p>Razvoj podpornega okolja Delovanje LAS Pridobivanje strokovnih znanj Razvoj in sodelovanje podpornih institucij</p>

Usklajenost Lokalne razvojne strategije s prednostnimi nalogami in cilji Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja 2007-2013 in Programom razvoja podeželja 2007-2013

Splošni cilj Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja 2007-2013 in Programa razvoja podeželja 2007-2013 je uravnotežen in trajnosten razvoj podeželskih območij Slovenije, čemur sledi tudi Lokalna razvojna strategija LAS. V okviru NRP se Lokalna razvojna strategija usmerja predvsem na 3. os, to je diverzifikacijo gospodarskih dejavnosti na podeželju in ustvarjanje novih zaposlitvenih možnosti, kar pa se navezuje tudi na prvo in drugo os, saj se LRS z razvijanjem lokalno tipičnih proizvodov in sonaravnega turizma tesno navezuje na osnovno kmetijsko dejavnost in okolju prijazne kmetijske prakse.

Osi in prednostne naloge NRP/PRP	Programi in prednostni ukrepi LRS
<p>1.os: Konkurenčnost agroživilstva in gozdarstva Dvig usposobljenosti in krepitev človeškega potenciala v kmetijstvu in gozdarstvu Prestrukturiranje fizičnega kapitala v kmetijstvu ter spodbujanje inovativnosti Izboljšanje kakovosti kmetijske proizvodnje in proizvodov</p>	<p>Razvoj učeče se družbe Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja. Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja. Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih.</p> <p>Razvoj fizične in družbene infrastrukture Fizična infrastruktura (infrastruktura za izrabo obnovljivih virov energije)</p> <p>Povezovanje tradicije in inovativnosti pri razvijanju novih proizvodov in storitev Spodbujanje in razvijanje inovativnosti.</p> <p>Razvoj lokalno tipičnih produktov, blagovnih znamk in trženja Razvoj lokalno tipičnih proizvodov Razvoj blagovnih znamk Razvoj trženja</p>
<p>2. os: Ohranjanje kulturne krajine in varovanje okolja Ohranjanje kmetijstva v območjih z neugodnimi naravnimi danostmi za kmetovanje Izvajanje okolju prijaznih kmetijskih praks</p>	<p>Razvoj turizma z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov območja Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov Razvoj turizma na kmetijah <i>(usmeritev na ekoturizem in turizem na kmetijah bo spodbujala tudi ekološko pridelavo in okolju prijazne kmetijske prakse ter ohranjanje kmetijstva v hribovskih območjih, kjer brez dopolnilnih dejavnosti kmetijstvo ni dohodkovno zanimivo)</i></p>
<p>3. os: Izboljšanje kakovosti življenja v podeželskih območjih in spodbujanje gospodarske diverzifikacije Izboljšanje zaposlitvenih možnosti na podeželju Izboljšanje kakovosti življenja na podeželju</p>	<p>Povezovanje tradicije in inovativnosti pri razvijanju novih proizvodov in storitev Spodbujanje in razvijanje inovativnosti. Spodbujanje prenove obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanja novih.</p> <p>Razvoj turizma z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov območja Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov. Razvoj kulturnega turizma in kulturno-turističnih produktov. Razvoj turizma na kmetijah. Razvoj turistične infrastrukture.</p>

	Razvoj fizične in družbene infrastrukture Fizična infrastruktura Družbena infrastruktura
4. os: LEADER - krepitev lokalnih razvojnih pobud Vodenje lokalnih akcijskih skupin, pridobitev strokovnih znanj in animacija območja Spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja Izvajanje lokalnih razvojnih strategij	Razvoj podpornega okolja Delovanje LAS Razvoj in sodelovanje podpornih institucij Pridobivanje strokovnih znanj Razvoj sodelovanja z drugimi območji Čezmejno sodelovanje Medregijsko sodelovanje

Usklajenost Lokalne razvojne strategije s programi in ukrepi Regionalnega razvojnega programa Savinjske regije 2007-2013

V RRP Savinjske regije 2007-2013 je izražena vizija regije postati razvojno in gospodarsko najpropulzivnejša regija, ki bo z ustvarjanjem gospodarskih in življenjskih pogojev za najustvarjalnejši kreativni razred predstavljala mesto in okolje, v katerem bodo želeli živeti in ustvarjati najproduktivnejši gospodarski subjekti in bo privablja inovativna podjetja in kreativne ustvarjalne ljudi.

LRS je prav tako usmerjena na kreativnost in inovativnost s ciljem, da se bogata tradicija podeželja na inovativen način na podlagi sodobnega znanja razvija naprej, v nove in prenovljene produkte, ki se jih bo učinkovito promoviralo in tržiło ter s tem krepilo konkurenčnost območja in regije. Tako LRS na segmentu podeželja na lokalni ravni dopolnjuje RRP

Programi in ukrepi RRP	Ukrepi in cilji ukrepa LRS
Tehnološko napredna regija Ekonomska in tehnološka infrastruktura regije Tehnološki razvoj s pomočjo povezovanj, poslovne odličnosti in inovativnosti Podjetniško podporno okolje, spodbujanje podjetništva in internacionalizacija	Povezovanje tradicije in inovativnosti pri razvijanju novih proizvodov in storitev Spodbujanje in razvijanje inovativnosti Spodbujanje redesigna obstoječih lokalnih proizvodov in razvijanje novih Razvoj lokalno tipičnih produktov, blagovnih znamk in trženja Razvoj lokalno tipičnih proizvodov Razvoj blagovnih znamk Razvoj trženja Razvoj podpornega okolja Razvoj in sodelovanje podpornih institucij Pridobivanje strokovnih znanj Razvoj sodelovanja z drugimi območji Čezmejno sodelovanje Medregijsko sodelovanje
Regija inovativnega turizma Panalp Savinjska regija-Turistična destinacija v Evropi regij	Razvoj turizma z izkoriščanjem naravnih in kulturnih potencialov Razvoj ekoturizma in ekoturističnih produktov Razvoj kulturnega turizma in kulturn-turističnih produktov Razvoj turizma na kmetijah Razvoj turistične infrastrukture

<p>Okolju prijazna in dostopna regija Okoljska in prometna infrastruktura Učinkovita energetska oskrba</p>	<p>Razvoj fizične in družbene infrastrukture Fizična infrastruktura (komunalna)</p> <p>Povezovanje tradicije in inovativnosti pri razvijanju novih proizvodov in storitev Spodbujanje in razvijanje inovativnosti (<i>lokalni obnovljivi viri</i>).</p>
<p>Regija ustvarjalnega razreda Kreativno znanje Talentopolis – okolje za konkurenčno gospodarstvo Kakovost življenja</p>	<p>Razvoj učeče se družbe Spodbujanje usposabljanja in izobraževanja Spodbujanje razvoja vseživljenjskega učenja Spodbujanje razvoja izobraževanja odraslih</p> <p>Razvoj fizične in družbene infrastrukture Družbena infrastruktura</p>
<p>Podpora za uresničevanje RRP</p>	<p>Razvoj podpornega okolja Delovanje LAS Pridobivanje strokovnih znanj Razvoj in sodelovanje podpornih institucij</p>